



Staat 'de gehandicapte' binnen de sportvereniging buitenspel?

Een onderzoek naar de sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport.

Lian Kösters
ANR. 344311
Doctoraalscriptie Vrijtijdwetenschappen
Eerste begeleider: dr. A.H.F. Elling
Tweede begeleider: dr. ir. H.J.J. van der Poel
23 maart 2006
Universiteit van Tilburg

Voorwoord

In september 2001 begon ik aan mijn opleiding Vrijtijdwetenschappen. Op dat moment wist ik al dat mijn passie vooral in de sportsector lag. De sport als thema voor mijn afstuderen was dus een logische keuze. In oktober 2004 kreeg ik van Agnes Elling de mogelijkheid geboden om mee te werken aan een onderzoek over sociale in/uitsluiting in de sport dat zij samen met Inge Claringbouldt uitvoert voor het W.J.H. Mulier Instituut. Ik mocht binnen dit kader mijn eigen weg zoeken en hier is een onderzoek naar de sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport uit voort gekomen, waarvan het onderzoeksrapport nu voor u ligt.

Daar ik begin 2005 nog een paar maanden in Canada heb gestudeerd, begon mijn afstudeeronderzoek pas echt op gang te komen in mei 2005 toen ik stage ging lopen bij het W.J.H. Mulier Instituut. Na deze leerzame stage, het afnemen van interviews en enquêtes, het doen van observaties, niet te vergeten het zelf in een rolstoel gaan zitten en aangepast proberen te sporten, het uitvoeren van verschillende analyses en vervolgens alles in elkaar schrijven, ligt er nu een eindresultaat waar ik zeer tevreden over ben en sluit ik een periode af waarin ik veel heb geleerd.

Zonder hulp van anderen had ik het echter allemaal niet voor elkaar gekregen. Vandaar dat ik graag een aantal mensen en instanties wil bedanken die me hebben geholpen gedurende mijn afstudeertraject. Als eerste mijn begeleidster gedurende het hele traject Agnes Elling. Dankjewel voor al je tips en verhelderende inzichten die deze scriptie tot een goed einde hebben gebracht. Mijn tweede begeleider Hugo van der Poel, iedereen bij het W.J.H. Mulier Instituut, de mensen van NebasNsg die me van de nodige informatie hebben voorzien en natuurlijk alle sportverenigingen en sporters die hebben meegewerkt aan dit onderzoek.

Tevens wil ik een aantal mensen in mijn omgeving bedanken die me niet alleen tijdens mijn afstudeertraject hebben bijgestaan, maar dit gedurende mijn hele studie hebben gedaan. Als eerste mijn familie, in het bijzonder mijn vader en moeder, dankjewel voor al jullie (financiële) steun, hulp en vele telefoontjes via skype, waarin jullie steeds interesse toonden in alles wat ik deed en me de nodige 'oppeppers' hebben gegeven. Jullie zijn schatten, zonder jullie was ik nooit zover gekomen. Mijn twee kleine zusjes, Janet en Nicole, voor alle steun en opbeurende MSN gesprekjes en natuurlijk mijn vriend Jeroen, gewoon omdat je er altijd voor me was, bent en blijft al begreep je er af en toe helemaal niks van. Tot slot wil ik al mijn vrienden, vriendinnen, huisgenootjes en studiegenoten bedanken die me hebben geholpen bij mijn afstuderen en me een super leuke studententijd bezorgd hebben. In het bijzonder wil ik hierbij Anke, Maaïke en Annemieke bedanken, dankjewel meiden zonder jullie steun was het niet gelukt.

Samenvatting

Mensen met een fysieke beperking vormen één van de achterstandsgroepen binnen de Nederlandse samenleving. Om de integratie van deze groep te bevorderen, is de sport ingezet als middel. Op organisatorisch vlak is de integratie van sporters met een fysieke beperking inmiddels toegenomen. De participatie binnen de sportsector van deze groep mensen is namelijk gestegen. Hoe het met de integratie ofwel insluiting op het sociale vlak zit, is echter niet bekend. Dit onderzoek bekijkt daarom in welke mate sporters met een fysieke beperking sociale in/uitsluiting ervaren binnen sportverenigingen in Nederland. Binnen de sport voor mensen met een beperking onderscheidt dit onderzoek twee typen sportverenigingen, de categorale en de reguliere sportvereniging. De categorale sportvereniging is specifiek gericht op sporters met een beperking. De reguliere sportvereniging is hoofdzakelijk gericht op valide sporters, maar heeft bijvoorbeeld een afdeling waarin de aangepaste tak van sport voor mensen met een beperking beoefend kan worden. Dit onderzoek bekijkt daarom het verschil in sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking binnen de genoemde typen sportverenigingen. Hiermee kan dit onderzoek ook advies geven aan NebasNsg en NOC*NSF die de sport voor mensen met een beperking verder organisatorisch willen integreren binnen de reguliere sportbonden en sportverenigingen. Dit levert namelijk vooral problemen op voor de categorale sportverenigingen.

Het onderzoek is opgebouwd rondom drie centrale concepten, namelijk sporters met een beperking, type sportvereniging en sociale in/uitsluiting. De groep sporters met een beperking is zeer divers. Om deze groep af te bakenen is daarom gekozen voor de sporters met een fysieke beperking als onderzoeksgroep. De twee typen sportverenigingen die onderscheiden worden, zijn zoals gezegd de categorale en de reguliere sportvereniging. Voor het operationaliseren van het begrip sociale in/uitsluiting is gebruik gemaakt van de drie dimensies van sociale in/uitsluiting die in de literatuur zijn gevonden, deze zijn vervolgens gecombineerd met andere inzichten. Hieruit zijn de begrippen interactie, identificatie en participatie voortgekomen. Participatie is hierin een constante, omdat het in dit onderzoek reeds om sporters ofwel participanten gaat. De mate van sociale in/uitsluiting wordt daarom voornamelijk aan de hand van interactie en identificatie gemeten. Naast deze drie concepten is er ook naar de invloed van achtergrondfactoren zoals leeftijd, geslacht en inkomen op de mate van sociale in/uitsluiting gekeken.

De dataverzameling van het onderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van methodetriangulatie. De onderzoeker is namelijk begonnen met een verkenning van het onderzoeksgebied door middel van interviews bij een reguliere en een categorale sportvereniging. Deze interviews zijn gebruikt bij het opzetten van een enquête die is verdeeld over tien reguliere en categorale sportverenigingen in Nederland. Bij deze tien sportverenigingen zijn gelijktijdig observaties uitgevoerd.

De analyse van alle data uit de interviews is gedaan door middel van een handmatige codering. Dit heeft een tabel opgeleverd met acht hoofditems met daarbij behorende subitems die gebruikt zijn bij de enquête. Bepaalde citaten uit de interviews zijn tevens gebruikt als ondersteuning of weerlegging

van de verkregen resultaten uit de enquête. De data van de enquêtes zijn ingevoerd in het statistisch computerprogramma SPSS en aan de hand hiervan geanalyseerd. Er zijn kruistabellen opgesteld die een beeld geven van de achtergrondkenmerken, participatiekenmerken, interactiekenmerken en identificatiekenmerken in combinatie met het wel of niet hebben van een fysieke beperking en het sporten bij een reguliere of een categorale sportvereniging. Er zijn factoranalyses uitgevoerd waaruit vier interactiefactoren en twee identificatiefactoren naar voren gekomen zijn. De interactiefactoren representeren vier vormen van interactie, namelijk 'Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep', 'Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep', 'Functionele en conventionele interactie', en 'Moeizame interactie'. De twee identificatiefactoren beschrijven twee vormen van identificatie, namelijk 'Actieve identificatie' en 'Passieve identificatie'. Met deze factoren zijn vervolgens regressieanalyses uitgevoerd om het effect van fysieke beperking, type sportvereniging en ook bepaalde achtergrondkenmerken te achterhalen. Daarnaast zijn er ook logistische regressies uitgevoerd en correlatiematen berekend. De data van de observaties zijn net als de interviews handmatig geanalyseerd. Bepaalde observaties worden evenals de citaten gebruikt om de resultaten van de enquêtes te ondersteunen of te weerleggen.

Met al deze gegevens kan antwoord gegeven worden op de algemene vraagstelling van het onderzoek, namelijk in welke mate sporters met een fysieke beperking sociale in/uitsluiting ervaren binnen reguliere en categorale sportverenigingen in Nederland. Uit de verzamelde data blijkt enerzijds dat sporters met een fysieke beperking voornamelijk gericht zijn op de functionele en conventionele vormen van interactie. Persoonlijke interactie komt weinig voor, wanneer deze er al is, is deze voornamelijk gericht op de eigen sportgroep. Ditzelfde blijkt vooral plaats te vinden binnen de categorale sportverenigingen. Dit alles wijst meer in de richting van het ervaren van lage sociale insluiting van de sporters met een fysieke beperking. Anderzijds blijken sporters met een fysieke beperking wel positief te scoren met betrekking tot passieve identificatie. De resultaten wijzen hierbij wel voornamelijk in de richting van de reguliere sportverenigingen en niet in de richting van de categorale sportverenigingen. Wat betreft identificatie is er dus sprake van een ervaring van sociale insluiting van de sporters met een fysieke beperking. Er kan echter gesteld worden dat de mate van sociale insluiting die sporters met een fysieke beperking ervaren binnen categorale sportverenigingen het laagst is.

Al met al heeft dit onderzoek een aantal nuttige resultaten opgeleverd voor de sportsector voor mensen met een fysieke beperking die kunnen bijdragen aan de verbetering van deze sector en een aantal nuttige handvaten voor vervolgonderzoek. Zo werden onder andere voor een aantal van de achtergrondkenmerken interessante verbanden gevonden die te maken hebben met de ervaring van sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking, die interessante onderzoeken op kunnen leveren.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding en probleemstelling	7
1.1 Inleiding	7
1.2 Probleemstelling	7
1.3 Doelstelling	8
1.4 Opdrachtgever	9
1.5 Algemene vraagstelling	9
1.6 Aanpak onderzoek	9
1.7 Hoofdstukindeling	9
Hoofdstuk 2. Ontstaan van sport voor mensen met een beperking	11
2.1 Inleiding	11
2.2 Geschiedenis van sport voor mensen met een beperking: Mondiaal	11
2.3 Geschiedenis van sport voor mensen met een beperking: Nederland	13
2.3.1 NebasNsg	14
2.3.2 Organisatorische integratie	15
2.4 Tot slot	16
Hoofdstuk 3. Theoretisch kader	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Centrale concepten	17
3.2.1 Mensen met een beperking	17
3.2.2 Sportverenigingen	19
3.2.3 Sociale in/uitsluiting	19
3.3 Sociaaldemografische kenmerken	22
3.3.1 Leeftijd	22
3.3.2 Geslacht	23
3.3.3 Gezinssituatie en maatschappelijke positie	23
3.3.4 Opleiding en inkomen	23
3.4 Bevindingen uit eerder onderzoek	24
3.4.1 Belemmeringen voor sporters met een fysieke beperking	24
3.4.2 Trends en ontwikkelingen	25
3.5 Conceptueel model	26
3.6 Onderzoeksvragen	27
Hoofdstuk 4. Methoden van onderzoek	28
4.1 Inleiding	28
4.2 Onderzoeksstrategie	28
4.2.1 Onderzoeksgroep	29

4.2.2	Triangulatie	29
4.3	Onderzoeksmethoden	29
4.3.1	Interviews	29
4.3.2	Enquêtes	35
4.3.3.	Observaties	37
4.4	Validiteit en betrouwbaarheid	39
Hoofdstuk 5. Resultaten		41
5.1	Inleiding	41
5.2	Fysieke beperking en type sportvereniging	41
5.3	Sociaaldemografische kenmerken	44
5.3.1	Leeftijd	44
5.3.2	Geslacht	45
5.3.3	Gezinssituatie	46
5.3.4	Maatschappelijke positie	47
5.3.5	Opleiding	47
5.3.6	Netto gezinsinkomen	48
5.4	Participatie	50
5.4.1	Hoe men bij de betreffende sportvereniging terecht is gekomen	50
5.4.2	Frequentie in sportdeelname	51
5.4.3	Actief lidmaatschap	51
5.5	Interactie	54
5.5.1	Resultaten beschrijvende analyse interactie	54
5.5.2	Resultaten factoranalyse interactie	61
5.5.3	Resultaten regressieanalyse interactie	62
5.6	Identificatie	70
5.6.1	Resultaten beschrijvende analyse identificatie	70
5.6.2	Resultaten factoranalyse identificatie	74
5.6.3	Resultaten regressieanalyse identificatie	74
5.7	Interactie en identificatie	78
Hoofdstuk 6. Conclusies en discussie		81
6.1	Inleiding	81
6.2	Beantwoording algemene vraagstelling	81
6.2.1	Beantwoording onderzoeksvragen	81
6.2.2	Conclusie	86
6.3	Aanbevelingen	88
6.3.1	Aanbevelingen voor de sportsector van mensen met een fysieke beperking	88
6.3.2	Aanbevelingen voor verder onderzoek	89
6.4	Reflectie	90

6.4.1	Reflectie op de onderzoeksmethoden	90
6.4.2	Reflectie op de doelstelling	91
	Literatuurlijst	92
	Bijlage 1. Vragenlijsten interviews	96
	Bijlage 2. Lijst van geïnterviewde personen	100
	Bijlage 3. Lijst van geënquêteerde sportverenigingen	101
	Bijlage 4. Enquête	102
	Bijlage 5. Observaties	107

Hoofdstuk 1. Inleiding en probleemstelling

1.1 Inleiding

In dit eerste hoofdstuk zal de probleemstelling van dit onderzoek worden ingeleid en zullen de doelstelling en de algemene vraagstelling aan bod komen. Daarnaast zal ook de opdrachtgever van het onderzoek kort worden toegelicht, de aanpak van het onderzoek zal worden beschreven en er zal een hoofdstukindeling worden gegeven.

1.2 Probleemstelling

“Sport is de belangrijkste bijzaak in het leven”

(Kees Jansma in: Mentink 1994: 90)

“Met de sport heeft het menselijk lichaam, dat een meesterwerk van de natuur is, de gelegenheid zijn onuitputtelijke mogelijkheden te ontwikkelen. De sport bevordert de solidariteit tussen de mensen”

(Paus Johannes Paulus II in: Mentink 1994: 92)

Wanneer men aan mensen de vraag stelt waarom zij aan sport doen, geven zij veel gehoorde antwoorden als het is goed voor de gezondheid, men voelt zich fitter, het geeft energie, het geeft plezier en voldoening, het zorgt voor een uitdaging, sociale contacten, noem het maar allemaal op. Kees Jansma, sportpresentator en -columnist, noemt sport dan ook niet voor niets de belangrijkste bijzaak in het leven (Mentink 1994). Desalniettemin doet nog lang niet iedereen aan sport.

Sport heeft naast individuele betekenissen als plezier, verbetering van de gezondheid en contact met anderen (Manders 1985) ook tal van maatschappelijke betekenissen. Van Bottenburg en Schuyt (1996) hebben deze maatschappelijke betekenissen gegroepeerd onder vier noemers, namelijk karaktervorming en gedragsbeïnvloeding, sociale binding en onderscheiding, gezondheid en economie. Sport is gezien deze individuele en maatschappelijke betekenissen dan ook een veel gebruikt instrument in het opzetten van beleid met betrekking tot de integratie van achterstandsgroepen in de Nederlandse samenleving.

Eén van deze achterstandsgroepen in onze samenleving zijn de gehandicapten, ofwel mensen met een beperking. Om de achterstand van deze groep mensen in de samenleving te verkleinen en uiteindelijk op te lossen neemt in het midden van de jaren zeventig de aandacht voor sport voor mensen met een beperking toe. Het beleidsuitgangspunt van de overheid met betrekking tot mensen met een beperking was toen ‘Het bevorderen dat gehandicapten – naar eigen keuze en overeenkomstig eigen aanleg – op verantwoorde wijze sport kunnen beoefenen dan wel daarbij op andere wijze betrokken kunnen zijn’ (Manders 1985). Uit onderzoek van Manders (1985) bleek toen dat mensen met een fysieke beperking die niet aan sport deden wel graag zouden willen sporten.

Uit de meest recente uitgave van de 'Rapportage Gehandicapten' (2002) van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), die gebruik maakt van gegevens van het Aanvullend Voorzieningen Onderzoek (AVO) van 1991 tot en met 1999, blijkt dat mensen met een fysieke beperking de laatste jaren meer zijn gaan sporten. Ook zijn er meer mogelijkheden voor hen ontstaan om te sporten. Zo zijn er sportverenigingen die speciaal gericht zijn op mensen met een fysieke beperking, zogenaamde categorale sportverenigingen, en is er binnen een groot aantal reguliere sportverenigingen een speciale afdeling voor mensen met een fysieke beperking om hun sport te beoefenen. Volleybalverenigingen hebben bijvoorbeeld een afdeling zitvolleybal en tennisverenigingen hebben een afdeling rolstoeltennis. Uit het eerder genoemde onderzoek van Manders (1985) bleek namelijk ook dat het overgrote deel van de sporters met een fysieke beperking het liefst geïntegreerd wilde sporten met de valide sporters.

Sporters met een fysieke beperking krijgen tegenwoordig meer mogelijkheden aangeboden om te sporten en kunnen daarnaast van de vele maatschappelijke en individuele betekenissen van sport als zelfontplooiing en verbetering van de gezondheid profiteren. Het overheidsbeleid lijkt zijn werk goed gedaan te hebben. Op organisatorisch niveau is de integratie van sporters met een fysieke beperking dus toegenomen. De vraag is nu in welke mate dit voor integratie op het sociale vlak ofwel sociale insluiting, een term die in de literatuur over sport voor mensen met een beperking vaker wordt gebruikt (Sherrill & Williams 1996), van mensen met een fysieke beperking in de sport heeft gezorgd. Sporters met een fysieke beperking die bij een reguliere sportvereniging sporten zijn organisatorisch geïntegreerd binnen de reguliere sportvereniging, maar in welke mate zorgt deze organisatorische integratie nu ook voor meer sociale insluiting? En hoe zit dit bij mensen die bij categorale sportverenigingen sporten? Wat zijn de verschillen tussen deze twee typen sportverenigingen? Is de ene vereniging beter dan de andere vereniging? Wat zijn de wensen en behoeften van sporters met een fysieke beperking op het gebied van sociale in/uitsluiting? In dit onderzoek zal getracht worden een antwoord te geven op deze en andere vragen over de sociale in/uitsluiting binnen de sport van mensen met een fysieke beperking.

1.3 Doelstelling

Het wetenschappelijke doel van dit onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de mate van sociale in/uitsluiting binnen de sport die het hebben van een fysieke beperking tot gevolg heeft. Er zal naar verschillen gezocht worden in interacties binnen reguliere en categorale sportverenigingen en de verschillen met betrekking tot de identificatie van mensen met een fysieke beperking met een reguliere dan wel een categorale sportvereniging.

De uitkomsten van dit onderzoek streven tevens een maatschappelijk doel na. Met behulp van deze uitkomsten zal getracht worden adviezen op te stellen voor de sportsector voor mensen met een fysieke beperking, waaronder de reguliere en categorale sportverenigingen voor een beter beleid met betrekking tot de behoeften van sporters met een fysieke beperking in de toekomst.

1.4 Opdrachtgever

De opdrachtgever van dit onderzoek is het W.J.H. Mulier Instituut, een centrum voor sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek. Dit onderzoek is een onderdeel van het programma 'In- en uitsluiting in de sport: wie hoort er niet bij?'. Het is één van de onderzoeken die het W.J.H. Mulier Instituut uitvoert om meer inzicht te krijgen in het veld van de sport. Initiatiefnemers van dit programma zijn Dr. A. Elling en Drs. I. Claringbould. Het programma bestaat uit drie deelprogramma's. Dit onderzoek maakt deel uit van het deelprogramma 'Interacties en omgangs(v/n)ormen in sportverenigingen en fitnesscentra.'

Het onderzoek maakt tevens deel uit van het evaluatie onderzoek 'Organisatorische integratie van sport voor mensen met een beperking binnen de reguliere sport', een onderzoek dat het W.J.H. Mulier Instituut uitvoert in opdracht van NebasNsg, de Nederlandse sportorganisatie voor mensen met een beperking.

1.5 Algemene vraagstelling

Bovenstaande probleemstelling en doelstelling hebben geleid tot de volgende algemene vraagstelling van dit onderzoek:

'In welke mate ervaren mensen met een fysieke beperking sociale in/uitsluiting binnen reguliere en categorale sportverenigingen in Nederland?'

1.6 Aanpak onderzoek

Het onderzoek is zowel kwalitatief als kwantitatief van aard en zal bestaan uit interviews, enquêtes en observaties. De interviews zullen bij twee sportverenigingen in het bijzonder uitgevoerd worden, een reguliere en een categorale sportvereniging. De twee sportverenigingen zullen geselecteerd worden met hulp van NebasNsg. De enquêtes zullen opgesteld worden met behulp van de informatie uit de interviews. De reguliere en categorale sportverenigingen waar de enquêtes worden uitgedeeld zullen verspreid zijn over heel Nederland en ook worden geselecteerd met hulp van NebasNsg. Deze zelfde sportverenigingen zullen ook gebruikt worden om de observaties uit te voeren. De verkregen kwalitatieve en kwantitatieve data zullen worden geanalyseerd om uiteindelijk antwoord te kunnen geven op de algemene vraagstelling en de onderzoeksvragen van dit onderzoek die in het volgende hoofdstuk besproken zullen worden.

1.7 Hoofdstukindeling

Hoofdstuk 1 gaf een inleiding op het onderzoek en beschreef hoofdzakelijk het gestelde probleem. Hoofdstuk 2 zal een korte geschiedenis geven van het ontstaan van sport voor mensen met een beperking en daarbij ook ingaan op NebasNsg en de term 'organisatorische integratie'. Het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 3, zal de theorie van dit onderzoek bespreken en het daaruit afgeleide conceptueel model en de onderzoeksvragen. Hoofdstuk 4 beschrijft de gebruikte methoden van dit onderzoek en geeft tevens een verantwoording voor deze methoden. Hoofdstuk 5 bespreekt de

resultaten van de dataverzameling. De resultaten van de interviews, de enquêtes en de observaties zullen hierbij geïntegreerd worden. De data uit de enquêtes zullen centraal staan en de interview- en observatiegegevens dienen als ondersteuning van deze data. Het laatste hoofdstuk, hoofdstuk 6, bevat de algemene conclusies van het onderzoek en geeft antwoord op de algemene vraagstelling en de onderzoeksvragen. Daarnaast zal dit hoofdstuk tevens een discussie bevatten waarin de sterke en zwakke punten van dit onderzoek besproken worden, er wordt op basis van de resultaten een aantal aanbevelingen gedaan en tot slot wordt er een terugkoppeling naar de doelstelling van het onderzoek gemaakt.

Hoofdstuk 2. Ontstaan van sport voor mensen met een beperking

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal kort een beschrijving gegeven worden van de geschiedenis van de sport voor mensen met een beperking. Als eerste zal naar de mondiale ontwikkelingen gekeken worden die geleid hebben tot deze takken van sport en vervolgens naar de ontwikkelingen in Nederland. De ontwikkelingen die hier beschreven zullen worden zijn hoofdzakelijk gebaseerd op het boek 'Met pijl en boog naar Engeland: De geschiedenis van de gehandicaptensport in Nederland' van Jaap Pegels uit 1988. Tevens zal in dit hoofdstuk ingegaan worden op de huidige belangrijkste spelers in de sport voor mensen met een beperking, namelijk NebasNsg en daarnaast ook NOC*NSF. Ter afsluiting van dit hoofdstuk zal de term organisatorische integratie toegelicht worden aangezien dit het punt is waar de sport voor mensen met een beperking zich op dit moment bevindt.

2.2 Geschiedenis van sport voor mensen met een beperking: Mondiaal

Sinds menscheugenis kent de wereld vele oorlogen, ongelukken, aangeboren afwijkingen en epidemieën. Als gevolg van deze vier zaken zal een deel van de wereldbevolking altijd een bepaalde mate van fysieke of mentale beperking kennen. Bijkomstig gevolg is dat er altijd ontwikkelingen zullen zijn die de toestand van deze mensen kunnen verbeteren.

De Oudheid

In de 5^e eeuw voor Christus wordt voor het eerst melding gemaakt van een persoon met een fysieke beperking. Herodotes schreef over de soldaat Hegistratus die een geamputeerde voet had, maar met een zelf gemaakte houten prothese verder vocht.

Het uitvoeren van bepaalde lichaams oefeningen ten einde de gezondheid te verbeteren stamt al uit de tijd van de Chinezen, de Indiërs, de Grieken en de Romeinen. Onder andere door het voeren van oorlogen nam het aantal mensen met een fysieke beperking toe. Aangezien het doen van lichaams oefeningen als heilzaam werd gezien, werd het al in deze tijd ook voor mensen met een beperking als therapie ingezet.

De Middeleeuwen

In de Middeleeuwen zorgen de vele oorlogen, epidemieën als lepra en het strafrecht (betrapt worden op diefstal betekende in die tijd dat je handen werden afgehakt) voor een grote toename in het aantal mensen met een fysieke beperking. In tegenstelling tot in de oudheid is hun positie slecht, mensen met een beperking worden met de nek aangekeken en de aandacht voor lichaams oefeningen als therapie is verdwenen. Pas aan het einde van de Middeleeuwen zal door toedoen van een aantal boeken van Friedrich Hoffman over dit thema de aandacht voor lichamelijke oefeningen en hun positieve invloed op de gezondheid weer toenemen.

'De Nieuwe Tijd' (± 18^e en 19^e eeuw)

De aandacht voor mensen met een beperking is weer toegenomen. De Zweed Per Henrik Ling legt de basis voor de heilgymnastiek en ook de mechanische orthopedie komt op. In het begin van de 19^e eeuw wordt voor het eerst melding gemaakt van de eerste sportieve activiteiten van en tussen mensen met een fysieke beperking en in 1888 wordt in Berlijn de eerste georganiseerde sportgroep opgericht, een sportvereniging voor doven.

De Eerste Wereldoorlog

'Oorlog is de basis van alle dingen'. Deze uitspraak van de Griekse filosoof Heraclitus van Efere vormt de basis voor de ontwikkeling van de sport voor mensen met een beperking in het algemeen. Na de Eerste Wereldoorlog is het aantal oorlogsslachtoffers groot, via sportbeoefening konden zij hun zelfvertrouwen, conditie en prestatie opnieuw opbouwen.

De Tweede Wereldoorlog

Na de Tweede Wereldoorlog krijgt de sport voor mensen met een beperking een nieuwe impuls. Zo wordt de World Veterans Federation (WVF) opgericht, deze organisatie zet revalidatieprogramma's voor oorlogsslachtoffers op waarbij sport een belangrijk onderdeel vormt. Onder deze vele oorlogsslachtoffers bevindt zich ook een groot aantal topsporters. Een deel van hen weet zich door middel van aanpassingen een plek te veroveren in de valide sportwereld. Dit succes is echter niet voor iedereen weggelegd en er wordt daarom naar alternatieven gezocht. De ontwikkeling van de sport voor mensen met een beperking ontwikkelt zich dan in twee stromingen, namelijk de sport voor 'geamputeerden en blinden' en de sport voor 'rolstoelers'.

De sport voor mensen met een amputatie en mensen met een visuele beperking vindt zijn oorsprong voornamelijk in Duitsland en Oostenrijk waar in 1951 de eerste nationale sportbonden voor deze mensen met een beperking ontstonden. De sport voor mensen in een rolstoel is voornamelijk ontstaan in de Verenigde Staten en Engeland. Met name Engeland speelt hier een belangrijke rol in de persoon van Ludwig Guttman. Ludwig Guttman is de stichter van het Stoke Mandeville Hospital, een ziekenhuis voor mensen met verlammingen. In het Stoke Mandeville Hospital stond sport centraal in het revalidatieprogramma van deze mensen. Via het beoefenen van verschillende sporten als tafeltennis, speerwerpen en handboogschieten in een rolstoel ontstonden de Stoke Mandeville Games. De Stoke Mandeville Games waren in eerste instantie enkel gericht op de revalidanten van het Stoke Mandeville Hospital, door de jaren heen gaan ook rolstoelers uit andere landen deelnemen en zo ontstaan de International Stoke Mandeville Games, een steeds groter wordend, jaarlijks terugkerend, internationaal evenement voor rolstoelsporters.

Ontstaan internationale sportorganisaties en -evenementen

In 1952 wordt de International Stoke Mandeville Games Federation (ISMGF) opgericht, een organisatie die zich richt op mensen met een motorische beperking en met name mensen in een rolstoel. De eerste voorzitter van de ISMGF is Ludwig Guttman. De ISMGF is organisator van de in

populariteit gestegen International Stoke Mandeville Games. Deze wedstrijden ontwikkelen zich in 1955 tot de alom bekende Paralympische Spelen. Tot 1960 zijn de Paralympische Spelen een op zich zelf staand sportevenement voor mensen met een fysieke beperking. In 1960 wordt het besluit genomen om deze Spelen te koppelen aan de Olympische Spelen.

In 1967 wordt de International Sports Organization for Multi-Disabled (ISOD) opgericht. Dit is een organisatie die de belangen van mensen met amputaties, visuele beperkingen, spasmen en verlammingen behartigt. Ludwig Guttman is ook hier voorzitter. Door de vele verwarring die hierdoor ontstaat wordt in 1976 besloten tot samenwerking tussen de twee organisaties, bij de Paralympische Spelen in Toronto doen dan voor het eerst ook mensen met visuele beperkingen en amputaties mee.

De vereniging die in 1969 wordt opgericht is de Cerebral Palsy - International Sports and Recreation Association (CP – ISRA). De CP – ISRA is een sportorganisatie die de belangen van mensen met spasmen in de breedste zin van het woord behartigt. In 1972 organiseren zij voor het eerst de Spastic Games. Door problemen met classificatie duurt het tot 1980 totdat er voor het eerst mensen met spasmen deelnemen aan de Paralympische Spelen die dat jaar worden gehouden in Arnhem.

In 1981 wordt er nog een organisatie opgericht, namelijk de International Blind Sports Association (ISBA). Deze internationale sportorganisatie behartigt de belangen van mensen met een visuele beperking in de breedste zin van het woord.

2.3 Geschiedenis van sport voor mensen met een beperking: Nederland

De eerste sportorganisatie in Nederland die zich richt op mensen met een beperking is de Nederlandse Doven Sportbond (NDSB). De NDSB werd opgericht in 1926 met het doel om in 1928 de Internationale Sportspelen voor Doven te mogen houden in Amsterdam. In 1951 kreeg de NDSB het predikaat 'koninklijke' en werd de organisatie omgedoopt tot de KNDSB.

Zoals al bleek uit de vorige paragraaf zijn voornamelijk de vele oorlogsslachtoffers na de Eerste en de Tweede Wereldoorlog de oorzaak van de groeiende aandacht voor de sport voor mensen met een beperking. Ook in Nederland zijn vanuit de revalidatiecentra voor deze oorlogsslachtoffers vele plaatselijke initiatieven van verschillende sporten als tafeltennis, badminton, zitvolleybal, boogschieten, zwemmen en atletiek ontstaan. Om al deze sportverenigingen organisatorisch te groeperen en onder de aandacht van de vele mensen met een beperking in Nederland te brengen werd er besloten tot het oprichten van een landelijke organisatie. In 1961 werd daarom de Nederlandse Invaliden Sportbond (NIS) opgericht met in het begin 45 sportclubs verdeeld over heel Nederland. Het doel van de organisatie was de sportbeoefening en lichaamsontwikkeling van mensen met een beperking zowel actief als passief stimuleren.

In navolging van de KNDSB en de NIS ontstaan er in de jaren '60, '70 en begin '80 van de vorige eeuw nog vele andere sportorganisaties die zich inzetten voor mensen met een beperking waaronder

de Nederlandse Sportbond voor Geestelijk Gehandicapten (NSG), de Sportfederatie Visueel Gehandicapten Nederland (SVGN), de Stichting Watersport Gehandicapten (SWG), de Stichting Nationaal Fonds Sport Gehandicapten (NFSG) en de Federatie Sport Gehandicapten (FSG). Een aantal van deze organisaties is tegenwoordig nog altijd actief.

2.3.1 NebasNsg

NebasNsg, de Nederlandse sportorganisatie voor mensen met een beperking, is in Nederland tegenwoordig de belangrijkste speler op het gebied van sport voor mensen met een beperking. De organisatie is ontstaan uit een fusie tussen NEBAS en NSG.

NEBAS, de Nederlandse Bond voor Aangepast Sporten is in 1992 ontstaan uit een fusie van vijf sportorganisaties, namelijk de eerdergenoemde NIS, de SVGN, de SWG, de KNDSB, die zich in 1993 bij NEBAS voegde en daarnaast de SIG, een organisatie die zich bezig houdt met sportinstuiven. NEBAS werd hiermee op dat moment de grootste landelijke sportorganisatie die zich inzette voor mensen met lichamelijke, visuele en auditieve beperkingen en tevens voor mensen met chronische ziekten en revalidanten. Samen met de eerder genoemde sportorganisatie NSG vormde NEBAS de Nederlandse vertegenwoordiging van sport voor mensen met een beperking (Van Drimmelen 1996).

In 2001 hebben NEBAS en NSG besloten om hun krachten te bundelen, zij zijn gefuseerd en overgegaan in NebasNsg. NebasNsg is dé sportorganisatie voor mensen met een beperking in Nederland, haar functie is het creëren en in stand houden van sportmogelijkheden voor mensen met een beperking. Het uitgangspunt hierbij is: 'normaal wat normaal kan en speciaal wat speciaal moet' (www.nebasnsg.nl).

Bij NebasNsg zijn op dit moment ongeveer 600 sportverenigingen aangesloten. Velen van deze sportverenigingen zijn categorale sportverenigingen, ook wel NebasNsgverenigingen, die specifiek gericht zijn op mensen met een beperking en een steeds groter wordend deel zijn reguliere sportverenigingen met een afdeling sport voor mensen met een beperking. Om deze sportverenigingen zo goed mogelijk te kunnen helpen en adviseren heeft NebasNsg Nederland opgedeeld in een zevental taakgebieden die ieder hun eigen regiomanager hebben waar één ieder met zijn vragen over sport voor mensen met een beperking terecht kan (www.nebasnsg.nl).

Het sporten bij reguliere sportverenigingen biedt voor mensen met een beperking meer mogelijkheden op het gebied van sport en zorgt daarnaast ook voor meer interactie tussen sporters met en zonder beperking. NebasNsg streeft er om deze redenen dan ook naar om het sporten voor mensen met een beperking zoveel mogelijk onder te brengen binnen de reguliere sport, een proces dat bekend staat als organisatorische integratie (NebasNsg & NOC*NSF 2003).

2.3.2 Organisatorische integratie

De term organisatorische integratie is niet nieuw in de sport voor mensen met een beperking maar bestaat al een aantal jaren. Vele sporters met een beperking die sporten binnen een reguliere sportvereniging zeggen dat het de volgende voordelen heeft (NebasNsg & NOC*NSF 2003):

- Meer sportmogelijkheden en dichterbij huis
- Zich beter thuis voelen, doordat de nadruk op sport ligt en niet op de beperking
- Meer deskundigheid en ervaring binnen reguliere sportbonden en sportverenigingen op sportspecifieke terreinen
- Gelijke behandeling op (top)sportniveau
- Hoger spelniveau binnen een reguliere sportvereniging en de (wedstrijd)sporters hebben meer tegenstand
- Het bestaan van organisatorische kaders, hetgeen financieel en organisatorisch gunstig is
- De mogelijkheid tot meer media-aandacht

Onder andere gezien deze voordelen hebben in 2000 naar aanleiding van de Paralympische Spelen in Sydney NOC*NSF, de koepelorganisatie voor de georganiseerde sport in Nederland en NebasNsg besloten om een intentieverklaring te ondertekenen waarin zij overgaan tot intensivering van hun samenwerking. De intentieverklaring hield in dat zij het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid zien om de sport voor mensen met een beperking zoveel mogelijk vanuit de reguliere kaders te organiseren, oftewel zoveel mogelijk organisatorisch te integreren binnen de reguliere sport. Om deze intentieverklaring in de praktijk te brengen is men eind 2001 begonnen met het project 'Integratie Sport en Beperking', een project dat nog steeds loopt (NebasNsg & NOC*NSF 2003).

Organisatorische integratie kan gedefinieerd worden als het proces waarmee sport voor mensen met een beperking binnen de reguliere sport wordt ingebed. Het heeft als doel het vergroten van sportmogelijkheden voor mensen met een beperking door onder andere gebruik te maken van de bestaande sportinfrastructuur en het organisatorisch en beleidsmatig inbedden van sport voor mensen met een beperking in al haar facetten bij een reguliere sportbond (NebasNsg & NOC*NSF 2003).

Ondanks de vele voordelen die een grote groep sporters met een fysieke beperking ziet in organisatorische integratie zijn er ook tegenstanders van het proces. Zij wijzen onder andere op de volgende knelpunten met betrekking tot organisatorische integratie (NebasNsg & NOC*NSF 2003):

- Angst van sporters met een beperking om 'ondergesneeuwd' te raken binnen reguliere sportverenigingen en sportbonden
- Hogere kosten voor sporters met een fysieke beperking
- Problemen voor omnisportverenigingen. Moeten zij zich aansluiten bij meerdere verschillende sportbonden?
- Onvoldoende deskundigheid met betrekking tot fysieke beperkingen

Mede door de tegenstrijdigheid die er bestaat met betrekking tot organisatorische integratie zal er binnen dit onderzoek gekeken worden naar het verschil in sociale in/uitsluiting tussen reguliere en categorale sportverenigingen.

2.4 Tot slot

In dit hoofdstuk is duidelijk geworden hoe de sport voor mensen met een beperking is ontstaan. Zo stond eerst voornamelijk de beperking centraal en in de loop van de tijd is de nadruk naar het sporten zelf geschoven en zit de sport voor mensen met een beperking nu in een fase van organisatorische integratie.

Teruggaand naar de thematiek van dit onderzoek, sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking binnen reguliere en categorale sportverenigingen, kijkt dit onderzoek indirect ook naar een uitwerking van organisatorische integratie. Namelijk, zorgt het sporten bij een reguliere sportvereniging dan wel een categorale sportvereniging voor een verschil in sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking.

Hoofdstuk 3. Theoretisch kader

3.1 Inleiding

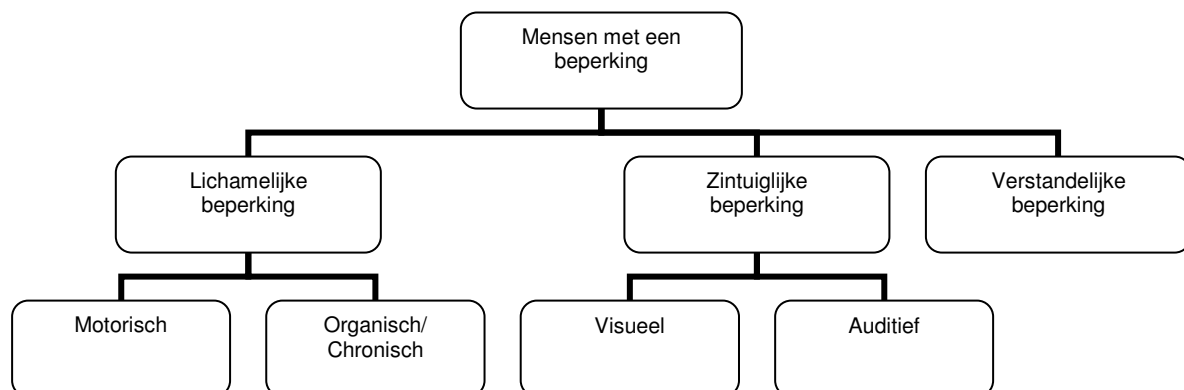
In dit hoofdstuk zullen de centrale concepten die in dit onderzoek worden gebruikt door middel van theorie gedefinieerd en afgebakend worden. Daarnaast zal er een conceptueel model geschetst worden en zullen er een aantal onderzoeksvragen opgesteld worden.

3.2 Centrale concepten

3.2.1 Mensen met een beperking

Centraal in dit onderzoek staan mensen met een beperking. Zij worden gedefinieerd als personen, die in een nadelige positie verkeren ten gevolge van een afwezigheid of afwijking van een fysiologische of anatomische structuur of functie enerzijds of een vermindering van de mogelijkheid tot normale activiteit anderzijds, welke de normale rolvervulling van de betrokkene begrenst, belemmert of verhindert (Bangma 1988 & 1989 in: Baken 1997). Op basis van handicapvormen kan een indelingsmodel gemaakt worden van de groep mensen met een beperking (Heslinga et al. 1972 in: Sijtsema 1981 & Baken 1997):

Figuur 3.1 Indelingsmodel mensen met een beperking



In dit onderzoek wordt enkel gekeken naar mensen met een lichamelijke of *fysieke beperking*, dit omdat de onderzoeksgroep anders te groot en te gedifferentieerd zou worden en dus afgebakend moest worden. Mensen met een fysieke beperking zijn gedefinieerd als mensen met één of meer functiestoornissen in samenhang met een lichamelijke afwijking van permanente aard (Baken 1997). Mensen met een fysieke beperking kunnen onderverdeeld worden in mensen met motorische beperkingen en mensen met organische beperkingen. Motorische beperkingen zijn onder andere polio, amputatie, dwarslaesie, hersenaandoeningen zoals cerebral palsy, (neuro)musculaire aandoeningen zoals spina bifida, epilepsie en reumatische aandoeningen. Mensen met organische beperkingen zijn onder andere hartpatiënten, Carapatiënten, diabeten, en mensen met chronische pijnen en aandoeningen (Baken 1997, Austin & Crawford 2001). De groep mensen met een lichamelijke beperking is dus vrij divers en leent zich goed voor dit onderzoek.

Gedurende het onderzoek zal er overigens gesproken worden over mensen met een fysieke of lichamelijke beperking en niet over termen als gehandicapten of minder validen, dit omdat volgens de recente literatuur betreffende dit onderwerp het noemen van het woord mensen wanneer men spreekt over personen binnen de samenleving met een fysieke beperking cruciaal is (Gilbert 2005, DePauw & Gavron 2005). Mensen met een fysieke beperking zijn namelijk bovenal mensen en zij willen in de sociale omgang zoveel mogelijk behandeld worden als ieder ander zonder deze fysieke beperking.

Hoewel mensen met een beperking, een fysieke of een andere vorm van beperking, in de sociale omgang zo normaal mogelijk behandeld moeten en willen worden, bestaan er nog steeds vele vooroordelen over hen die voor negatieve houdingen zorgen (Bullock & Mahone 1997). Deze vooroordelen kunnen volgens onderzoek de sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking sterk beïnvloeden (Sherrill & Williams 1996).

Mensen met een beperking worden vaak als een last gezien zowel voor de samenleving als voor zichzelf. Veel mensen willen daarom bijvoorbeeld niet met mensen met een beperking omgaan. Naast een last worden ze ook vaak nog gezien als mensen waar men medelijden mee moet hebben. Wanneer de omgang met mensen met een beperking alleen op medelijden is gebaseerd kan dit niet tot respect en insluiting van deze groep mensen leiden. Een derde vooroordeel is dat een beperking vaak als een ziekte wordt gezien. Nu is het zo dat bepaalde beperkingen ziekten met zich meebrengen, maar mensen met beperkingen zijn niet continu ziek. Een vooroordeel dat samenhangt met het tweede vooroordeel is het feit dat men vaak denkt dat mensen met een beperking niet voor zichzelf kunnen zorgen. Ze zouden niet kunnen werken, niet zelf voor geld kunnen zorgen en dus de hulp van de samenleving nodig hebben. Verder zijn mensen met een beperking vaak het mikpunt van spot, worden ze gezien als eeuwige kinderen en zouden daarom minder intelligent zijn en als laatste worden ze soms gezien als een straf van God.

Het totale aantal mensen in Nederland met een fysieke beperking is vastgesteld door het SCP in de Rapportage Gehandicapten (2002). Het SCP verdeelt mensen met een lichamelijke beperking naar ernst van de beperking over drie categorieën, namelijk mensen met lichte beperkingen, matige beperkingen en ernstige beperkingen. Aan de hand van deze indeling wordt in onderstaande tabel het percentage mensen met een fysieke beperking weergegeven.

Tabel 3.1 Prevalentie van fysieke beperkingen in Nederland

	6-19 jaar	20-64 jaar	>64 jaar	Totaal
Geen beperkingen %	91,4	80,4	39,9	76,5
Wel beperkingen %	8,6	19,6	60,1	23,5
Licht	6,5	12,8	23,8	13,3
Matig	2,1	5,0	20,6	6,7
Ernstig	a	1,8	15,7	3,5
Licht (x 1000)	176	1267	480	1945
Matig (x 1000)	54	495	415	980
Ernstig (x 1000)	a	178	316	512

a: omdat jeugdigen maar zelden beperkingen hebben, zijn hier de ernstige en de matige beperkingen samengenomen.
Bron: SCP (AVO '95-'99)

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel heeft 23,5% van de Nederlandse bevolking een bepaalde mate van lichamelijke beperking, dit komt neer op ongeveer 3,5 miljoen Nederlanders. Naast het aantal mensen met een fysieke beperking in Nederland, heeft het SCP ook berekend hoeveel van deze mensen aan sport doen. In onderstaande tabel is te zien hoe deze sportparticipatie onder sporters met een fysieke beperking is veranderd over de jaren van 1991 tot 1999.

Tabel 3.2 Deelname aan sportieve activiteiten in een jaar, 18-64 jarigen

	1991	1995	1999
Geen beperking %	69	70	71
Lichte beperking %	56	60	64
Matige/ernstige beperking %	41	45	43

Bron: SCP (AVO '91-'99)

Uit de tabel valt af te leiden dat mensen met een lichte beperking meer zijn gaan sporten en dat dit percentage voor mensen met matige en ernstige beperkingen redelijk gelijk gebleven is, zelfs enigszins is gedaald. Over het algemeen kan dus gesteld worden dat mensen met fysieke beperkingen meer zijn gaan sporten.

3.2.2 Sportverenigingen

Centraal binnen dit onderzoek staat daarnaast de sportvereniging. Het onderzoek betreft namelijk niet alle mensen met een fysieke beperking, maar slechts die mensen die sporten bij een sportvereniging. In dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen twee typen sportverenigingen namelijk reguliere en categorale sportverenigingen. *Reguliere sportverenigingen* zijn sportverenigingen waar sporters met en zonder fysieke beperking met elkaar kunnen sporten. Deze sportverenigingen hebben dan een afdeling met de aangepaste sport voor mensen met een beperking zoals zitvolleybal of rolstoelbasketbal binnen hun vereniging, dit wordt ook wel organisatorische integratie genoemd (Baken 1997). In sommige gevallen kunnen sporters met een beperking hier ook volledig geïntegreerd sporten, of te wel met en tegen valide sporters. Dit hangt echter af van de sport en de mogelijkheden van de sporter met een beperking. Reguliere sportverenigingen zijn daarnaast ook sportverenigingen uitsluitend voor valide sporters. Deze reguliere sportverenigingen die uitsluitend gericht zijn op valide sporters vormen echter geen onderdeel van dit onderzoek.

Categorale sportverenigingen zijn de verenigingen die specifiek gericht zijn op mensen met een fysieke beperking. Hier krijgen zij de mogelijkheid en de gewenste begeleiding om aangepast te kunnen sporten samen met andere sporters met een fysieke beperking. Vaak zijn deze categorale sportverenigingen zogenaamde omnisportverenigingen waar meerdere aangepaste sporten zijn ondergebracht.

3.2.3 Sociale in/uitsluiting

De derde centrale term binnen dit onderzoek is *sociale in/uitsluiting*. Met sociale in/uitsluiting binnen de sport kan bedoeld worden op in/uitsluiting binnen de sport of door de sport. In/uitsluiting door de sport wil zeggen in/uitsluiting in de samenleving door sport. In dit onderzoek wordt echter enkel gekeken naar sociale in/uitsluiting binnen de sport zelf.

Het uitgangspunt van dit onderzoek zijn de drie dimensies die in de literatuur worden aangeduid als de drie verschillende vormen van in/uitsluiting (Elling & de Knop 1998, Elling 2002). Deze dimensies zijn in onderstaand schema weergegeven.

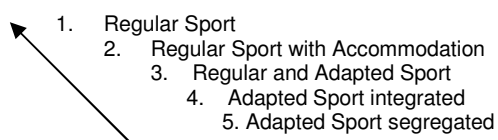
Tabel 3.3 Dimensies van sociale in/uitsluiting

	Structureel	Cultureel	Affectief
Insluiting	Participatie - institutionalisering - groepssamenstelling	Acceptatie - waarden en normen - beeldvorming	Identificatie - vriendennetwerken - betrokkenheid
Uitsluiting	Non-participatie	Discriminatie	Distantie

Deze dimensies zijn toepasbaar op vele maatschappelijke vlakken waaronder ook de sport. De dimensies moeten gezien worden als een soort glijdende schaal, het is bijvoorbeeld niet of acceptatie of discriminatie, maar vaak meer een tussenvorm. De dimensies beïnvloeden elkaar daarnaast ook onderling.

De structurele dimensie handelt over het al dan niet adequaat functioneren binnen de samenleving, in dit geval binnen de sport. In dit onderzoek staat overigens de 'sporter' met een lichamelijke beperking centraal en zijn/haar *participatie* binnen een reguliere of een categorale sportvereniging. Dit betekent dat de invloed van het hebben van een fysieke beperking op non-participatie binnen de sport geen onderdeel van dit onderzoek vormt. Belangrijk bij deze dimensie is het integratiecontinuüm van Winnick (1987). Winnick geeft in dit continuüm door middel van vijf niveau's de mogelijkheden van participatie aan de sport van mensen met een beperking weer. De mogelijkheden van de sporter, het principe van de Least Restrictive Environment, zijn uitgangspunt van dit integratie continuüm dat hieronder is weergegeven (Winnick 1987 in: Elling & de Knop 1998).

Figuur 3.2 Integratiecontinuüm van sport



Het Least Restrictive Environment principe gaat ervan uit dat mensen met een fysieke beperking moeten kunnen sporten in een omgeving die het meest geschikt en het minst belemmerend is. Waar mogelijk zouden mensen met een fysieke beperking dan sporten bij een reguliere sportvereniging en waar nodig bij een categorale sportvereniging.

Niveau 1 duidt op deelname aan de reguliere sport oftewel sporten zonder aanpassingen. Niveau 2 heeft betrekking op deelname van mensen met een beperking aan reguliere sport met bepaalde kleine aanpassingen voor hen. Bij niveau 3 gaat het om mensen met een beperking die (gedeeltelijk) geïntegreerd zijn in de reguliere sport. Deze eerste drie niveau's vinden plaats bij reguliere sportverenigingen. Op niveau 4 is de integratie omgekeerd, de valide sporters nemen dan deel aan een aangepaste sport volgens de aangepaste regels voor mensen met een fysieke beperking. Dit kan zowel bij reguliere als bij categorale sportverenigingen plaats vinden. Op niveau 5 ten slotte vindt de

sportbeoefening van mensen met een fysieke beperking volledig gescheiden plaats van de valide sporters wat gebeurt bij categorale sportverenigingen.

De culturele dimensie handelt volgens dit model over waarden en normen, het accepteren van andere culturen en de beeldvorming hiervan. In dit onderzoek is echter gekozen voor een andere invulling van deze dimensie dan acceptatie en discriminatie. De culturele dimensie wordt in dit onderzoek namelijk aangeduid met de invulling die Duyvendak (1998) aan deze dimensie geeft omdat deze invulling beter aansluit bij het doel van dit onderzoek. In het conceptueel model is deze dimensie aangeduid met *interactie*, ook wel relaties tussen mensen. Volgens Duyvendak (1998) is er sprake van interactie wanneer participatie in de sport zich uit in menging of ontmoeting van verschillende individuen of groepen. In dit onderzoek staan drie verschillende soorten interacties/relaties centraal, namelijk persoonlijke relaties, functionele relaties en conventionele relaties (Baseler et al. 2004), elke relatie heeft weer zijn eigen omgangsvormen (Elling & Claringbould 2004). Persoonlijke interactie vindt plaats wanneer mensen geïnteresseerd zijn in elkaar als mens. Bijvoorbeeld wanneer twee tennisspelers, beiden met een fysieke beperking, altijd samen spelen, niet vanwege hun sportieve kwaliteiten, maar omdat ze de omgang met elkaar prettig vinden, ze zijn dus geïnteresseerd in elkaar als mens. Mogelijke omgangsvormen bij persoonlijke interactie zijn met elkaar van gedachten wisselen, praten over alledaagse dingen en het uitwisselen van gevoelens en meningen. Met omgangsnormen wordt bedoeld op de regels en verwachtingen die mensen hebben ten aanzien van de omgang met anderen (Macionis & Plummer 1998). Bij persoonlijke omgang kan een mogelijke omgangsnorm zijn dat de ene sporter de ander nooit opzettelijk zal kwetsen tijdens een vriendschappelijke partij. Dit geldt voor zowel sporters met als zonder een fysieke beperking. Functionele interactie vindt plaats omdat we een ander opzoeken vanwege zijn/haar functie, deze vorm van interactie is taakgericht. Mogelijke omgangsvormen bij functionele interactie zijn bijvoorbeeld het contact tussen twee collega's met betrekking tot hun werk of het contact tussen trainer en sporters met of zonder fysieke beperking, de interactie heeft hier namelijk alleen betrekking op respectievelijk het werk en de sport. Een mogelijke omgangsnorm bij deze interactievorm is dat er van de sporter verwacht wordt dat hij altijd komt opdagen bij een training. De laatste vorm van interactie die in dit onderzoek gebruikt zal worden is conventionele interactie, deze vorm van interactie komt voort uit beleefdheidsnormen, het is een oppervlakkige vorm van interactie. Mogelijke omgangsvormen bij deze vorm van interactie zijn bijvoorbeeld formele begroetingen aan burens of vage kennissen en meer betrekking hebbend op dit onderzoek het 'zogenamd' vriendelijk behandelen van een sporter met een fysieke beperking, niet omdat men deze goed kent, maar enkel vanwege de beperking van deze persoon. Een omgangsnorm bij conventionele interactie zou dan bijvoorbeeld kunnen zijn dat verwacht wordt dat men bij een sportvereniging bij binnenkomst in bijvoorbeeld een sportkantine alle andere sporters groet, hoewel men deze niet kent.

Binnen de sportverenigingen die onderzocht gaan worden komen de genoemde relaties voor in de vorm van interacties tussen sporters met en zonder fysieke beperking, tussen sporters met een fysieke beperking onderling en tussen sporters met een fysieke beperking en leiders of trainers.

Trainers blijken namelijk naast het overbrengen van sportieve kwaliteiten ook een aandeel te hebben in het overbrengen van hun eigen gedragsregels en normen op de sporters (Knoppers & Bouman 1996) en daarmee ook op de beeldvorming ten aanzien van mensen met een fysieke beperking.

De laatste dimensie is de affectieve dimensie. In het conceptueel model wordt deze dimensie aangeduid met *identificatie*. De affectieve dimensie handelt over het aangaan van vriendschappen en betrokkenheid met de vereniging door bijvoorbeeld het uitvoeren van vrijwillige taken zoals kantinediensten en commissie- of bestuurstaken. In dit onderzoek zal gekeken worden naar de uiteindelijke identificatie van mensen met een fysieke beperking met de reguliere dan wel de categorale sportvereniging. Identificeren mensen met een fysieke beperking zich meer met andere mensen met een fysieke beperking om mee te sporten of identificeren ze zich meer met valide sporters zodat ze gemengd kunnen sporten? De andere kant van identificatie is distantie. Betekent bijvoorbeeld identificatie met een reguliere sportvereniging automatisch distantie van een categorale sportvereniging? De glijdende schaal tussen identificatie en distantie zal hier onderzocht worden.

3.3 Sociaaldemografische kenmerken

Een relatie die al in vele onderzoeken is bewezen, is het verband van het hebben van een fysieke beperking met verschillende sociaaldemografische kenmerken (Manders 1985). Daar het effect van deze achtergrondkenmerken niet over het hoofd gezien mag worden, wordt er ook aandacht geschonken aan deze kenmerken, zoals leeftijd, geslacht en inkomen. In het vervolg van deze paragraaf zal daarom een overzicht gegeven worden van deze kenmerken.

3.3.1 Leeftijd

Naar mate men ouder wordt, krijgt men meer gebreken. Anders gezegd oudere mensen hebben vaker fysieke beperkingen dan jongere mensen (McPherson 2004). Dit blijkt ook uit de SCP gegevens van de Rapportage Gehandicaptten (2002) in tabel 3.1. 60,1% van de Nederlandse bevolking ouder dan 65 jaar heeft namelijk een fysieke beperking. Onder de mensen jonger dan 65 jaar ligt dit percentage beduidend lager. Uit de gegevens van de Rapportage Gehandicaptten (2002) blijkt echter ook dat oudere mensen met een fysieke beperking, ouder dan 65 jaar, minder vaak aan sport doen dan jongere mensen met een fysieke beperking.

De verwachting is nu dat hoewel ouderen met een fysieke beperking minder vaak aan sport doen de leeftijd van de sporters met een fysieke beperking in dit onderzoek redelijk hoog zal liggen omdat er nu eenmaal meer ouderen met een fysieke beperking zijn dan jongeren in de huidige samenleving. Deze hogere leeftijd zal waarschijnlijk ook invloed uitoefenen op de sociale in/uitsluiting binnen de sportvereniging bijvoorbeeld door bepaalde interactiepatronen binnen de vereniging of de manier waarop men zich met de vereniging identificeert.

3.3.2 Geslacht

Een onderwerp waar nog niet veel onderzoek naar is gedaan maar wat inmiddels wel is bewezen is de ondervertegenwoordiging van vrouwen binnen de sport voor mensen met een beperking. Uit een onderzoek van Sherrill (1997) naar de verhouding man:vrouw tijdens de Paralympische Spelen bleek dat deze verhouding zelfs is verslechterd. Vrouwen met een fysieke beperking zijn ondervertegenwoordigd gedurende de Paralympische Spelen en blijken dit over het algemeen te zijn binnen de sport voor mensen met een beperking (DePauw & Gavron 2005).

De verwachting is dus dat de verhouding in geslacht binnen dit onderzoek in het voordeel zal zijn van de mannen, hetgeen ook de omgangsvormen en de betrokkenheid van deze sporters kan beïnvloeden. Mannen staan er namelijk om bekend meer gericht te zijn op functionele interactie en vrouwen meer op persoonlijke interactie (Kenrick et al. 2002).

3.3.3 Gezinssituatie en maatschappelijke positie

De manier waarop mensen vrije tijd besteden en erover nadenken is sterk afhankelijk van hun verzorgingspositie in de samenleving. Een verzorgingspositie kan gedefinieerd worden als een set van rechten en plichten die samenhangt met de wijze waarop men in het levensonderhoud voorziet (Van der Poel 1999). De gezinssituatie en voornamelijk de maatschappelijke positie van een persoon hebben alles te maken met deze verzorgingspositie. Een maatschappelijke positie staat in principe gelijk aan een verzorgingspositie, voorbeelden hiervan zijn student, huisvrouw/man, werkloze, arbeidsongeschikte en gepensioneerde. Personen in deze maatschappelijke posities moeten zich aan bepaalde rechten en plichten houden om in het levensonderhoud te voorzien. Ook de gezinssituatie waarin men zich bevindt brengt dit soort rechten en plichten met zich mee die het vrijetijdsgedrag beïnvloeden. Sport is een vorm van vrije tijd en wordt dus ook beïnvloed door de gezinssituatie en maatschappelijke positie waarin men zich bevindt. De verwachting is dan ook dat beide variabelen invloed zullen hebben op de sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking binnen de sportvereniging.

3.3.4 Opleiding en inkomen

Uit onderzoek van het SCP (2003) is gebleken dat het gemiddelde opleidingsniveau en het inkomen in Nederland over het algemeen is gestegen, of dit ook voor mensen met een fysieke beperking geldt is niet duidelijk. Deze twee variabelen zullen daarom ook meegenomen worden in dit onderzoek.

Opleiding en inkomen hebben alles te maken met de financiële mogelijkheden van een persoon. Zo leidt een hoger opleidingsniveau vaker tot een hoger inkomen. Daar mensen met een fysieke beperking wanneer zij gaan sporten vaker zoals eerder gezegd financiële drempels tegen komen bij het sporten zoals de aanschaf van speciale sportmaterialen, zijn toereikende financiële middelen niet geheel onbelangrijk. Voor veel speciale sportmaterialen zoals een speciale sportrolstoel of sportprothese kunnen subsidies aangevraagd worden. Deze materialen blijven echter erg duur en vragen nog steeds een financiële bijdrage van de sporter zelf. Daar de verwachting is dat de

belemmeringen die sporters met een fysieke beperking tegen komen ook invloed hebben op sociale in/uitsluiting zullen ook opleiding en inkomen gemeten worden in dit onderzoek.

3.4 Bevindingen uit eerder onderzoek

Het onderzoeksaanbod over mensen met een fysieke beperking en de zaken waar zij mee te maken krijgen in de hedendaagse samenleving, is vrij divers maar te vaak bezien vanuit een psychologische invalshoek. Onderzoek vanuit een sociologische invalshoek zoals dit onderzoek naar sociale in/uitsluiting is echter nog vrij dun gezaaid (Sherrill & Williams 1996). Een aantal van de resultaten van deze eerdere onderzoeken kunnen overigens wel relevant zijn voor dit onderzoek en er zal daarom een overzicht gegeven worden van de belangrijkste bevindingen.

3.4.1 Belemmeringen voor sporters met een fysieke beperking

Sporters met een fysieke beperking ondervinden vaker belemmeringen bij het sporten dan sporters die deze beperking niet hebben. Naar de inhoud van deze belemmeringen zijn daarom al diverse onderzoeken uitgevoerd.

Belemmeringen die in deze onderzoeken veelvuldig naar voren komen zijn onder andere het vervoer van en naar de sportvereniging. Vooral voor sporters in een rolstoel vormt het vervoer vaak een probleem. Daarbij is men, wanneer men geen eigen vervoer heeft, vaak afhankelijk van anderen, zoals familie of vrienden of van het openbaar vervoer om bij een training of wedstrijd te komen. Hierbij komt ook nog dat het aanbod voor sporters met een fysieke beperking minder groot is en men vaak verder van huis sport hetgeen voor een langere reisduur zorgt en vaak ook voor hogere reiskosten (Diepens & Okkema 2002, Du Long 2003).

Andere belemmeringen zijn persoonlijke belemmeringen, dezen hebben te maken met de twijfels die de sporters met een fysieke beperking hebben met betrekking tot hun eigen kunnen en hun beperking. Velen schamen zich voor hun beperking en durven helemaal niet naar een sportvereniging te gaan, anderen kiezen vanwege hun schaamte bewust voor een categorale sportvereniging. Sporters met een beperking zijn tevens vaak afhankelijk van anderen, niet alleen met betrekking tot vervoer ook met het uitvoeren van de sport in het algemeen. Wanneer deze vrijwilligers er niet zijn is de sporter in veel gevallen niet in staat zijn/haar sport uit te oefenen. Daarnaast worden financiële belemmeringen vaak genoemd zoals de eerder genoemde vervoerskosten maar ook de aanschaf van speciale sportmaterialen, zoals sportrolstoelen of speciale protheses, hetgeen niet alleen een extra kostenpost is voor de sporters met een fysieke beperking maar vaak ook erg veel tijd kost voordat men de beschikking over deze materialen heeft en daadwerkelijk de sport kan gaan beoefenen. Tot slot laat de toegankelijkheid van de sportvereniging ook nog vaak te wensen over (Du Long 2003).

De verwachting is dat deze belemmeringen de keuze voor een sportvereniging en tevens de sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking zullen beïnvloeden. Zo zullen bijvoorbeeld de sporters met een fysieke beperking die afhankelijk zijn van anderen om hen op te komen halen na het

sporten vaak niet de mogelijkheid hebben om nog iets te drinken of na te praten in de kantine na een training of wedstrijd. De sociale insluiting zal als gevolg hiervan lager zijn

3.4.2 Trends en ontwikkelingen

Eerdere onderzoeken ontdekten ook een aantal trends en ontwikkelingen voor de toekomst met betrekking tot de sport voor mensen met een fysieke beperking, waaronder ontwikkelingen die betrekking hebben op de typen sportverenigingen en ontwikkelingen met betrekking tot sociale in/uitsluiting. De meest relevante ontwikkelingen zullen hieronder besproken worden.

Sport voor mensen met een fysieke beperking

- **Organisatorische integratie**

Een trend die al een groot aantal jaren werkzaam is binnen de sport voor mensen met een beperking is organisatorische integratie. Zowel op verenigingsniveau als op bondsniveau wordt deze tak van sport ondergebracht en geïntegreerd binnen de reguliere sport om op deze manier de sportmogelijkheden voor sporters met een fysieke beperking te vergroten (NebasNsg & NOC*NSF 2003).

- **Nadruk op sport**

Een trend die ook in relatie staat tot bovenstaande trend is de nadruk die is verschoven van de beperking naar de sport. De sport voor mensen met een beperking wordt meer vanuit de sport georganiseerd, de nadruk ligt niet meer zo zeer op de beperking van deze sporters, hetgeen bij organisatorische integratie ook het geval is. Deze trend houdt ook verband met de ontwikkeling die eerder werd genoemd namelijk dat men tegenwoordig spreekt over mensen of sporters met een fysieke beperking en niet meer zoals eerder gebruikelijk was over gehandicapten of minder validen. Bij eerdere benamingen lag de nadruk op de beperking en hetgeen deze mensen niet konden terwijl deze nu ligt op hetgeen men wel kan en dat is onder andere sporten (DePauw & Gavron 1995, Sherril & Williams 1996, DePauw & Gavron 2005).

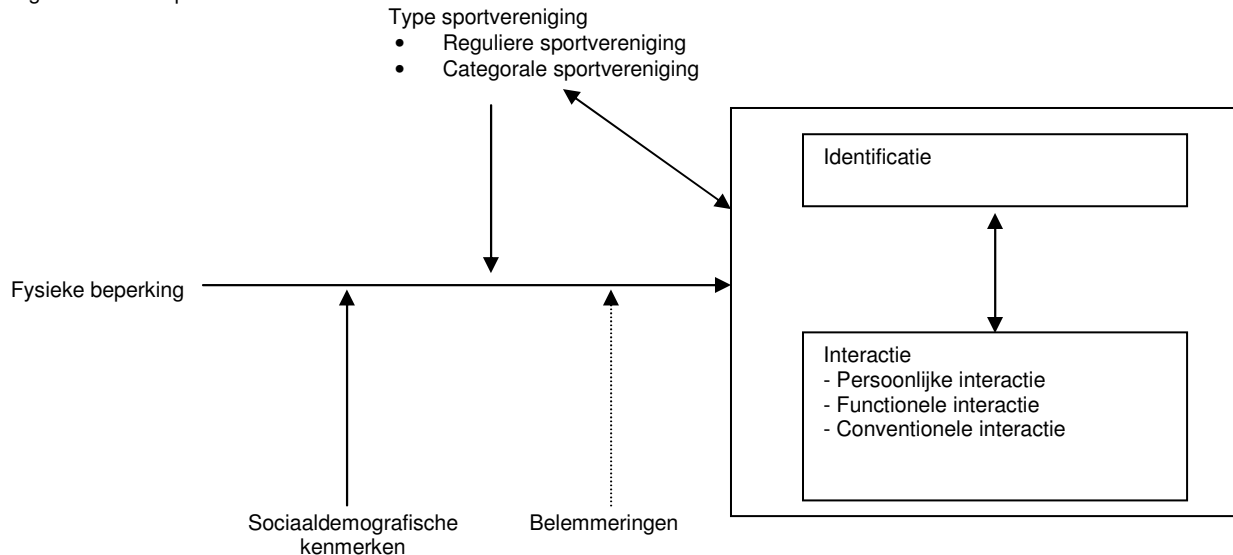
Sociale in/uitsluiting

De eerste stap naar sociale insluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport is gezet door de toelating, oftewel de participatie van deze mensen in de sport. Participatie betekent echter niet automatisch insluiting. DePauw & Gavron (2005) constateren in de huidige samenleving echter een belangrijke ontwikkeling die betrekking heeft op sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking namelijk de gegroeide acceptatie van deze sporters door de samenleving. De verwachting is dan ook dat de participatie en de gegroeide acceptatie van sporters met een fysieke beperking ook zal zorgen voor een grotere interactie en identificatie van en met deze sporters en daarmee voor sociale insluiting van deze sporters binnen sportverenigingen.

3.5 Conceptueel model

Op basis van de algemene vraagstelling en de theorie is hieronder een schematische weergave van het onderzoek gemaakt die in het vervolg besproken zal worden.

Figuur 3.3 Conceptueel model



Het conceptueel model is gebaseerd op de drie dimensies van sociale in/uitsluiting van Elling (2002) gecombineerd met inzichten van Duyvendak (1998). De culturele en de affectieve dimensie komen in het model terug als respectievelijk interactie met daarbij de drie mogelijke vormen ervan en identificatie, waarmee wordt bedoeld op het aangaan van vriendschappen en de mate van betrokkenheid. De structurele dimensie, oftewel de participatie, is vertaald naar de twee typen sportverenigingen voor mensen met een fysieke beperking namelijk de reguliere en de categorale sportvereniging en heeft enkel betrekking op deelname bij deze twee sportverenigingen.

Fysieke beperking is in dit conceptueel model de onafhankelijke variabele. Deze variabele is van invloed op interactie en identificatie, de afhankelijke variabelen van dit model. Deze twee afhankelijke variabelen beïnvloeden elkaar overigens ook wederzijds. Type sportvereniging is een moderator variabele, deze variabele is de conditievariabele voor de relatie tussen fysieke beperking en de twee afhankelijke variabelen. Hiermee wordt bedoeld dat deze variabele het effect van fysieke beperking op interactie en identificatie beïnvloedt. Deelname bij een reguliere of een categorale sportvereniging heeft verder ook een interactie-effect op interactie en identificatie. Dit wil zeggen dat interactie en identificatie worden beïnvloed door het type sportvereniging waar wordt gesport en identificatie en interactie andersom ook de keuze voor het type sportvereniging beïnvloeden.

In het model staan verder ook nog twee pijlen die niet in de onderzoeksvragen terug komen. In de theorie kwam namelijk naar voren dat de sociaaldemografische kenmerken en ook de belemmeringen naar verwachting een effect op de sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport hebben. Aangezien deze zaken als controle variabelen functioneren binnen dit onderzoek zijn ze ook in het model opgenomen. Belemmeringen zijn opgenomen met een gestippelde pijl omdat deze

verder niet onderzocht zullen worden aangezien de invloed van deze factoren al herhaaldelijk is bewezen.

3.6 Onderzoeksvragen

Op basis van de algemene vraagstelling, de theorie en bovenstaand conceptueel model zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld. De vragen representeren de pijlen van het model.

1. Wat is de invloed van het hebben van een fysieke beperking op de verschillende vormen van interactie bij reguliere en categorale sportverenigingen?
2. Wat is de invloed van het hebben van een fysieke beperking op de identificatie bij reguliere en categorale sportverenigingen?
3. Wat is de invloed van het type sportvereniging op de verschillende vormen van interactie?
4. Wat is de invloed van het type sportvereniging op de identificatie?
5. Wat is de invloed van interactie en identificatie bij de 'keuze' voor een type sportvereniging?
6. Wat is de onderlinge relatie tussen interactie en identificatie?

Hoofdstuk 4. Methoden van onderzoek

4.1 Inleiding

In dit vierde hoofdstuk zullen de toegepaste methoden van onderzoek verantwoord worden. Hierbij zal de gebruikte onderzoeksstrategie toegelicht worden, er zal kort worden ingegaan op de onderzoeksgroep, de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek en de keuze voor het toepassen van methodetriangulatie in de vorm van interviews, enquêtes en observaties. Deze drie methoden zullen vervolgens verder uitgewerkt worden.

4.2 Onderzoeksstrategie

Bij het kiezen van een onderzoeksstrategie voor het onderzoek is eerst een aantal zaken vastgesteld. Het eerste dat werd vastgesteld, is het wetenschappelijk doel dat het onderzoek dient. Het uitvoeren van sociaal onderzoek kent namelijk drie doelen, verkennen, beschrijven en verklaren (Baker 1999). Dit onderzoek richt zich zowel op beschrijven als op verklaren en wel het beschrijven en verklaren van het fenomeen sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport.

De volgende keuze die gemaakt is, is de keuze voor kwalitatief of kwantitatief onderzoek. Kwalitatief onderzoek is onderzoek dat meer gericht is op interpretaties en niet zozeer op empirische bewijsvoering. Kwantitatief onderzoek is onderzoek dat gericht is op het verkrijgen van kwantificeerbare of telbare gegevens (Baker 1999). Aangezien het doel van dit onderzoek zowel beschrijven als verklaren is, is gekozen voor de toepassing van beide vormen van onderzoek. Het fenomeen sociale in/uitsluiting van sporters met een fysieke beperking zal dus met zowel kwalitatieve als kwantitatieve gegevens beschreven en verklaard worden. Het gebruik van kwalitatieve methoden als interviews en observaties wordt door onderzoekers op het gebied van sport voor mensen met een beperking aangeraden voor het verkrijgen van duidelijke inzichten en beschrijvingen (Sherrill & Williams 1996). Door hier kwantitatieve methoden aan toe te voegen kan er beter gevolg gegeven worden aan het verklarende doel van dit onderzoek.

De onderzoeksstrategie waar na het vaststellen van bovenstaande zaken uiteindelijk voor is gekozen, is een cross-sectioneel veldonderzoek. Veldonderzoek is een onderzoeksmethode die gebaseerd is op het zorgvuldig observeren van gedrag in een natuurlijke en sociale omgeving (Baker 1999). Dit zorgvuldig observeren gebeurt in dit onderzoek zowel door middel van observaties en interviews, de kwalitatieve methoden als door enquêtes, de kwantitatieve methode. Cross-sectioneel heeft te maken met het tijdsbestek van dit onderzoek. Een onderzoek kan cross-sectioneel zijn of longitudinaal. Longitudinaal wil zeggen dat er op meerdere punten in de tijd gegevens verzameld worden. Een cross-sectioneel onderzoek is een onderzoek waarbij slechts op één tijdstip data worden verzameld, hetgeen in dit onderzoek het geval is (Baker 1999).

4.2.1 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep van dit onderzoek bestaat uit sporters van 16 jaar en ouder met en zonder fysieke beperking die sporten bij reguliere en/of categorale sportverenigingen met een aanbod voor mensen met een fysieke beperking in Nederland.

4.2.2 Triangulatie

Het onderzoek bestaat uit drie methoden van dataverzameling, namelijk interviews, enquêtes en observaties. Het gebruik van verschillende methoden van dataverzameling is één van de mogelijke vormen van triangulatie en wordt methodetriangulatie genoemd (Arksey & Knight 1999). Methodetriangulatie is volgens Baker (1999) bijna een vereiste te noemen bij het uitvoeren van een veldonderzoek en het wordt daarom dan ook toegepast.

Het idee achter triangulatie is het verzamelen van data met behulp van een breed scala aan verschillende bronnen, met behulp van verschillende methoden, onderzoekers en theorieën (Arksey & Knight 1999). Het doel van triangulatie kan tweeledig zijn. Triangulatie kan worden toegepast om te komen tot bevestiging (Denzin 1970 in: Arksey & Knight 1999) en daarnaast kan het doel tevens compleetheid zijn (Jick 1983 in: Arksey & Knight 1999). In dit onderzoek worden beide doelen van triangulatie nagestreefd. Het onderzoek is klein van opzet waardoor de onderzoeksgroep klein is, om de data zo compleet mogelijk te maken is gekozen voor triangulatie. Generalisering van de verkregen data uit de steekproef naar de gehele onderzoekspopulatie zal hiermee beter mogelijk zijn. Tevens kunnen door het gebruik van verschillende methoden de resultaten van de ene datavorm gebruikt worden om de andere te versterken en andersom.

Een nadeel van het gebruik van methodetriangulatie is overigens dat het de onderzoeker veel tijd kost. De onderzoeker moet zich daarom, om zo min mogelijk tijd te verspillen, aan een strakke tijdsplanning houden.

4.3 Onderzoeksmethoden

4.3.1 Interviews

De dataverzameling van dit onderzoek begint met een aantal interviews en wel zogenaamde 'face-to-face interviews'. Dit zijn interviews waarbij één persoon, in dit geval de onderzoeker, direct vragen stelt aan een andere persoon aan de hand van een interviewschema. De antwoorden van deze persoon worden opgenomen en later uitgewerkt (Baker 1999).

Voordat de onderzoeker begint met het opstellen van een vragenlijst voor de interviews moet deze eerst besloten hebben wat de structuur van de interviews zal zijn. Hierbij kan gekozen worden voor gestructureerd, semi-gestructureerd en ongestructureerd (Arksey & Knight 1999). Het verzamelen van data door middel van interviews in dit onderzoek is in eerste instantie bedoeld als verdieping in het onderwerp en ter voorbereiding op de enquêtes en de observaties, om deze redenen is er gekozen voor semi-gestructureerde interviews. De onderzoeker heeft dan namelijk de kans om bij bepaalde

antwoorden van de respondent door te kunnen vragen en eventueel op bepaalde thema's die tijdens het interview boven tafel komen en interessant kunnen zijn voor het onderzoek, in te haken. De onderzoeker zal zich echter grotendeels aan de vooraf opgestelde vragenlijst houden.

Na de keuze voor een bepaalde structuur is er eerst een itemlijst opgesteld. Dit is een lijst van onderwerpen ofwel items die behandeld moeten worden in het interview. Met behulp van deze items kunnen vervolgens de vragen opgesteld worden. De itemlijst is opgesteld met behulp van de theorie. De onderwerpen die in de interviews behandeld zullen worden zijn de volgende:

- Achtergrondkenmerken
- Fysieke beperking
- Participatie
- Interactie
- Identificatie

De drie dimensies van sociale in/uitsluiting participatie, interactie en identificatie zoals ze afgeleid zijn uit de theorie vormen de leidraad van de interviews en zijn aangevuld met een aantal vragen over sport en fysieke beperkingen met daarnaast een aantal achtergrondkenmerken van de respondent. Op basis van deze items is een viertal verschillende vragenlijsten opgesteld. Een vragenlijst voor de sporters met een fysieke beperking, een vragenlijst voor de sporters zonder een fysieke beperking, een vragenlijst voor de trainers en een vragenlijst voor de voorzitters van beide sportverenigingen. Naast de sporters zelf zijn dus ook de trainers en de voorzitters geïnterviewd om op deze manier een goed beeld van de teams en de sportverenigingen te krijgen. De vier opgestelde vragenlijsten voor de interviews zijn te vinden in bijlage 1.

Na het opstellen van de vragenlijst voor de interviews zijn de respondenten geselecteerd. De respondenten voor de interviews zijn geselecteerd aan de hand van een steekproef. Om deze steekproef te kunnen trekken is eerst contact opgenomen met NebasNsg. Veruit de meeste sportverenigingen met een aanbod voor mensen met een fysieke beperking zijn namelijk aangesloten bij NebasNsg en daarnaast beschikt deze instantie over de benodigde know-how met betrekking tot deze sportverenigingen in Nederland waardoor zij beter in staat zijn te beoordelen welke sportverenigingen geschikt kunnen zijn voor de interviewronde. Deze vorm van steekproeftrekking wordt ook wel judgmental/purposive sampling genoemd, omdat er met hulp van NebasNsg wordt gekeken welke sportverenigingen de behoeften van het onderzoek reflecteren (Baker 1999).

Het toepassen van methodetriangulatie kost, zoals eerder vermeld, veel tijd. Om de hoeveelheid tijd te beperken is ervoor gekozen om de reisafstanden voor de onderzoeker bij het interviewen te beperken de twee sportverenigingen zijn daarom geselecteerd binnen de provincies Noord-Brabant en Limburg. Hiervoor is contact opgenomen met de regiomanagers voor deze twee provincies van NebasNsg, respectievelijk Natascha Breurs en Nico Gense.

De vereisten van de onderzoeker voor de te selecteren sportverenigingen waren als volgt:

- Er moest zowel een reguliere als een categorale sportvereniging van de gekozen sport zijn.
- De vereniging mocht niet te klein zijn, minimaal 100 leden, anders zou de vereniging niet voldoende representatief zijn.
- De vereniging moest minimaal 5 leden met een fysieke beperking hebben.

De onderzoeker heeft met beide regiomanagers telefonisch contact gehad. Afzonderlijk van elkaar kwamen beiden naar aanleiding van de eerste vereiste uit bij de sport volleybal, met als aangepaste tak van sport voor sporters met een fysieke beperking, zitvolleybal. Na toepassing van de andere twee vereisten is vervolgens gekozen voor de categorale sportvereniging Gesposs in Oss (Noord-Brabant), en de reguliere sportvereniging BVC Holyoke in Belfeld (Limburg).

Zitvolleybal

Zitvolleybal is de aangepaste sportvorm van volleybal voor mensen met een fysieke beperking. Het zitvolleybal in Nederland kent twee klassen, een ereklasse en een eersteklasse. BVC Holyoke en Gesposs komen beiden uit in de hoogste klasse, de ereklasse. Zitvolleybal wordt gespeeld volgens de officiële volleybalspelregels van de Nederlandse Volleybal Bond (NeVoBo). Een aantal van deze spelregels is aangepast door de World Organization Volleybal for Disabled (WOVD). Zo verplaatst men zich met zitvolleybal met de handen en is het de bedoeling dat het zitvlak gedurende het spel contact houdt met de grond. Verder is het speelveld bij zitvolleybal een stuk kleiner dan bij volleybal en hangen ook de netten een stuk lager. (www.zitvolleybal.nl).

BVC Holyoke

BVC Holyoke is opgericht in 1975. BVC staat voor Belfeldse volleybalclub en Holyoke is een plaatsje in Massachusetts in de Verenigde Staten waar de volleybalsport ontstaan zou zijn. In 2000 is BVC Holyoke gefuseerd met JSS uit het nabijgelegen Steyl. Beide Noord Limburgse clubs zijn vervolgens verder gegaan onder de naam BVC Holyoke. De club telt op dit moment ruim 200 senioren-, recreanten-, en jeugdleden en tevens een groot aantal zitvolleyballers (www.bvholyoke.nl). In 1984 is BVC Holyoke begonnen met het aanbieden van zitvolleybal voor mensen met een fysieke beperking. Door de fusie met JSS, dat ook een zitvolleybalteam had, heeft BVC Holyoke op dit moment 2 zitvolleybalteams. Het eerste team speelt in de hoogste klasse, namelijk de ereklasse van NebasNsg en het tweede team speelt in de recreantenklasse van de Nederlandse Volleybal Bond (NeVoBo).

Gesposs

Gesposs is opgericht in 1967. De naam Gesposs staat voor Gehandicapten Sportvereniging Oss. De club richt zich op sporters met een fysieke beperking in Oss en omgeving. Valide sporters zijn echter ook welkom, want Gesposs is bedoeld voor een ieder die aangepast wil sporten. Gesposs is een zogenaamde omnisportvereniging, dit wil zeggen dat een lid van Gesposs de keuze heeft uit meerdere aangepaste sporten die door de club worden aangeboden. De sporten die Gesposs aanbiedt zijn zwemmen voor volwassenen en zwemmen voor jeugd, waterbasketbal en zitvolleybal (www.gesposs.nl).

Na het selecteren van de sportverenigingen is er contact opgenomen met de desbetreffende contactpersoon van de sportverenigingen. Deze persoon is gevraagd om een aantal sporters naar voren te brengen dat geschikt is om deel te nemen aan de interviewronde. De steekproeftrekking die hier is toegepast, wordt ook wel snowball sampling genoemd omdat er aan een persoon binnen de sportvereniging is gevraagd om geschikte respondenten voor de interviews naar voren te brengen (Baker 1999).

Gedurende de interviewronde van dit onderzoek zijn er in totaal tien interviews afgenomen bij de twee geselecteerde sportverenigingen. Een lijst met namen van de geïnterviewde personen is te vinden in bijlage 2. Citaten van deze respondenten die terugkomen in het resultaten hoofdstuk zullen echter anoniem blijven. Vier van de respondenten waren afkomstig van Gesposs en zes van BVC Holyoke. De samenstelling was als volgt:

Tabel 4.1 Samenstelling respondenten interviews

Gesposs	BVC Holyoke
1 Trainer	1 Trainer
1 Voorzitter	1 Voorzitter
2 Sporters met een fysieke beperking	2 Sporters met een fysieke beperking
	1 Valide sporter uit het zitvolleybalteam
	1 Valide sporter uit het staand volleybal

De respondenten zijn opgebeld om hen in te lichten over het onderzoek en hen om medewerking te vragen. Ze zijn vervolgens op een door hen zelf gekozen plaats geïnterviewd om het voor hen zo gemakkelijk mogelijk te maken. Alle gesprekken zijn opgenomen om ze later uit te kunnen werken, ook hier is eerst toestemming voor gevraagd.

Het opnemen van de interviews en het naderhand letterlijk uitwerken is gebeurd om de interviews later beter te kunnen analyseren (Arksey & Knight 1999). Het analyseren is gebeurd door middel van handmatige codering. De interviews zijn gecodeerd aan de hand van labels, tekstfragmenten worden hierbij voorzien van trefwoorden (Wester & Peters 1999). Stukken tekst met hetzelfde label worden zo gegroepeerd. Deze labels zijn weer verder gecodeerd naar sublabels. Er is net zo lang gecodeerd tot er geen nieuwe informatie meer uit de interviews naar voren kwam.

Deze codering heeft uiteindelijk onderstaande tabel, tabel 4.2, opgeleverd. De eerste codering leverde acht hoofdlabels op, deze hoofdlabels zijn weer allemaal verder gecodeerd naar verschillende sublabels. De gevonden labels en sublabels zijn gebruikt bij de volgende stap van dit onderzoek, namelijk de enquêteronde. Voor deze ronde moest eerst een vragenlijst opgesteld worden en de codering van de interviews heeft hierbij als leidraad gediend. Dit wil zeggen dat de gevonden labels terugkomen in vragen van de enquête en dat bepaalde antwoorden van de respondenten terugkomen in antwoordcategorieën van de op te stellen vragenlijst voor deze ronde. Aangezien niet alle resultaten uit de interviews terugkomen in de enquête zal in de uitleg van tabel 4.2 uiteengezet worden welke van deze resultaten wel en welke niet gebruikt zijn.

Tabel 4.2: Codeerschema interviews

Hoofditens	Subitens
Fysieke beperking	Soort fysieke beperking Soorten belemmeringen en aanpassingen Sporten Frequentie sporten Promotie van gehandicaptensport Mensen met een beperking in kennissenkring Evenementen voor mensen met een beperking
Keuze voor sport en vereniging	Hoe er terecht gekomen? Randvoorwaarden
Structurele integratie	Vershil regulier/categoriaal Omgekeerde integratie Organisatorische integratie
Sportverleden	
Sportomgeving	
Interactie	Persoonlijk Persoonlijk/functioneel Functioneel Functioneel/beleefdheid Beleefdheid Bekendheid met + interesse voor aangepaste sport Motivatie Samenstelling team Rolmodel
Identificatie	Mate van betrokkenheid Vrijwilligerstaken
<u>NebasNsg</u>	

Zoals gezegd leverde de eerste codering acht labels op, de hoofditens. Behalve het item 'NebasNsg' werden alle items in alle tien de interviews ter sprake gebracht. Bij de tweede codering werden de labels verder onderverdeeld in sublabels, voor de labels 'sportverleden', 'sportomgeving' en 'NebasNsg' bleek dit echter niet nodig te zijn.

Bij het item 'fysieke beperking' kwamen zaken naar voren als de soort fysieke beperking die de sporters hebben, de belemmeringen die dit met zich meebrengt, het sporten met een fysieke beperking, hoe vaak men sport, de promotie van de sport voor mensen met een fysieke beperking, het contact met mensen met een fysieke beperking en de evenementen die binnen de betreffende sportverenigingen georganiseerd werden voor de sporters met een fysieke beperking. De subitens soort fysieke beperking en frequentie sporten komen terug als vragen in de enquête. De andere items komen niet terug in de enquête om de lengte van de enquête te beperken. Het is echter aan te

bevelen om deze subitems in een vervolgonderzoek wel op te nemen. Een aantal van deze items komt overigens wel terug in de resultaten ter ondersteuning van de kwantitatieve data.

Bij de 'keuze voor sport en vereniging' werd gesproken over hoe men bij een bepaalde sport en sportvereniging terecht is gekomen en welke randvoorwaarden er werden gesteld bij de keuze voor deze vereniging, zoals bijvoorbeeld de afstand naar de sportvereniging en de kosten. Het subitem hoe er terecht gekomen komt terug als vraag in de enquête.

Het item 'structurele integratie' betreft de organisatorische integratie, de omgekeerde integratie, ofwel de deelname van sporters zonder een beperking aan aangepaste sporten en het onderscheid tussen reguliere en categorale sportverenigingen. Geen van deze subitems komt terug in één van de vragen uit de enquête. Deze zaken komen echter wel terug in de resultaten als aanvulling op de kwantitatieve data.

De respondenten spraken tevens allemaal over alle sporten die zij eerder in hun leven hebben beoefend, dit valt allemaal onder het item 'sportverleden'. 'Sportomgeving' kwam ter sprake toen de respondenten vertelden over de mogelijkheden om te sporten in hun omgeving, met daarbij het aanbod voor mensen met een fysieke beperking. Beide items komen niet terug in vragen van de enquête daar de enquête anders te lang zou worden. Ook deze items kunnen echter bij een vervolgonderzoek wel meegenomen worden.

'Bij het item 'interactie' kwamen de verschillende omgangsvormen naar voren, de bekendheid en interesse van de respondent met de aangepaste sport, de motivatie om te kiezen voor een bepaalde sportvereniging, de samenstelling van het team, zoals de verdeling van sporters met en zonder beperking en tevens werd er gesproken over het zijn van een rolmodel voor de sporters. Dit kwam vooral ter sprake in de interviews met de trainers en voorzitters. De verschillende soorten interactie en de voorbeelden die de respondenten noemden komen terug in een aantal stellingen in de enquête. De overige subitems komen niet terug in vragen, maar komen wederom wel naar voren in de resultaten.

Bij 'identificatie' kwam de mate van betrokkenheid met de vereniging ter sprake en het hebben van vrijwilligerstaken binnen de vereniging, zoals het commissiewerk, bestuur, training geven en andere vrijwilligerstaken. Al deze zaken zijn gebruikt bij het opstellen van een aantal stellingen met betrekking tot identificatie.

Het laatste item is 'NebasNsg', in dit item werd gesproken over wat de respondenten van deze instantie afwisten en wat NebasNsg precies voor hen en de vereniging betekende. Dit item is niet meegenomen in de enquête daar niet alle sporters bekend waren met de organisatie. Vragen met betrekking tot NebasNsg zijn wellicht interessanter om voor te leggen aan bestuurders van verenigingen dan aan de sporters zelf.

4.3.2 Enquêtes

Enquêtes zijn vragenlijsten die de respondent zelf kan lezen en vervolgens kan beantwoorden door het antwoord te noteren (Baker 1999). Aangezien het zo goed als onmogelijk is om een enquête uit te delen onder de gehele onderzoekspopulatie van dit onderzoek is er ook hier weer een steekproef getrokken. Wederom is er in eerste instantie weer contact opgenomen met NebasNsg, omdat zij over een groot verenigingsbestand beschikken en de nodige kennis hebben over de sportverenigingen.

Er is contact opgenomen met Rick Verbree, accountmanager van NebasNsg, aan hem is gevraagd om een selectie te maken van verschillende geschikte sportverenigingen, zowel categorale als reguliere sportverenigingen, van verschillende soorten sporten. De onderzoeker heeft hier vervolgens zelf tien sportverenigingen uit geselecteerd en hierbij rekening gehouden met een gelijke verdeling van reguliere en categorale sportverenigingen, een groot aantal verschillende sporten die veel door mensen met een fysieke beperking beoefend worden en een goede spreiding van de sportverenigingen over Nederland. Bij deze spreiding over Nederland heeft de onderzoeker overigens wederom geprobeerd de reisafstanden zo beperkt mogelijk te houden aangezien de betreffende sportverenigingen bezocht moeten worden om de enquêtes uit te delen en tevens om een aantal observaties te doen. Deze vorm van steekproeftrekking is wederom een vorm van judgmental/purposive sampling aangezien er sportverenigingen geselecteerd zijn die het beste de behoeften van het onderzoek reflecteren (Baker 1999). Een lijst van de geselecteerde sportverenigingen en de spreiding van de verenigingen over Nederland is te vinden in bijlage 3.

De geselecteerde sportverenigingen zijn van te voren benaderd, de onderzoeker heeft hierbij eerst om medewerking gevraagd en ten tweede toestemming om op een trainingsavond langs te komen en een aantal enquêtes aan de op dat moment aanwezige sporters uit te delen. Door bij de sportverenigingen langs te gaan kan de onderzoeker de ingevulde enquêtes meteen meenemen en kan het proces van dataverzameling sneller verlopen dan wanneer de enquêtes bijvoorbeeld per post verstuurd zouden worden. Het aantal mensen dat de enquête invult wordt op deze manier ook verhoogd. Daarnaast kan de onderzoeker er ook op letten dat er uiteindelijk een goede verdeling van sporters met en zonder fysieke beperking in de steekproef zit.

De enquête in dit onderzoek is gemaakt met behulp van de theorie en de labels en sublabels uit de interviews. Dit heeft geleid tot een opzet bestaande uit vier onderdelen. Het eerste onderdeel van de enquête bevat een aantal kenmerken met betrekking tot de participatie van de respondent. Het tweede onderdeel zijn stellingen met betrekking tot interactie, het derde onderdeel zijn stellingen met betrekking tot identificatie en het laatste onderdeel zijn persoonlijke gegevens van de respondent.

Bij het maken van de vragen is gekozen voor gesloten vragen, dit wil zeggen dat de antwoordcategorieën van tevoren opgesteld zijn en de respondent hier moet kiezen uit een aantal mogelijkheden. De enquête bestaat hoofdzakelijk uit dit soort gesloten vragen en bevat verder nog

enkele open vragen waarbij de respondent geen mogelijkheden krijgt, maar zelf een antwoord moet bedenken en invullen (Baker 1999). De uiteindelijke enquête is te vinden in bijlage 4.

De enquêteronde heeft een uiteindelijke respons van 149 sporters met en zonder fysieke beperking, sportend bij reguliere en categorale sportverenigingen, opgeleverd. Onderstaande tabellen geven een indruk van de samenstelling van de steekproef. Tabel 4.3 geeft een verdeling van de verenigingen en de verschillende typen sporten die vertegenwoordigd zijn. Zoals blijkt uit deze tabel zijn er diverse sporten in de steekproef vertegenwoordigd.

Tabel 4.3 Verdeling sportverenigingen en type sport

Naam sportvereniging	Type sportvereniging	%	Type sport
BVC Holyoke	Regulier	10,7	Volleybal, zitvolleybal
ISRH (a)	Categoriaal	0,7	Zitvolleybal
Gesposs	Categoriaal	13,4	Zitvolleybal, zwemmen, waterbasketbal
De Tubanten	Categoriaal	7,4	Atletiek, tafeltennis
MGS	Categoriaal	8,7	Badminton, zitbadminton
VLTC	Regulier	4,7	Tennis, rolstoeltennis
Achilles '71	Regulier	7,4	Rolstoelbasketbal
AV Sprint	Regulier	14,1	Atletiek
HSV De Waterlandschutters	Regulier	12,8	Handboogschieten
SC Antilope	Categoriaal	5,4	Rolstoelbasketbal
GSC Emmen	Categoriaal	14,8	Atletiek, handbiken

a: het aantal sportverenigingen dat in eerste instantie is geselecteerd voor de enquêteronde was tien. In bovenstaande tabel staan echter elf verenigingen, dit vanwege het feit dat de sporter van ISRH, een sportvereniging voor mensen met een beperking in Helden, er bij toeval tijdens deze ronde bij is gekomen en aan de steekproef is toegevoegd.

Tabel 4.4 geeft een verdeling van de respondenten op basis van de variabelen 'fysieke beperking' en 'type sportvereniging'. Uit deze tabel blijkt dat 40,9% van de respondenten uit de steekproef geen fysieke beperking heeft en 59,1% wel. In werkelijkheid ligt het percentage van sporters met een fysieke beperking in de populatie veel lager dan het percentage van sporters zonder een fysieke beperking, zo bleek eerder uit de gegevens van het SCP. De steekproef is daardoor niet geheel representatief voor de populatie. Uit de tabel blijkt verder dat 50,3% van de respondenten categoriaal sport en 49,7% regulier. Wanneer er voor mensen met en zonder een fysieke beperking gekeken wordt of ze categoriaal of regulier sporten blijkt dat van alle sporters met een fysieke beperking een significant groter deel categoriaal sport, namelijk 68,2%, tegenover 31,8% regulier. Voor de sporters zonder een fysieke beperking geldt dat een significant groter deel regulier sport. Gezien het karakter van beide typen sportverenigingen, de categorale sportvereniging die gericht is op mensen met een beperking en de reguliere sportvereniging die gericht is op reguliere sporters, zou je kunnen zeggen dat deze verdeling ook te verwachten is. Om representativiteit te kunnen claimen is er echter een vergelijkbare cijferreeks nodig. De onderzoeker heeft hiervoor navraag gedaan bij NebasNsg en het laatste onderzoek dat is gedaan naar het aantal sporters met een fysieke beperking dat regulier sport en het aantal sporters dat categoriaal sport en hun achtergrondkenmerken, blijkt uit de jaren '80 te stammen en zegt dus weinig over de huidige stand van zaken. Het claimen van representativiteit van deze steekproef vormt hiermee een heikel punt. Een nieuw onderzoek van NebasNsg naar deze sportdeelname is dus zeer wenselijk (NebasNsg 2006).

Tabel 4.4 % Fysieke beperking en type sportvereniging in steekproef

Totaal		Totaal		Met		Zonder	
fysieke beperking		type sportvereniging		fysieke beperking		fysieke beperking	
ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier
59,1	40,9	50,3	49,7	68,2	31,8	24,6	75,4

* Significantieniveau < .05

** Significantieniveau < .01

Alle kwantitatieve gegevens van de enquêtes zijn verwerkt in het statistisch computerprogramma SPSS. Dit is een computerprogramma waarbij gegevens ingevoerd worden waarop vervolgens verschillende statistische analyses op los gelaten kunnen worden. De analyses die uitgevoerd worden zijn als eerste kruistabellen en vervolgens factoranalyse, lineaire regressieanalyse, logistische regressie en correlaties.

Bij de kruistabel worden twee categorale variabelen tegen elkaar afgezet, hiermee kan onder andere gekeken worden hoe vaak een bepaalde combinatie voorkomt. Met een Chi-kwadraat toets kan vervolgens gemeten worden of er tussen beide variabelen een statistisch ofwel significant verband bestaat (De Vocht 2000). Factoranalyse is een vorm van datareductie, waarbij een grote set variabelen gereduceerd wordt tot een kleiner aantal dimensies (Allison 1999). Met deze analysevorm kan onderzocht worden welke observeerbare kenmerken samenklonteren, de scores op samenhangende variabelen worden teruggebracht tot een kleiner aantal, een zogenaamde onderliggende dimensie. Lineaire regressieanalyse is een methode waarbij je de relatie tussen een afhankelijke variabele, van minimaal interval niveau en één of meer onafhankelijke variabelen bekijkt (Allison 1999). Door lineaire regressieanalyse toe te passen op de gevonden factoren kan uiteindelijk gekeken worden welke achtergrondkenmerken een effect hebben op de gevonden factoren. Bij logistische regressie wordt in principe hetzelfde gedaan als bij lineaire regressie alleen is de afhankelijke variabele in dit geval een dummy variabele (Allison 1999). Een dummy variabele of een dichotome variabele is een variabele met de codes 0 en 1, men scoort wel of niet op de betreffende variabele (De Vocht 2000). Wanneer een dummy variabele de afhankelijke variabele is mag er geen standaard lineaire regressie uitgevoerd worden maar moet er een logistische regressie gedaan worden. Ten slotte worden er ook correlaties berekend, een maat waarmee de sterkte en de richting van een verband wordt bepaald (De Vocht 2000). De analyses zullen uiteindelijk gepresenteerd worden in tabellen.

4.3.3 Observaties

Schwandt definieert observaties in wetenschappelijk onderzoek als directe ooggetuigen verslagen van alledaagse sociale interactie, die de vraag beantwoorden 'Wat gebeurt er?' (Baker 1999). Observatie is dan ook bij uitstek de methode om beschrijvend onderzoek te doen en is daarom één van de toegepaste methoden van dit onderzoek.

De onderzoeker kan bij het observeren twee rollen aannemen, namelijk de 'observer-as-participant' en de 'participant-as-observer'. In de eerste rol is de onderzoeker voornamelijk observant, hij bemoeit

zich verder niet met hetgeen hij/zij observeert. De tweede rol, ook wel de 'participant observer' genoemd, is de meest gangbare rol bij het gebruik van observaties in een onderzoek. Deze vorm van observeren kan gedefinieerd worden als een vorm waarbij de observant enigszins gesocialiseerd moet zijn in de setting die hij/zij gaat observeren en waarbij de observant participeert in de setting (Baker 1999). De rol die in dit onderzoek toegepast wordt is een combinatie van beide rollen. De onderzoeker heeft zich namelijk niet in grote mate bemoeit met hetgeen er is geobserveerd, maar heeft wel contact gezocht met de sporters die geobserveerd zijn en heeft ook aan een aantal sporten deelgenomen.

De onderzoeker moet van tevoren besluiten wat hij/zij precies wil observeren, hiervoor is een aantal mogelijkheden (Baker 1999):

- De omgeving
- Mensen en hun relaties
- Gedrag, acties en activiteiten
- Psychologische standpunten
- Geschiedenis
- Fysieke objecten

Voor dit onderzoek zijn voornamelijk het tweede en het derde punt interessant, het observeren van mensen en hun relaties en het observeren van gedrag, acties en activiteiten. De observaties in dit onderzoek worden uitgevoerd bij de tien sportverenigingen waar de enquêtes verzameld worden, en om de genoemde zaken te kunnen observeren is er geobserveerd tijdens trainingsavonden. De onderzoeker wil zaken observeren die betrekking hebben op participatie, interactie en identificatie, omdat deze drie zaken samen sociale in/uitsluiting aangeven. Alles wat hiermee te maken heeft en is geobserveerd, is door de onderzoeker genoteerd.

Het verzamelen van data bij het doen van observaties kan op verschillende manieren, met bandrecorders, videocamera's, maar ook met aantekeningen. In dit onderzoek is gekozen voor het maken van korte aantekeningen tijdens het observeren. Door het gebruik van videocamera's zouden sporters zich misschien ongemakkelijk kunnen voelen en ander gedrag vertonen. Door gebruik te maken van aantekeningen kan de onderzoeker gewoon participeren in de interacties en af en toe een korte aantekening maken.

Volgens Lofland (Baker 1999) zijn er vijf soorten aantekeningen die een onderzoeker moet maken bij het uitvoeren van observaties:

- Lopende beschrijvingen
- Teruggehaald materiaal dat eerder was vergeten
- Ideeën die de bedoeling van een situatie interpreteren
- Persoonlijke impressies en gevoelens
- Extra informatie

De observaties zijn gegroepeerd aan de hand van de thema's participatie, interactie en identificatie. De observaties bestaan zowel uit aantekeningen die ter plekke zijn gemaakt als uit de soorten aantekeningen die hierboven beschreven werden zoals observaties die eerder waren vergeten en extra informatie. De resultaten van deze observaties zijn uiteindelijk in tabellen gepresenteerd. Deze tabellen zijn te vinden in bijlage 5.

Bij het analyseren van de aantekeningen uit de observaties, zijn alle observaties naast elkaar gelegd en is er naar opvallende zaken gezocht. Evenals de interviews dienen de observaties als ondersteuning van de data uit de enquêtes. Opvallende observaties worden daarom gebruikt in het volgende hoofdstuk om deze kwantitatieve data te ondersteunen of eventueel te weerleggen.

4.4 Validiteit en betrouwbaarheid

Validiteit en betrouwbaarheid zijn twee zaken die gewaarborgd moeten worden bij het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. Wanneer een onderzoek valide is, wil dit zeggen dat het onderzoek meet wat de onderzoeker beoogt te meten. De betrouwbaarheid van een onderzoek geeft de mate aan waarin een onderzoek bij herhaling dezelfde resultaten oplevert (Baker 1999). Om de validiteit en betrouwbaarheid van een onderzoek te waarborgen, moeten de invloeden van externe factoren geneutraliseerd worden. Daarnaast wordt het volledige onderzoeksdesign en proces nauwkeurig beschreven om herhaling mogelijk te maken (Baker 1999).

De drie onderzoeksmethoden die in dit onderzoek worden toegepast hebben alle drie hun eigen voor- en nadelen met betrekking tot validiteit en betrouwbaarheid. Door echter gebruik te maken van alle drie deze methoden kunnen bepaalde voordelen en nadelen elkaar opheffen waardoor de validiteit en betrouwbaarheid gehandhaafd blijven. Methodetriangulatie vormt dus een belangrijk onderdeel van dit onderzoek bij het garanderen van validiteit en betrouwbaarheid.

Volgens Suchman en Jordan (Suchman & Jordan 1992 in: Baker 1999) is de belangrijkste manier om de betrouwbaarheid van interviews te waarborgen het behouden van de neutraliteit en herhaalbaarheid. Ze beweren echter ook dat door de neutraliteit en herhaalbaarheid te waarborgen de validiteit van de interviews wordt aangetast. Om zowel de validiteit en betrouwbaarheid van een interview te waarborgen achten zij het raadzaam om de structuur van een interview in samenwerking met de respondent te bepalen. Daar dit proces zeer tijdrovend is, is er in dit onderzoek voor gekozen om eerst een proefinterview te houden om de juiste structuur en vragen te bepalen. Naar aanleiding van dit proefinterview zijn er nog enkele aanpassingen in de vragenlijsten van de interviews gemaakt om de validiteit en betrouwbaarheid van de interviews te verbeteren. Daar uit het proefinterview al belangrijke informatie naar voren kwam is dit interview overigens ook meegenomen in de analyse van de interviews. De data uit de interviews zijn uiteindelijk afkomstig van tien respondenten van een reguliere en een categorale sportvereniging. Deze steekproef is erg klein en een groter aantal respondenten zou voor een nog grotere validiteit en betrouwbaarheid van de data zorgen. Een groot

aantal interviews is echter zeer tijdrovend. In de enquêtes is daarom wel gezorgd voor een groot aantal respondenten.

De enquêtes leverden zoals gezegd 149 respondenten op. De onderzoeker had zelf gehoopt op een grotere steekproef van ongeveer 200 respondenten, maar dit bleek niet haalbaar gezien het soms lage aantal sporters dat aanwezig was bij de bezochte trainingen. Wanneer het aantal respondenten hoger was geweest was de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek beter geweest. Om de betrouwbaarheid en validiteit van deze data verder te waarborgen is er daarom gezorgd voor een gelijke verdeling van de respondenten over de twee belangrijkste variabelen van dit onderzoek 'fysieke beperking' en 'type sportvereniging'. Tevens is er gezorgd voor een goede spreiding van de sportverenigingen over Nederland. Voor het waarborgen van de validiteit van de vragenlijst voor de enquêtes waren overigens de data uit de interviews van groot belang. Doordat er zaken in de enquêtes terug komen die door de respondenten uit de interviewronde van belang geacht werden, is er beter gemeten wat de onderzoeker beoogde te meten. De vragenlijst van de enquête is echter niet eerst uitgetoetst in een vooronderzoek. Achteraf bleek daardoor dat een aantal van de stellingen te moeilijk waren om te beantwoorden door de respondenten. De verwachting was dat dit de validiteit en betrouwbaarheid van deze vragen aangetast zou hebben. Er is echter een betrouwbaarheidsanalyse gedaan op deze stellingen waaruit bleek dat deze verwachting ongegrond was. De betrouwbaarheidscoëfficiënt, de cronbach's alpha, was namelijk groter dan 0,70, hetgeen als betrouwbaar wordt gezien (Baker 1999). Daar de factoranalyses gebaseerd zijn op deze stellingen is ook de validiteit en betrouwbaarheid van de gevonden factoren gewaarborgd.

De observaties zijn als derde methode van dataverzameling aan het onderzoek toegevoegd daar ze door de literatuur met betrekking tot het onderwerp van dit onderzoek werden aangeraden (Sherrill & Williams 1996). De observaties zijn uitgevoerd bij dezelfde tien sportverenigingen als de enquêtes. Er is hiermee een vrij groot scala aan observatie data gecreëerd. Het feit dat de observaties echter maar door één onderzoeker zijn uitgevoerd op een specifiek tijdstip levert problemen op voor de validiteit en betrouwbaarheid van de observatie data. Een andere onderzoeker kan vanuit een heel ander perspectief observeren en andere zaken waarnemen. Ook een ander tijdstip kan voor andere waarnemingen zorgen. Daar de observaties niet de enige databron van dit onderzoek zijn vangen de andere databronnen deze problemen met validiteit en betrouwbaarheid op. Zaken die in de observaties worden waargenomen kunnen namelijk met gegevens uit de andere databronnen ondersteund worden en andersom.

Hoofdstuk 5. Resultaten

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zullen alle resultaten van de drie uitgevoerde rondes van dataverzameling besproken worden. De resultaten zullen geïntegreerd en per thema gepresenteerd worden. Een vergelijkbare structuur die ook in de drie rondes is toegepast zal hierbij gebruikt worden. Als eerste worden de twee centrale variabelen van dit onderzoek, fysieke beperking en type sportvereniging, besproken. Vervolgens wordt de relatie van deze twee variabelen met de achtergrondkenmerken besproken. Hierna komt de relatie van deze twee variabelen met de data over participatie aan bod, daaropvolgend interactie en ten slotte identificatie.

5.2 Fysieke beperking en type sportvereniging

Fysieke beperking

“Ik heb een rechterbovenbeenprothese, dat is 25 jaar geleden gekomen door een amputatie door botkanker”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 40 jaar)

“Ik heb een spierzenuwziekte en dat uit zich met name in holvoeten, waardoor mijn voeten hol zijn aan de buitenkant”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 37 jaar)

“Mijn huidige beperkingen zijn dat ik polio heb gehad vroeger en ik daar in de loop der tijd astma bij heb gekregen”.

(Sporter met fysieke beperking, Categoriiaal, 59 jaar)

De variabele ‘fysieke beperking’ is de centrale variabele binnen dit onderzoek. Gedurende de verschillende rondes van dataverzameling in het onderzoek is naar een aantal zaken gevraagd met betrekking tot deze variabele waaronder het wel of niet hebben van een fysieke beperking en de aard en de mate van de beperking. Een beschrijving van de resultaten van deze zaken zal nu besproken worden.

Uit het vorige hoofdstuk kwam al naar voren dat de helft, namelijk vijf van de respondenten uit de interviewronde een fysieke beperking had. De aard van de beperkingen liep uiteen van polio, (neuro)musculaire aandoeningen, astma en beenamputaties tot ernstige kwetsuren aan de knie. Zoals uit de theorie blijkt vallen deze beperkingen, met uitzondering van astma, allemaal onder de lichamelijke beperkingen van motorische aard. Naast deze motorische beperkingen zijn er ook beperkingen van chronische aard, dezen komen in de interviewronde, op astma na, niet voor maar zijn in de steekproef van de enquête- en observatieronde wel vertegenwoordigd. De steekproef bestond, zo bleek al uit tabel 4.4, voor 40,9% uit mensen zonder een fysieke beperking en voor 59,1% uit mensen met een fysieke beperking. Aan deze mensen is ook gevraagd wat de aard van hun beperking was. Van alle sporters met een beperking gaf 69% aan een motorische beperking te hebben, 25% een chronische beperking en 5% had beide soorten beperkingen. Het aantal mensen met motorische beperkingen is in dit onderzoek dus beter vertegenwoordigd dan de mensen met een chronische beperking.

Gedurende de enquêteronde is de respondenten tevens naar de ernst van hun beperking gevraagd. Men kon op een schaal van licht, matig en ernstig aangeven wat de mate van hun beperking was. Van de respondenten in de steekproef gaf 35% aan een lichte beperking te hebben, 50% een matige beperking en 15% een ernstige beperking. Wanneer deze gegevens naast de populatiecijfers van het SCP worden gelegd die eerder in tabel 3.1 en tabel 3.2 werden gegeven, blijkt dat zich hier verschillen voordoen. Deze populatiecijfers geven namelijk aan dat de groep sporters met een lichte beperking veel groter is dan de groep sporters met matige en/of ernstige beperkingen, respectievelijk 57% en 43%. Deze cijfers zijn te herleiden uit tabel 3.1. Belangrijk onderscheid tussen de cijfers van het SCP en de cijfers van de steekproef is echter dat het SCP de typen beperkingen heeft ingedeeld naar licht, matig en ernstig en er in de steekproef aan de respondenten zelf is gevraagd om de ernst van hun fysieke beperking te beoordelen. Hieruit kan afgeleid worden dat wanneer sporters met een fysieke beperking hun beperking zelf beoordelen zij deze als ernstiger ervaren dan de theoretische maatstaven aangeven.

Deze classificatie van fysieke beperkingen vormt binnen de sport voor mensen met een beperking een heikel punt. Sporters met een fysieke beperking worden door artsen geïdentificeerd naar de ernst van hun beperking. Evenals er tussen sporters met en sporters zonder een fysieke beperking een verschil in kracht bestaat, zo bestaat dit verschil ook tussen sporters met fysieke beperkingen afhankelijk van de mate van hun beperking. Om de sport voor mensen met een fysieke beperking eerlijk te houden wordt er gebruik gemaakt van classificaties. Over deze classificaties bestaat veel onenigheid zo blijkt ook uit de interviews.

“Als je geen permanente beperking hebt dan moet je altijd op een internationaal toernooi gekeurd worden. Ik werd wit gekeurd en mocht dus niet mee doen...”
(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 45 jaar)

Onder andere uit het interview met deze sporter blijkt dat sporters met een niet permanente fysieke beperking, zoals kwetsuren van de kniebanden, telkens opnieuw gekeurd moeten worden door een arts wanneer ze deelnemen aan internationale toernooien. De regels voor deze classificatie werken bij iedere sport weer net anders. Zo werken ze in het zitvolleybal met een kleurensysteem voor de classificatie en binnen het rolstoelbasketbal met een puntensysteem. Al met al leidt deze classificatie over de mate van de fysieke beperking dus tot hevige discussies binnen de sport voor mensen met een beperking en is er tot nog toe geen oplossing gevonden voor een systeem waar iedereen vrede mee heeft.

Type sportvereniging

De centrale variabele, naast fysieke beperking, in dit onderzoek is ‘type sportvereniging’, in dit onderzoek bestaat deze variabele uit het type ‘reguliere sportvereniging’ en het type ‘categorale sportvereniging’. De variabele ‘type sportvereniging’ is zoals blijkt uit het conceptueel model vooral belangrijk als moderator variabele voor het effect van het hebben van een fysieke beperking op interactie en identificatie.

Uit het vorige hoofdstuk kwam al naar voren dat er in de interviewronde vier mensen van een categorale sportvereniging zijn geïnterviewd en zes mensen van een reguliere sportvereniging. Tijdens de enquête- en observatieronde was de verhouding regulier:categoraal ook nagenoeg gelijk, 50,3% sportte bij een categorale sportvereniging en 49,7% bij een reguliere sportvereniging. De verdeling van de mensen met een fysieke beperking over de twee typen sportverenigingen werd ook al in hoofdstuk 4 beschreven, in tabel 4.4. Uit deze tabel bleek dat van alle sporters met een fysieke beperking de meerderheid van de sporters categoraal sport. Verder blijkt ook dat van alle respondenten zonder een fysieke beperking de meerderheid regulier sport.

Uit deze data komt tevens het vierde niveau van het integratiecontinuüm van Winnick (1987) naar voren, namelijk de deelname van sporters zonder een fysieke beperking aan aangepaste sporten, de zogenaamde omgekeerde integratie. De data met betrekking tot de reguliere sportvereniging zijn hierbij moeilijk te beoordelen omdat hier ook de sporters zonder een beperking die een valide sport beoefenen zijn opgenomen. Voor de data met betrekking tot de categorale sportverenigingen geldt echter dat 20% van deze verenigingen bestaat uit sporters zonder een fysieke beperking. Deze omgekeerde integratie komt ook in de interviews naar voren en wordt zowel door de sporters zonder een fysieke beperking die een aangepaste sport beoefenen als door de sporters met een fysieke beperking als positieve ontwikkeling beoordeeld voor de aangepaste sporten.

“Ja ik vind het een goede zaak. Ik vind gewoon wil je echt integreren op welk gebied dan ook, op sportgebied of iets anders, dan is het gewoon belangrijk dat iedereen in principe daaraan mee kan doen. Het heeft velerlei voordelen, juist doordat je niet alleen met gehandicapten in aanraking komt heb je sportieve integratie, sociale integratie en alles. Daardoor hou je een vereniging ook beter in stand dan dat je het niet doet”.

(Sporter zonder fysieke beperking, Categoraal, 51 jaar)

Niet alleen wordt omgekeerde integratie, zoals beschreven in bovenstaand citaat, door de respondenten als een positieve ontwikkeling voor het aangepast sporten gezien, door de geïnterviewde respondenten van de reguliere sportvereniging wordt tevens aangegeven dat de aangepaste sport onder de hele vereniging wordt gepromoot door het organiseren van een intern zitvolleybaltoernooi.

“We hebben ieder jaar een mixtoernooi, een zitvolleybal mixtoernooi, dus dat de staande volleyballers ook op de grond gaan zitten en samen met de zitvolleyballers wordt er de hele zondag een toernooi gespeeld, zodat je 's maandags niet meer kan staan”.

(Sporter zonder fysieke beperking, Regulier, 38 jaar)

Zoals blijkt uit dit citaat vergroot omgekeerde integratie de interactie tussen de sporters met en zonder beperking en wordt op deze manier de sociale insluiting van de aangepaste sport en de sporters met een fysieke beperking binnen de sportvereniging bevorderd.

Een verklaring voor deze verdeling van sporters over categorale en reguliere sportverenigingen kan te maken hebben met zaken als het aanbod in de omgeving en de manier waarop men er terecht komt.

Dit eerste verband wordt in de literatuur al verondersteld (Diepens & Okkema 2002, Du Long 2003) en het tweede wordt door de respondenten in de interviews naar voren gehaald. Hoe groot het aandeel van deze randvoorwaarden is en of er nog andere invloeden zijn zal in de volgende paragrafen verder worden uitgewerkt. In deze paragrafen zal daarom gekeken worden naar het verband van bepaalde sociaaldemografische kenmerken en participatie kenmerken met fysieke beperking. Daarbij zal ook gekeken worden naar de verschillen tussen sporters met een fysieke beperking binnen de twee typen sportverenigingen en de verschillen tussen sporters zonder een fysieke beperking binnen de twee typen sportverenigingen.

5.3 Sociaaldemografische kenmerken

5.3.1 Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten uit de interviewronde was 47,2. Deze leeftijd komt overeen met wat er gezegd werd gedurende de interviews. Onderstaand citaat is hiervan een goede weergave.

“Er zijn zo weinig mensen. De jongste bij ons in het nationaal herenteam is 34 en de oudste is 47. Verder is er niks. Bij de verenigingen is nergens wat te doen en dat is een groot probleem. Als je dat al bij de verenigingen ziet, bij de verenigingen zitten al geen jongere mensen meer. Omdat de promotie voor zitvolleybal er gewoon niet is”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 40 jaar)

Zoals blijkt uit dit citaat is zitvolleybal een sport waar de vergrijzing begint toe te slaan en waar weinig nieuwe aanwas is en de gemiddelde leeftijd van een zitvolleybalteam de 50 nadert. De respondent weet niet of dit bij alle aangepaste sporten het geval is, maar wijt in ieder geval het probleem binnen het zitvolleybal aan de zeer geringe promotie voor de sport onder mensen met een beperking en met name de jongeren. Tevens geeft hij en een aantal andere respondenten met hem aan dat deze hoge leeftijd ook het niveau van de sport voor mensen met een beperking beïnvloedt. Zoals al bleek uit de theorie is de sport voor mensen met een beperking voor een groot deel ontstaan voor de oorlogsslachtoffers van de Eerste en Tweede Wereldoorlog (Pegels 1988). Daar het aantal oorlogsslachtoffers, vaak jonge militairen, in landen als bijvoorbeeld Bosnië veel recenter is, is het aantal oorlogsslachtoffers en daardoor sporters met een fysieke beperking daar ook groter dan in Nederland. In Nederland is hierdoor het aantal jonge sporters met een fysieke beperking een stuk lager waardoor ook het niveau van de sport lager ligt.

De gemiddelde leeftijd van de steekproef in de enquête waar meerdere aangepaste sporten vertegenwoordigd zijn, is 40,1 en zit daarmee in de buurt van de gemiddelde leeftijd in de interviewronde. In deze steekproef zijn echter ook mensen zonder een fysieke beperking vertegenwoordigd. Om te kijken of er voor het hebben van een fysieke beperking significante verschillen in leeftijd bestaan, is er een kruistabel opgesteld. Tevens is hierbij gekeken naar het type sportvereniging om te zien of zich hier verschillen voordoen. De resultaten hiervan zijn te vinden in tabel 5.1 op pagina 49.

Uit de tabel blijkt dat de verdeling van de respondenten met een fysieke beperking over de leeftijdsklassen niet significant verschilt van de verdeling van de respondenten die deze beperking niet hebben. De vergrijzing die plaats vindt in het zitvolleybal, lijkt niet bij de aangepaste sporten in het algemeen plaats te vinden. Deze resultaten wijken af van hetgeen er in de literatuur wordt gesteld, namelijk dat leeftijd verband heeft met het hebben van een fysieke beperking en de leeftijd van mensen met een fysieke beperking hoog zou liggen (SCP 2002, McPherson 2004). Voor sporters met een fysieke beperking blijken de verschillen niet significant te zijn.

Wanneer er binnen de variabele 'fysieke beperking' onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging blijken de resultaten wel significant te zijn en wel voor de groep sporters met een fysieke beperking. Jonge sporters met een fysieke beperking sporten vaker bij een reguliere sportvereniging dan bij een categorale sportvereniging. Voor de sporters met een fysieke beperking onder de 25 jaar is dit 32,1%. De sporters met een fysieke beperking ouder dan 50 jaar sporten voornamelijk categoriaal. Het zijn dus vooral de oudere sporters met een fysieke beperking, die niet regulier hun aangepaste sport beoefenen, die bij de categorale sportvereniging waar ze ooit zijn begonnen toen de sport voor mensen met een beperking op kwam, blijven. Er lijkt inderdaad een zekere mate van vergrijzing binnen de aangepaste sporten plaats te vinden zoals al gezegd werd in de interviews. De groep sporters met een fysieke beperking die daaronder zit, de leeftijdsgroep van 36-50 jaar sport daarentegen wel overwegend regulier. Voor de sporters zonder een fysieke beperking worden er geen significante verschillen tussen de verschillende sportverenigingen gevonden met betrekking tot leeftijd. De omgekeerde integratie uit het integratie continuüm van Winnick (1987) lijkt overigens wel vooral bij de ouderen plaats te vinden. Wellicht dat deze resultaten bij een grotere steekproef wel significant zouden zijn.

5.3.2 Geslacht

Ik bezoek de trainingen van vele verschillende aangepaste sporten als zitvolleybal, rolstoelbasketbal, wheelen, zitbadminton, waterbasketbal en rolstoeltennis. Eén ding valt me bij elke training die ik bezoek weer op: mannen en vrouwen sporten altijd gemengd. Dit in tegenstelling tot de reguliere sporten waar bijna altijd mannen en vrouwen apart sporten en er zelden gemengd wordt gesport...

Bovenstaande waarneming werd gedaan toen alle observaties naast elkaar werden gelegd. Naast deze opvallende waarneming is er gedurende de dataverzameling ook gelet op de verhouding man:vrouw. Deze verhouding was in de interviewronde nogal scheef, negen van de respondenten waren namelijk mannen en er was één vrouw. In de enquêteronde was de verdeling beter, maar ook scheef, 34,2% van de respondenten was namelijk vrouw en 65,8% was man. Het feit dat er meer mannen in de steekproef zitten dan vrouwen zal van invloed zijn op de sociale in/uitsluiting daar uit de literatuur bleek dat vrouwen meer geneigd zijn tot persoonlijke omgangsvormen en mannen meer tot functionele (Kenrick et al. 2002).

Zoals bleek uit de observaties werd er binnen de aangepaste sporten voornamelijk gemengd gesport, maar was de verhouding man:vrouw in het nadeel van de vrouwen. Om de verdeling man:vrouw onder mensen met een beperking en binnen de twee typen sportverenigingen te bekijken, is ook hier een kruistabel opgesteld. Ook deze resultaten zijn te vinden in tabel 5.1.

Uit de tabel blijkt dat er met betrekking tot geslacht geen significante verschillen zijn. Hoewel er meer mannelijke dan vrouwelijke respondenten zijn, zijn sporters met een fysieke beperking niet significant vaker van het mannelijke geslacht dan sporters zonder een fysieke beperking. Er wordt hiermee geen steun gevonden voor de uitspraak van DePauw & Gavron (2005) die stellen dat er veel minder vrouwen met een fysieke beperking sporten dan mannen. Vrouwen blijken over het algemeen gewoon minder vaak te sporten dan mannen.

Ook wanneer er binnen de variabele 'fysieke beperking' onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging zijn de verschillen niet significant. Zowel binnen reguliere sportverenigingen als binnen categorale sportverenigingen zijn vrouwelijke sporters in de minderheid ten opzichte van de mannelijke sporters. Voor de groep sporters met een fysieke beperking en voor de groep sporters zonder een fysieke beperking zijn de percentages zelfs bijna exact gelijk. De problemen die DePauw & Gavron (2005) signaleren met betrekking tot de Paralympische Spelen doen zich blijkbaar ook voor tijdens de Olympische Spelen. De vrouwelijke sporters zijn ondervertegenwoordigd, zowel binnen de reguliere als binnen de aangepaste sporten.

5.3.3 Gezinssituatie

De laatste vier achtergrondkenmerken die hier behandeld worden, zijn alleen gevraagd in de enquêteronde en er kunnen dan ook alleen beschrijvingen en conclusies aan de hand van deze resultaten gemaakt worden. De eerste variabele die nu behandeld zal worden is de gezinssituatie van de respondenten.

De gezinssituatie van een sporter beïnvloedt zijn sportgedrag en zegt vaak veel over de mogelijkheden van een sporter, zo bleek al uit de literatuur (Van der Poel 1999). Zo zal een alleenstaande ouder met thuiswonende kinderen minder tijd hebben om te gaan sporten of dingen buiten het sporten om met medesporters te ondernemen dan iemand die nog thuiswonend is of geen inwonende kinderen heeft. Om de gezinssituatie voor sporters met en zonder fysieke beperkingen voor beide typen sportverenigingen te onderzoeken is er wederom een kruistabel opgesteld. De resultaten zijn te vinden in tabel 5.1.

Zoals blijkt uit de tabel wordt de eerder genoemde uitspraak dat alleenstaanden met kinderen minder tijd hebben om te sporten niet bevestigd. De verschillen in gezinssituatie tussen sporters met en sporters zonder een fysieke beperking blijken niet significant te zijn. Ook wanneer er binnen de variabele 'fysieke beperking' weer onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging worden er geen significante verschillen gevonden. Met betrekking tot de gezinssituaties doen zich geen significante verschillen voor tussen de typen sportverenigingen. Dit geldt zowel voor de sporters met

als de sporters zonder een fysieke beperking. Wellicht dat een grotere steekproef wel significante resultaten op zou kunnen leveren daar er gezien de theorie wel een verband te verwachten is.

5.3.4 Maatschappelijke positie

De tweede variabele is maatschappelijke positie. Ook de maatschappelijke positie van een persoon bepaalt net als de gezinssituatie de mogelijkheid die iemand heeft om te sporten (Van der Poel 1999). Zo zal iemand die werkloos of arbeidsongeschikt is over meer tijd beschikken om te sporten dan bijvoorbeeld iemand die werkzaam is. Daartegenover staat dat deze persoon over minder financiële mogelijkheden beschikt om te kunnen sporten dan de persoon die werkzaam is. Net als bij de variabele 'gezinssituatie' is er ook hier een kruistabel opgesteld met de variabele 'fysieke beperking' en daarbij een onderverdeling naar type sportvereniging om naar significante verschillen te zoeken. Ook deze resultaten zijn te vinden in tabel 5.1.

De resultaten die zijn gevonden voor fysieke beperking en maatschappelijke positie blijken significante verschillen te hebben. Zo blijkt dat zowel voor sporters met een fysieke beperking als voor sporters zonder een fysieke beperking de meerderheid werkzaam is. Voor de sporters met een fysieke beperking geldt tevens dat een aanzienlijk deel van hen werkloos of arbeidsongeschikt is, in tegenstelling tot de sporters zonder een fysieke beperking. Eén van de vooroordelen over mensen met een beperking, namelijk dat ze allemaal werkloos of arbeidsongeschikt zouden zijn, wordt hiermee weerlegd (Bullock & Mahone 1997). Sporters met een fysieke beperking blijken namelijk over het algemeen mensen met een baan te zijn. In vergelijking tot mensen zonder een fysieke beperking zijn ze echter wel vaker werkloos of arbeidsongeschikt. Sport dient voor hen waarschijnlijk als een goede vervanger voor de sociale contacten die men mist omdat men niet werkt.

Wanneer er weer onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging worden er geen significante verschillen meer gevonden. Wellicht dat ook deze resultaten met een grotere steekproef wel significant zouden kunnen zijn gezien de literatuur.

5.3.4 Opleiding

Uit de literatuur blijkt dat het opleidingsniveau in Nederland de laatste jaren over het algemeen is gestegen (SCP 2003). Uit de enquêtegegevens blijkt dat ook in de steekproef het opleidingsniveau redelijk hoog ligt. Het opleidingsniveau heeft van doen met de financiële mogelijkheden en eventueel financiële drempels van een persoon. Deze financiële drempels kunnen ook van invloed zijn op sociale in/uitsluiting, zo bleek uit de literatuur. Ook voor deze variabele is daarom een kruistabel opgesteld waarbij de relatie tussen opleiding en de variabele 'fysieke beperking' wordt bekeken en de significantie van de verschillen wordt getoetst. Daarbij is ook weer een onderverdeling naar type sportvereniging gemaakt. De resultaten zijn te vinden in tabel 5.1.

Uit de tabel blijkt dat de meerderheid van de sporters met een fysieke beperking een significant laag opleidingsniveau heeft, namelijk 40,2%. Een aanzienlijk deel van de sporters heeft echter ook een middelbare of hogere vervolgopleiding. Ook met deze data wordt weer één van de vooroordelen, dat

alle mensen met een beperking minder intelligent zouden zijn, weerlegd (Bullock & Mahone 1997). In vergelijking met de sporters zonder een fysieke beperking ligt het opleidingsniveau wel aanzienlijk lager, maar niet alle sporters met een fysieke beperking zijn laag opgeleid.

Wanneer de data van fysieke beperking en type sportvereniging worden gecombineerd, blijken de verschillen niet significant te zijn. Er worden geen verschillen in opleidingsniveau binnen reguliere en categorale sportverenigingen gevonden. Niet voor sporters met een fysieke beperking en ook niet voor sporters zonder een fysieke beperking. De verschillen voor de groep sporters met een fysieke beperking zijn echter wel sterk. Met een kans van 0,06 zijn deze verschillen namelijk net niet significant. Bij een grotere steekproef zouden ze dat zeker wel geweest zijn en zou gesteld kunnen worden dat sporters met een fysieke beperking binnen categorale sportverenigingen lager opgeleid zijn. Sporters met een fysieke beperking met een hoger opleidingsniveau sporten vaker regulier.

5.3.5 Gezinsinkomen

Gedurende de training van die zaterdagochtend spreek ik één van de sporters over de kosten voor de aanschaf van een speciale sportrolstoel die hij nodig heeft om zijn sport uit te kunnen oefenen. Hij vertelt me dat hij hier een subsidie voor kan krijgen, deze verschilt per gemeente, nog steeds moet hij dan echter een flink bedrag toeleggen om de speciale sportrolstoel aan te kunnen schaffen en zijn sport uit te kunnen oefenen...

Uit bovenstaande resultaten bleek al dat sporters met een fysieke beperking vaker lager opgeleid en werkloos zijn dan sporters zonder een fysieke beperking. De verwachting is dat zij als gevolg hiervan ook een lager gezinsinkomen zullen hebben en daarmee ook minder mogelijkheden om te sporten vanwege vaak speciale sportmaterialen, zoals sportrolstoelen of sportprothesen waar in bovenstaande observatie bij één van de categorale sportverenigingen over wordt gesproken. Om dit te onderzoeken is er wederom een kruistabel opgesteld met de variabelen 'fysieke beperking', 'type sportvereniging' en 'netto gezinsinkomen'. De resultaten staan weergegeven in tabel 5.1.

Uit de tabel blijkt inderdaad dat het netto gezinsinkomen van sporters met een fysieke beperking significant lager ligt dan dat voor sporters zonder een fysieke beperking. Wanneer beide variabelen 'fysieke beperking' en 'type sportvereniging' weer worden gecombineerd zijn de verschillen wederom significant en wel voor de sporters met een fysieke beperking. Sporters met een fysieke beperking met een laag inkomen sporten vaker bij een categorale sportvereniging dan bij een reguliere sportvereniging. Sporters met een fysieke beperking met een hoog inkomen sporten juist weer vaker regulier dan categoriaal. Voor de sporters zonder een fysieke beperking worden geen verschillen tussen reguliere en categorale sportverenigingen gevonden met betrekking tot het netto gezinsinkomen.

Tabel 5.1 % Wel of niet fysieke beperking en type sportvereniging naar sociaaldemografische kenmerken

	Totaal		Met			Zonder		
	fysieke beperking		fysieke beperking			fysieke beperking		
	ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier		
<i>Leeftijdsklassen (N=149)</i>								
< 25 jaar	27,3	19,7	25	32,1 *	13,3	21,7		
26-35 jaar	18,2	13,1	18,3	17,9 *	6,7	15,2		
36-50 jaar	23,9	37,7	16,7	39,3 *	33,3	39,1		
> 50 jaar	29,5	30,7	40	10,7 *	46,7	23,9		
<i>Geslacht (N=149)</i>								
vrouw	36,4	31,1	40	28,6	40	28,3		
man	63,6	68,9	60	71,4	60	71,7		
<i>Gezinssituatie (N=149)</i>								
Woon thuis bij ouders/voogd	26,1	19,7	25	28,6	13,3	21,7		
Woon alleen	21,6	13,1	23,3	17,9	13,3	13		
Woon samen/getrouwd zonder kinderen	18,2	11,5	16,7	21,4	6,7	13		
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen	1,1	1,6	1,7		6,7			
Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen	21,6	41	18,3	28,6	46,7	39,1		
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen	11,4	13,1	15	3,6	13,3	13		
<i>Maatschappelijke positie (N=149)</i>								
Scholier/student	18,2	19,7	*	18,3	17,9	13,3	21,7	
Werkzaam	44,3	63,9	*	43,3	46,4	53,3	67,4	
Huisvrouw/man	5,7	1,6	*	6,7	3,6	6,7		
Werkloos/arbeidsongeschikt	28,4	8,2	*	28,3	28,6	20	4,3	
Gepensioneerd	3,4	6,6	*	3,3	3,6	6,7	6,5	
<i>Opleiding (N=148)</i>								
Laag	40,2	9,8	**	62,7	39,3	33,3	30,4	
Middelbaar	21,8	34,4	**	8,5	3,6	13,3	13	
Middelbaar vervolgonderwijs	21,8	23	**	18,6	28,6	26,7	21,7	
Hoger vervolgonderwijs	16,1	32,8	**	10,2	28,6	26,7	34,8	
<i>Netto gezinsinkomen (N=141)</i>								
< 1000 euro per maand	31.7	13.6	*	37,9	16,7	*	6,7	15,9
1000-3000 euro per maand	52.4	64.4	*	51,7	54,2	*	80	59,1
> 3000 euro per maand	15.9	22	*	10,3	29,2	*	13,3	25

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

5.4 Participatie

5.4.1 Hoe men bij de betreffende sportvereniging terecht is gekomen

“Nee het is vaak gewoon de manier waarop je bij een vereniging komt en daar je contacten met mensen hebt als dat je nou echt bewust kiest voor een bepaalde vereniging of dat niet doet”.
(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 37 jaar)

Een variabele waar in de enquête naar werd gevraagd en waar ook in de interviews over is gesproken, is de vraag hoe men bij de betreffende sportvereniging terecht is gekomen. Zoals blijkt uit bovenstaand citaat is namelijk vooral de manier waarop men bij een sportvereniging terecht komt van invloed op bij welke sportvereniging men gaat sporten. In de interviews werd gezegd dat men eigenlijk door andere mensen uit hun directe of indirecte omgeving bij de betreffende sportvereniging terecht was gekomen. Soms was dit via het werk, soms via familieleden, maar vaak ook via vrienden of bekenden die al bij de sportvereniging sporten. Wanneer je namelijk al mensen kent binnen een sportvereniging is het vaak makkelijker om anderen te leren kennen en mee om te gaan. Om de resultaten voor deze variabele uit de steekproef te bekijken is er wederom een kruistabel opgesteld met de variabele ‘fysieke beperking’ en met daarbij een uitsplitsing naar type sportvereniging. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 5.2 op pagina 53.

Voor de variabele ‘fysieke beperking’ geldt dat de respondenten voornamelijk via vrienden of kennissen bij de betreffende sportvereniging terecht zijn gekomen. Dit kan van invloed zijn op de manier van omgang binnen een sportvereniging. Wanneer je met vrienden naar een bepaalde sportvereniging gaat is de omgang waarschijnlijk persoonlijker dan wanneer men door een arts is doorverwezen naar de sportvereniging. Uit de tabel blijkt namelijk dat de mensen met een fysieke beperking voornamelijk via vrienden bij een sportvereniging terecht komen maar dat deze groep op de voet wordt gevolgd door de groep die door een arts is doorverwezen, 22,7% van de sporters met een fysieke beperking is doorverwezen door een arts. De variabele ‘arts’ blijkt ook de enige significante variabele te zijn van alle in de tabel genoemde manieren om bij een sportvereniging terecht te komen. Dit betekent dat sporters met een fysieke beperking significant vaker door een arts naar een bepaalde sportvereniging worden doorverwezen dan sporters zonder een fysieke beperking. Een arts verwijst iemand met een fysieke beperking vaak door naar een bepaalde sport om te revalideren. Het sporten is voor de persoon met een fysieke beperking dan van functionele aard. Het is aannemelijk dat zijn/haar interactie met de medesporters ook functioneel zal zijn. De verwachting is dan ook dat de omgangspatronen voor sporters met een fysieke beperking danig zullen verschillen van de sporters zonder fysieke beperking alleen al als gevolg van de manier waarop men er terecht is gekomen.

Wanneer er weer onderscheid wordt gemaakt binnen het hebben van een fysieke beperking naar type sportvereniging komen er weer andere significante verschillen naar voren. Voor de sporters met een fysieke beperking worden geen significante verschillen gevonden tussen reguliere en categorale sportverenigingen. Voor de sporters zonder een fysieke beperking worden significante verschillen gevonden voor de variabele media. Sporters zonder een fysieke beperking die via de media, bijvoorbeeld een advertentie in de krant, bij een sportvereniging terecht komen, sporten vaker

categoraal. De media zijn blijkbaar een goede manier om de aangepaste sporten en met name de omgekeerde integratie te bevorderen.

5.4.2 Frequentie in sportdeelname

Wanneer men vaker sport en dus vaker aanwezig is op de sportvereniging is men waarschijnlijk meer betrokken bij de sportvereniging en is de omgang met de andere sporters groter. Een andere variabele die in dit onderzoek daarom aan bod komt is de vraag hoe vaak de respondent per week aan sport doet. De resultaten van de steekproef voor de variabele 'fysieke beperking' en het onderscheid in type sportvereniging staan weergegeven in tabel 5.2.

De tabel laat significante resultaten zien voor het hebben van een fysieke beperking en frequentie in sportdeelname. Sporters met een fysieke beperking sporten significant minder dan de sporters zonder een fysieke beperking. Omdat de mensen met een fysieke beperking dus iets minder uren lijken te besteden aan sport zou dit kunnen betekenen dat de interactie met de andere sporters minder intensief is en misschien ook de identificatie met de sportvereniging lager.

Wanneer er onderscheid wordt gemaakt binnen het hebben van een fysieke beperking naar type sportvereniging worden er geen significante verschillen gevonden. Er zijn geen verschillen tussen reguliere en categorale sportverenigingen met betrekking tot de frequentie in sportdeelname. Zowel bij de sporters met een fysieke beperking als bij de sporters zonder een fysieke beperking worden geen significante verschillen gevonden.

5.4.3 Actief lidmaatschap

De laatste vraag die werd gesteld in de enquêteronde met betrekking tot deelname aan sport was een vraag over het wel of niet actief zijn binnen een sportvereniging. Met andere woorden beperkt de participatie binnen de sportvereniging zich tot het sporten of is men naast het sporten ook actief binnen de sportvereniging als bijvoorbeeld een lid van een commissie, als trainer, als bestuurslid of als een ander soort vrijwilliger. De verwachting is dat sporters die naast het sporten ook actief zijn binnen de sportvereniging meer betrokkenheid voelen bij de sportvereniging, ofwel zich meer met de sportvereniging identificeren en daarnaast ook intensiever omgaan met de andere sporters.

Het is zaterdagochtend, de training van die morgen is net afgelopen. Na afloop van de training komen alle sporters bij elkaar in de kantine om nog even gezamenlijk wat te drinken. De voorzitter van de sportvereniging die tevens de training verzorgde had eerder die week een prijs gewonnen in de loterij. Om dit te vieren had hij voor alle sporters gebakjes meegenomen...

Bovenstaande observatie werd gedaan bij één van de categorale sportverenigingen. De observatie demonstreert de betrokkenheid van de voorzitter van de sportvereniging die zich naast zijn taken als voorzitter ook inzet als trainer voor de sporters van de sportvereniging. Hij voelt zich op zo'n manier betrokken met de sporters van zijn sportvereniging dat wanneer er iets gebeurt in zijn leven buiten de sportvereniging, zoals het winnen van een prijs in de loterij, hij dit graag met de sporters wil delen.

Ook in de interviews kwam de betrokkenheid duidelijker naar voren bij de sporters die aangaven ook actief te zijn binnen de sportvereniging. Onderstaand citaat geeft de betrokkenheid weer van één van de sporters die tevens trainer is. De sporter geeft aan dat hij door zijn huidige betrokkenheid en het feit dat zijn trainer zijn op het moment goed uitpakt, hij niet weg wil bij de sportvereniging. Hij heeft het idee dat zijn invloed op de sporters goed uitpakt. Dat een trainer of voorzitter een belangrijke invloed kan hebben op de sporters van de sportvereniging als bijvoorbeeld een rolmodel kwam ook naar voren in de theorie (Knoppers & Bouman 1996).

“Als je er eenmaal bij zit en je levert goed werk, dan wordt je gewoon op handen gedragen, ja dat wil je niet meer kwijt”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 45 jaar)

Ook in de enquête is naar het actief lidmaatschap van de respondenten gevraagd. De resultaten zijn wederom in een kruistabel gezet met de variabele ‘fysieke beperking’ en een uitsplitsing naar type sportvereniging. De resultaten staan in tabel 5.2.

De tabel laat geen significante resultaten zien voor de combinatie actief lidmaatschap met fysieke beperking. Hoewel het verschil niet significant is, lijken sporters met een fysieke beperking wel minder vaak actief te zijn dan de sporters zonder een fysieke beperking.

Wanneer er onderscheid wordt gemaakt binnen de variabele ‘fysieke beperking’ naar type sportvereniging worden er wel significante verschillen gevonden en wel voor sporters met een fysieke beperking. Voor de sporters met een fysieke beperking die actief zijn geldt namelijk dat zij vaker regulier sporten dan categoriaal. Voor de niet actieve sporters met een fysieke beperking geldt dat zij vaker categoriaal sporten dan regulier. De verwachting is dan ook dat de sporters met een fysieke beperking binnen reguliere sportverenigingen als gevolg hiervan een grotere identificatie met de sportvereniging hebben dan de niet actieve sporters met een fysieke beperking.

In de tabel is ook weergegeven op welke manier de sporters actief zijn binnen de sportvereniging. Velen van hen hebben vaak meerdere vrijwilligerstaken binnen de sportvereniging. Er worden hier verder geen significante verschillen gevonden. Noch tussen sporters met of zonder een fysieke beperking noch tussen de twee verschillende typen sportverenigingen.

Tabel 5.2: % Wel of niet fysieke beperking en type sportvereniging naar participatie kenmerken

	Totaal		Met		Zonder		
	fysieke beperking		fysieke beperking		fysieke beperking		
	ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier	
<i>Hoe er terecht gekomen (N=149)</i>							
Familie	18,2	21,3	18,3	17,9	13,3	23,9	
Vrienden/kennissen	29,5	42,6	28,3	32,1	40	43,5	
School/Werk	4,5	6,6	5	3,6	6,7	6,5	
Arts	22,7	1,6	**	23,3	21,4	6,7	
Voorlichting, proefles, clinic	13,6	8,2		11,7	17,9		10,9
Media	9,1	16,4		11,7	3,6	33,3	10,9 *
Anders	8,2	8,2		10	10,7	6,7	8,7
<i>Frequentie in sportdeelname (N=149)</i>							
< 1 uur per week	6,8	4,9	**	8,3	3,6		6,5
1-2 uur per week	37,5	11,5	**	36,7	39,3		15,2
2-5 uur per week	33	54,1	**	38,3	21,4	53,3	54,3
> 5 uur per week	22,7	29,5	**	16,7	35,7	46,7	23,9
<i>Actief lidmaatschap (N=149)</i>							
Ja	35,2	45,9		26,7	53,6 *	33,3	50
Nee	64,8	54,1		73,3	46,4 *	66,7	50
'Losse' vrijwilliger	11,4	21,3		8,3	17,9	20	21,7
Commissie	6,8	14,8		3,3	14,3		19,6
Trainer/begeleider	10,2	14,8		8,3	14,3	20	13
Bestuur	12,5	6,6		11,7	14,3		8,7

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

5.5 Interactie

De volgende belangrijke variabele binnen het onderzoek is 'interactie'. In de literatuur wordt deze variabele vertaald naar drie mogelijke soorten van interactie, namelijk persoonlijke interactie, functionele interactie en conventionele interactie (Baseler et al. 2004). Gedurende de interviewronde zijn deze drie vormen uitvoerig besproken en op basis hiervan zijn in de enquête een aantal stellingen geformuleerd. De bespreking van de interactie binnen de sportverenigingen zal nu eerst gedaan worden aan de hand van een beschrijving van de scores op de verschillende stellingen. Evenals bij de sociaaldemografische kenmerken en de participatie kenmerken wordt er ook bij de stellingen eerst naar significante verschillen tussen sporters met en sporters zonder fysieke beperking gekeken en vervolgens wordt er een uitsplitsing gemaakt naar reguliere en categorale sportverenigingen. Een overzicht van deze scores is te vinden in tabel 5.3 op pagina 59 en 60. De bespreking van de scores zal ondersteund worden met gegevens uit de interviews en de observaties. Na de bespreking van de stellingen zullen de overige analyses besproken worden, als eerste de factoranalyse en hierop volgend de regressieanalyse.

5.5.1 Resultaten beschrijvende analyse interactie

De eerste stelling, 'de sporters uit mijn eigen sportgroep zijn belangrijke sociale contacten', leverde geen significante verschillen op voor de variabele 'fysieke beperking'. Ditzelfde geldt voor de twaalfde stelling 'in mijn sportgroep zitten goede vrienden van mij'. De overgrote meerderheid van de respondenten gaf aan het eens te zijn met deze stellingen. De sporters waarmee men in direct contact staat blijken over het algemeen belangrijke sociale contacten en goede vrienden te zijn. De sporters uit je eigen sportgroep zie je namelijk vaker dan de sporters van andere sportgroepen binnen de sportvereniging waardoor je hier makkelijker een band mee opbouwt. Onderstaand citaat uit de interviews geeft dit algemene beeld goed weer.

"We zien elkaar natuurlijk met de trainingen en de wedstrijden. Twee keer in de week trainen, één keer in de week wedstrijd dan krijg je toch een band met elkaar".
(Sporter zonder fysieke beperking, Regulier, 32 jaar)

Wanneer onderscheid wordt gemaakt in type sportvereniging worden er ook geen significante verschillen gevonden. Zowel binnen reguliere als categorale sportverenigingen is men het eens met deze stelling.

De resultaten van deze stelling komen overeen met de resultaten van stelling twee 'ik tref andere sporters van mijn eigen sportgroep ook buiten het sporten om'. Wanneer er onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging blijken het overigens vooral de sporters zonder een fysieke beperking te zijn die regulier sporten die hun medesporters ook buiten het sporten om treffen. De sporters zonder een fysieke beperking die categoriaal sporten treffen hun medesporters beduidend minder vaak buiten het sporten om. Voor de sporters met een fysieke beperking worden geen significante resultaten gevonden.

De derde stelling, 'ik tref de sporters uit andere sportgroepen van mijn sportvereniging ook buiten het sporten om', beweert het tegenovergestelde van de tweede stelling. Voor deze stelling blijken de resultaten voor fysieke beperking significant. Voor de sporters met een fysieke beperking kan gezegd worden dat zij veel minder vaak met sporters van andere sportgroepen omgaan dan de ondervraagde sporters zonder een fysieke beperking dit doen. De sporters zonder een fysieke beperking doen dit duidelijk vaker.

Wanneer er onderscheid wordt gemaakt tussen de categorale en de reguliere sportverenigingen worden er significante resultaten gevonden voor de groep sporters zonder een fysieke beperking. De sporters zonder een fysieke beperking die het eens zijn met deze stelling sporten vaker regulier, de groep die oneens antwoordt sport vaker categoriaal. Voor de sporters met een fysieke beperking worden geen verschillen gevonden tussen reguliere en categorale sportverenigingen. Uit de interviews bleek echter dat dit verschil tussen categorale en reguliere sportverenigingen er wel is. Onderstaand citaat geeft de mening van een sporter die tegenwoordig regulier sport, maar eerder categoriaal heeft gesport. De sporter geeft aan dat vanwege het feit dat categorale sportverenigingen vaak omnisportverenigingen zijn, je als sporter van bijvoorbeeld het zitvolleybalteam zelden in contact komt met sporters van andere sportgroepen, bijvoorbeeld zwemmers en waterbasketballers, omdat ze over het algemeen in verschillende complexen sporten. Volgens de sporter gaat dit bij een reguliere sportvereniging makkelijker. Wellicht dat er bij een grotere steekproef wel significante verschillen gevonden worden, aangezien die er, getuige onderstaand citaat, wel zijn.

"Je kunt ook geen contact met de anderen krijgen. Ze sporten allemaal ergens anders".
(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 40 jaar)

De zesde stelling, 'ik ken sommige sporters van andere sportgroepen binnen de vereniging persoonlijk', heeft overeenkomstige resultaten met de derde stelling. Hoewel de verschillen tussen mensen met en mensen zonder een fysieke beperking niet significant zijn, blijkt dit verband wel heel sterk te zijn. De kans was hier namelijk 0,06 en dus net niet significant. Bij een grotere steekproef waren deze verschillen dan ook zeker significant geweest. Deze resultaten van deze stelling ondersteunen verder de uitspraken met betrekking tot stelling drie.

De vierde stelling, 'ik sport bij deze vereniging puur vanwege het sporten, niet vanwege het contact met de andere sporters', geeft significante resultaten voor de variabele 'fysieke beperking'. Sporters met een fysieke beperking blijken het hier vaker mee eens te zijn dan sporters zonder een fysieke beperking. Bij de sporters met een fysieke beperking gaat het sporten nogal eens voor de sociale contacten. Desalniettemin geldt dit niet voor alle sporters met een fysieke beperking een significant deel is het niet eens met deze stelling. Dit aantal is echter wel kleiner dan het aantal sporters zonder een fysieke beperking.

Wanneer er onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging worden er geen significante verschillen gevonden. Zowel binnen reguliere als binnen categorale sportverenigingen is men het

voornamelijk oneens met deze stelling. Men vindt dus bij beide typen sportverenigingen sociale contacten belangrijker dan het sporten op zich.

De elfde stelling vindt dezelfde resultaten als de vierde stelling. De elfde stelling is 'ik sport vooral om prestaties te leveren, gezelligheid is hierbij ondergeschikt'. Net als bij de vierde stelling blijken sporters met fysieke beperking meer gericht te zijn op het sporten en minder op de sociale contacten. Voor sporters zonder een fysieke beperking is de gezelligheid juist belangrijker.

De vijfde stelling is 'ik ken de sporters uit mijn sportgroep persoonlijk, wij kennen elkaars gevoelens en meningen'. Voor deze stelling worden geen significante verschillen gevonden. Zowel binnen de groep sporters met en zonder beperking als binnen de twee typen sportverenigingen blijkt men het over het algemeen vaker eens te zijn met deze stelling dan oneens. Ook in de interviews werd het persoonlijke element onderstreept zoals in onderstaand citaat waar ook wordt ingegaan op het delen van gevoelens en meningen.

"Nou de grootste groep is persoonlijk. En dan kom je ook wel achter dingen, dan vertellen ze ook wel over hun handicap bij een pilsje, als je al uren met elkaar zit te babbelen dat het eruit komt. Dus dat is meer persoonlijk".

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 45 jaar)

Stelling zeven, 'het contact met de meeste sporters uit mijn sportgroep is oppervlakkig' en stelling acht 'ik groet de andere sporters van mijn vereniging uit beleefdheid, niet omdat ik ze goed ken' hebben beiden geen significante resultaten. Over het algemeen geven de respondenten aan het niet eens te zijn met deze stellingen. Over het algemeen kan echter gezegd worden dat de omgang met de medesporters niet als oppervlakkig of formeel wordt gezien. In de interviews komt naar voren dat deze vorm van omgang binnen de eigen sportgroep niet voor komt. Functionele en persoonlijke omgang worden vaker genoemd maar oppervlakkige omgang niet. Onderstaand citaat geeft de houding van de respondenten in de interviews weer.

"Nee formeel zeker niet, persoonlijk en functioneel wel. Kijk ik moet vanuit mijn functie betrokken zijn maar ook in zekere zin afstand kunnen bewaren, maar in principe ben ik heel persoonlijk betrokken bij de spelers en speelsters".

(Sporter zonder fysieke beperking, Categorieel, 51 jaar)

Stelling negen 'ik heb binnen de vereniging enkel contact met de sporters uit mijn eigen sportgroep' vindt significante verschillen voor het hebben van een fysieke beperking. De sporters met een fysieke beperking zijn het vaker eens met deze stelling dan de sporters zonder een fysieke beperking. De sporters zonder een fysieke beperking zijn het voornamelijk oneens met deze stelling. De sporters met een fysieke beperking zijn blijkbaar meer gericht op de eigen sportgroep dan de sporters zonder een fysieke beperking. Iets wat ook binnen de categorale sportverenigingen het geval lijkt te zijn. Hier worden bij deze stelling echter geen significante verschillen voor gevonden.

Stelling tien is 'na afloop van het sporten blijf ik meestal wel even napraten'. Deze stelling wordt door bijna alle respondenten met eens beantwoord. Er worden dan ook geen significante verschillen gevonden met betrekking tot fysieke beperking en type sportvereniging. Zowel binnen reguliere als categorale sportverenigingen blijven sporters met een fysieke beperking en sporters zonder een fysieke beperking wel eens napraten in de kantine na een training of wedstrijd.

Stelling dertien 'met sommige medesporters onderneem ik regelmatig andere activiteiten' vindt geen significante resultaten. Wanneer er onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging blijken de verschillen voor de sporters zonder een fysieke beperking wel sterk te zijn, maar net niet significant. Bij een grotere steekproef zouden sporters zonder een fysieke beperking bij reguliere sportverenigingen significant vaker iets met medesporters ondernemen. Vaker dan dit binnen categorale sportverenigingen gebeurd. Een verschil dat ook al bij andere stellingen werd gevonden.

Stelling veertien 'ik ga binnen mijn vereniging vooral om met (andere) sporters met een fysieke beperking' vindt significante resultaten voor fysieke beperking. Sporters met een fysieke beperking zijn het hier vaker mee eens dan de sporters zonder een fysieke beperking. De sporters zonder een fysieke beperking zijn het hier vaker mee oneens. Wanneer sporters met een fysieke beperking alleen omgaan met andere sporters met een fysieke beperking en niet met sporters zonder een fysieke beperking kan dit een negatieve uitwerking hebben op de sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking binnen de sportvereniging. Dit resultaat kan echter een gevolg zijn van het feit dat er ook respondenten in de steekproef zijn opgenomen die geen sporters met een fysieke beperking in hun eigen sportgroep hebben en daarom weinig contact met deze sporters hebben. Uit de resultaten van de sporters zonder een fysieke beperking blijkt inderdaad dat het vooral de sporters met een fysieke beperking zijn die regulier sporten die het oneens zijn met deze stelling. Deze groep bestaat namelijk voor een groot deel uit sporters zonder een beperking die geen aangepaste sport beoefenen. De sporters zonder een fysieke beperking die categoriaal sporten zijn het vaak wel eens met deze stelling, hetgeen positief is voor de sociale insluiting.

Stelling vijftien 'ik krijg moeilijk contact met (andere) sporters met een fysieke beperking binnen mijn vereniging' heeft een zelfde inhoud als de vorige stelling. Voor deze stelling worden echter geen significante resultaten gevonden. De grote meerderheid van de respondenten beantwoordt deze stelling met oneens. De vraag is echter of dit ook werkelijk zo is of dat er eventueel sociaal wenselijke antwoorden gegeven kunnen zijn. Onderstaande observatie, waargenomen bij één van de categorale sportverenigingen onderstreept deze twijfel.

Het is zaterdagochtend en ik kom aan bij het complex van een lokale voetbalvereniging waar ook de training van een groep sporters met een fysieke beperking plaats vindt. Omdat ik niet weet waar de betreffende sportzaal waar deze sporters gaan trainen zich bevindt, informeer ik bij de beheerder van de voetbalkantine waar ik deze sporters kan vinden. Vragend kijkt de beheerder mij aan, terwijl hij zich afvraagt of hij hier wel eens eerder sporters in een rolstoel heeft gezien. Hij vraagt me of ik misschien

niet bij het verkeerde sportcomplex ben? Na nog bij een aantal van de aanwezigen gevraagd te hebben blijkt ik toch echt goed te zitten. De trainingshal ligt in hetzelfde complex een stukje verder het gebouw in...

Bovenstaande waarneming demonstreert het feit dat er door de sporters zonder een fysieke beperking geen contact is gemaakt met de sporters met een fysieke beperking. In dit geval wist men niet eens van het bestaan van de aangepaste sport af terwijl deze zich toch echt een paar meter verder in hetzelfde gebouw bevond.

Wanneer er onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging blijken de verschillen voor de sporters zonder een fysieke beperking toch sterk te zijn, maar net niet significant. De groep sporters zonder een fysieke beperking die regulier sport geeft aan moeilijker contact te krijgen met de sporters met een fysieke beperking. Voor de sporters zonder een fysieke beperking die categoriaal sport, is dit juist helemaal niet zo. Waarschijnlijk zouden deze verschillen bij een grotere steekproef wel significant zijn.

Stelling zestien 'ik krijg moeilijk contact met (andere) valide sporters binnen de vereniging' vindt ook geen significante resultaten. Net als de vorige stelling wordt deze stelling over het algemeen met oneens beantwoord. De resultaten uit stelling vijftien en zestien worden door de respondenten in de interviews ondersteund. Zij geven aan geen enkel onderscheid te maken tussen een sporter met of een sporter zonder een fysieke beperking wanneer het de omgang betreft. Onderstaand citaat vat de mening van de respondenten in de interviews samen.

"Nee ik maak geen onderscheid. Niet in een reactie tijdens het sporten, niet na de wedstrijd, niet tijdens de wedstrijd. Nee voor mij is er geen verschil tussen een valide en een invalide sporter".
(Sporter zonder fysieke beperking, Categoriaal, 51 jaar)

De laatste stelling 'de omgangsvormen binnen mijn sportvereniging zijn een belangrijke reden om hier te sporten' vindt ook geen significante resultaten. Over het algemeen geeft iedereen aan het met deze stelling eens te zijn.

Tabel 5.3: % Wel of niet fysieke beperking en type sportvereniging naar interactie

		Totaal		Met		Zonder			
		fysieke beperking		fysieke beperking		fysieke beperking			
		ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier		
1 De sporters uit mijn eigen sportgroep zijn belangrijke sociale contacten voor me N=149	Oneens	6,8	3,3	5	10,7		4,3		
	Eens	83	78,7	81,7	85,7	93,3	73,9		
	Geen mening	10,2	18	13,3	3,6	6,7	21,7		
2 Ik tref de andere sporters van mijn eigen sportgroep ook buiten het sporten om N=146	Oneens	26,7	34,9	34,5	35,7	46,7	20	*	
	Eens	58,3	44,2	46,6	39,3	26,7	68,9	*	
	Geen mening	15	20,9	19	25	26,7	11,1	*	
3 Ik tref de sporters uit andere sportgroepen van mijn vereniging ook buiten het sporten om N=138	Oneens	61	39,3	*	59,6	64	66,7	29,3	**
	Eens	24,4	41,1	*	22,8	28	6,7	53,7	**
	Geen mening	14,6	19,6	*	17,5	8	26,7	17,1	**
4 Ik sport bij deze vereniging puur vanwege het sporten, niet vanwege het contact met andere sporters N=149	Oneens	48,9	75,4	**	50	46,4	60	80,4	
	Eens	31,8	13,1	**	33,3	28,6	13,3	13	
	Geen mening	19,3	11,5	**	16,7	25	26,7	6,5	
5 Ik ken de meeste sporters uit mijn sportgroep persoonlijk, wij kennen elkaars gevoelens en meningen N=148	Oneens	26,4	27,9		26,7	25,9	46,7	21,7	
	Eens	46	47,5		50	37	40	50	
	Geen mening	27,6	24,6		23,3	37,1	13,3	28,3	
6 Ik ken sommige sporters van andere sportgroepen binnen de vereniging persoonlijk N=135	Oneens	40,7	27,8		42,1	37,5	53,3	17,9	*
	Eens	42	63		40,4	45,8	33,3	74,4	*
	Geen mening	17,3	9,3		17,5	16,7	13,3	7,7	*
7 Het contact met de meeste sporters uit mijn sportgroep is oppervlakkig N=146	Oneens	47,1	55,7		41,4	59,3	53,3	56,5	
	Eens	27,1	31,1		32,8	14,8	33,3	30,4	
	Geen mening	25,9	13,1		25,9	25,9	13,3	13	
8 Ik groet de andere sporters van mijn vereniging uit beleefdheid, niet omdat ik ze goed ken N=149	Oneens	56,8	59		56,7	57,1	60	58,7	
	Eens	25	23		30	14,3	20	23,9	
	Geen mening	18,2	18		13,3	28,6	20	17,4	
9 Ik heb binnen de vereniging enkel contact met de sporters uit mijn eigen sportgroep N=145	Oneens	43,7	65,5	*	41,7	48,1	60	67,4	
	Eens	42,5	22,4	*	46,7	33,3	33,3	18,6	
	Geen mening	13,8	12,1	*	11,7	18,5	6,7	14	

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Vervolg tabel 5.3: % Wel of niet fysieke beperking en type sportvereniging naar interactie

		Totaal		Met		Zonder			
		fysieke beperking		fysieke beperking		fysieke beperking			
		ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier		
10 Na afloop van het sporten blij ik meestal wel even napraten N=149	Oneens	10,2	11,5	8,3	14,3	13,3	10,9		
	Eens	76,1	78,7	75	78,6	73,3	80,4		
	Geen mening	13,6	9,8	16,7	7,1	13,3	8,7		
11 Ik sport vooral om prestaties te leveren, gezelligheid is hierbij ondergeschikt N=148	Oneens	58,6	75,4	*	61	53,6	60	80,4	
	Eens	24,1	6,6	*	25,4	21,4	6,7	6,5	
	Geen mening	17,2	18	*	13,6	25	33,3	13	
12 In mijn sportgroep zitten goede vrienden van mij N=148	Oneens	20,7	14,8		20	22,2	6,7	17,4	
	Eens	50,6	55,7		50	51,9	46,7	58,7	
	Geen mening	28,7	29,5		30	25,9	46,7	23,9	
13 Met sommige medesporters onderneem ik regelmatig andere activiteiten (bijv. uitgaan) N=147	Oneens	55,8	44,3		58,6	50	66,7	37	
	Eens	24,4	39,3		22,4	28,6	13,3	47,8	
	Geen mening	20,2	19,8		19	21,4	20	15,2	
14 Ik ga binnen mijn vereniging vooral om met (andere) sporters met een fysieke beperking N=140	Oneens	39	67,2	**	37	42,9	33,3	79,1	**
	Eens	36,6	15,5	**	33,3	42,9	46,7	4,7	**
	Geen mening	24,4	17,2	**	29,6	14,3	20	16,3	**
15 Ik krijg moeilijk contact met (andere) sporters met een fysieke beperking binnen mijn vereniging N=144	Oneens	79,1	70,7		78	81,5	93,3	62,8	
	Eens	8,1	8,6		8,5	7,4		11,6	
	Geen mening	12,8	20,7		13,6	11,1	6,7	25,6	
16 Ik krijg moeilijk contact met (andere) valide sporters binnen mijn vereniging N=130	Oneens	71,4	80		74,4	66,7	100	73,9	
	Eens	7,1	6,7		7	7,4		8,7	
	Geen mening	21,4	13,3		18,6	25,9		17,4	
17 De omgangsvormen binnen mijn vereniging zijn een belangrijke reden om hier te sporten N=147	Oneens	11,6	13,1		10,3	14,3	6,7	15,2	
	Eens	66,3	55,7		70,7	57,1	46,7	58,7	
	Geen mening	22,1	31,1		19	28,6	46,7	26,1	

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

5.5.2 Resultaten factoranalyse interactie

Naast de beschrijvende analyse is er tevens een factoranalyse gedaan op de stellingen. Deze factoranalyse is uitgevoerd om te bekijken of de driedeling van de interactievormen ook naar voren komt in de antwoorden van de respondenten en tevens om de variabele interactie meetbaar te maken. De stellingen zijn in SPSS genummerd en gelabeld als interactie 1 tot en met 17, evenals is gedaan in bovenstaande beschrijving van de stellingen. Uit de factoranalyse op deze stellingen zijn uiteindelijk vier factoren gefilterd, dezen staan weergegeven in tabel 5.10 en zullen in het vervolg besproken en uitgediept worden.

Tabel 5.4: Factoranalyse interactie

	Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep	Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep	Functionele en conventionele interactie	Moeizame interactie
Interactie 1	0,699	0,204	-0,171	-0,025
Interactie 12	0,663	0,286	-0,148	-0,054
Interactie 5	0,649	0,294	-0,131	0,028
Interactie 17	0,644	0,105	-0,080	-0,022
Interactie 10	0,605	0,057	-0,062	0,134
Interactie 14	0,540	-0,369	0,370	0,050
Interactie 3	0,090	0,836	0,003	0,098
Interactie 6	0,113	0,807	-0,059	0,059
Interactie 2	0,391	0,661	-0,185	-0,058
Interactie 13	0,388	0,589	-0,112	0,046
Interactie 9	-0,109	-0,558	0,260	0,153
Interactie 11	-0,004	-0,007	0,691	-0,114
Interactie 4	-0,037	-0,204	0,665	-0,002
Interactie 8	-0,226	-0,033	0,664	0,137
Interactie 7	-0,335	-0,205	0,550	0,065
Interactie 16	0,121	-0,068	0,237	0,841
Interactie 15	-0,029	0,090	-0,181	0,839

Verklaarde variantie 55,5%

De eerste factor bestaat uit stellingen die allen betrekking hebben op de persoonlijke omgang binnen de eigen sportgroep, waaronder 'de sporters uit mijn eigen sportgroep zijn belangrijke sociale contacten voor me', 'ik ken de meeste sporters uit mijn eigen sportgroep persoonlijk, wij kennen elkaars gevoelens en meningen' en 'in mijn sportgroep zitten goede vrienden van mij'. Deze factor is daarom betiteld als '*Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep*'.

De tweede factor bestaat uit stellingen als 'ik tref de sporters uit andere sportgroepen van mijn vereniging ook buiten het sporten om' en 'ik ken sommige sporters van andere sportgroepen binnen de vereniging persoonlijk'. Dit zijn stellingen die betrekking hebben op persoonlijke omgang buiten de eigen sportgroep, derhalve is deze factor betiteld als '*Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep*'.

De derde factor heeft betrekking op zowel functionele vormen van omgang als conventionele vormen van omgang en bevat stellingen als 'ik sport vooral om prestaties te leveren, gezelligheid is hierbij ondergeschikt', 'het contact met de meeste sporters uit mijn sportgroep is oppervlakkig' en 'ik groet de andere sporters van mijn vereniging uit beleefdheid, niet omdat ik ze goed ken'. Deze factor heeft daarom de naam '*Functionele en conventionele interactie*' gekregen.

De laatste factor omvat interactie 15 en interactie 16. Deze stellingen hebben betrekking op het moeilijk contact krijgen met mensen met een fysieke beperking en het moeilijk contact krijgen met mensen zonder een fysieke beperking. Deze factor is daarom '*Moeizame interactie*' genoemd.

De factoranalyse geeft een andere verdeling van interactie dan de driedeling die de theorie geeft. Er wordt meer onderscheid gemaakt in persoonlijke interactie binnen de eigen sportgroep en persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep, functionele en conventionele interactie worden samengenomen en de term moeizame interactie is toegevoegd. Ondanks deze afwijking zullen deze factoren gebruikt worden om de variabele interactie te kunnen meten.

5.5.3 Resultaten regressieanalyse interactie

Om te onderzoeken hoe de vier verschillende interactiefactoren verklaard kunnen worden en voornamelijk of het hebben van een fysieke beperking of het type sportvereniging hier invloed op hebben, is er een regressieanalyse uitgevoerd. In de tabellen zijn deze stappen terug te vinden als model 1, model 2 en model 3. Model 1 kijkt puur de invloed van de twee belangrijkste variabelen binnen dit onderzoek, namelijk 'fysieke beperking' en 'type sportvereniging'. In model 2 worden een aantal sociaaldemografische variabelen toegevoegd om voor deze effecten te controleren. Ten slotte worden er in model 3 nog een aantal van de variabelen met betrekking tot participatie toegevoegd waarvan naar aanleiding van de theorie en de resultaten uit de interviews ook een effect verwacht wordt. Alle tabellen staan hieronder weergegeven en de resultaten zullen in het vervolg besproken worden.

Tabel 5.5: Regressieanalyse interactie: Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep

	Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	0.003		-0.899		-0.897	
Fysieke beperking	-0.087	-0.046	0.799	0.442	0.666	0.368
Type sportvereniging	-0.005	-0.003	0.010	0.006	-0.166	-0.092
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			0.013	0.223	0.005	0.084
Geslacht			0.351	0.184	0.296	0.155
Mate beperking			-0.052	-0.059	0.037	0.043
Motorisch			-0.679	-0.363	-0.720	-0.385
Conditioneel			-0.410	-0.186	-0.511	-0.231
Woon thuis bij ouders/voogd			0.203	0.093	0.068	0.031
Woon alleen			0.003	0.001	-0.091	-0.041
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			0.258	0.103	0.112	0.045
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			-0.317	-0.048	-0.198	-0.030
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			-0.327	-0.112	-0.266	-0.091
Scholier/student			0.192	0.082	0.234	0.100
Huisvrouw/man			1.018	0.241	0.941	0.223
Werkloos/arbeidsongeschikt			-0.218	-0.102	0.102	0.048
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			0.532	0.114	0.246	0.052
Opleiding			0.058	0.178	0.079	0.110
Netto gezinsinkomen			-0.097	-0.147	-0.241	-0.168
Participatie						
Familie					-0.095	-0.043
School/werk					-0.513	-0.122
Arts					0.049	0.018
Voorlichting, proefles, clinic					-0.619	-0.211
Media					-0.404	-0.153
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.384	0.126
Frequentie sportdeelname					0.222	0.208
Actief lidmaatschap					0.516	0.281 *
Adjusted R square						
					-2%	-2%
						6%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.6: Regressieanalyse interactie: Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep

	Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	0.018		-0.823		-0.976	
Fysieke beperking	-0.370	-0.194 *	-0.498	-0.259	-0.586	-0.304
Type sportvereniging	0.539	0.284 **	0.570	0.296 **	0.391	0.203
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			0.025	0.391	0.018	0.285
Geslacht			-0.274	-0.135	-0.364	-0.179
Mate beperking			0.266	0.287	0.379	0.407
Motorisch			-0.178	-0.089	-0.201	-0.101
Conditioneel			-0.039	-0.017	-0.261	-0.111
Woon thuis bij ouders/voogd			0.537	0.232	0.636	0.275
Woon alleen			0.124	0.052	0.187	0.078
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			0.461	0.173	0.236	0.089
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			-0.529	-0.076	-0.379	-0.054
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			-0.039	-0.013	-0.055	-0.018
Scholier/student			0.401	0.162	0.267	0.108
Huisvrouw/man			-0.843	-0.188	-0.935	-0.208
Werkloos/arbeidsongeschikt			-0.667	-0.293 *	-0.369	-0.162
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			-0.464	-0.093	-0.512	-0.103
Opleiding			0.029	0.084	0.053	0.070
Netto gezinsinkomen			-0.096	-0.136	-0.006	-0.004
Participatie						
Familie					0.150	0.064
School/werk					-0.235	-0.052
Arts					-0.503	-0.173
Voorlichting, proefles, clinic					-0.282	-0.009
Media					-0.456	-0.162
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.082	0.025
Frequentie sportdeelname					0.074	0.065
Actief lidmaatschap					0.381	0.195
Adjusted R square		14%		14%		14%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.7: Regressieanalyse interactie: Functionele en conventionele interactie

	Functionele en conventionele interactie					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	-0.049		-0.078		-0.243	
Fysieke beperking	0.469	0.240 *	0.375	0.202	0.479	0.257
Type sportvereniging	-0.250	-0.129	-0.264	-0.142	-0.267	-0.143
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			-0.002	-0.040	-0.003	-0.055
Geslacht			0.427	0.218 *	0.444	0.226 *
Mate beperking			-0.330	-0.367	-0.411	-0.458
Motorisch			0.872	0.453	0.819	0.425
Conditioneel			0.656	0.289	0.765	0.337
Woon thuis bij ouders/voogd			-0.060	-0.027	-0.002	-0.001
Woon alleen			0.035	0.015	0.024	0.010
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			-0.377	-0.146	-0.269	-0.105
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			0.295	0.044	0.385	0.057
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			0.428	0.142	0.482	0.160
Scholier/student			0.216	0.090	0.094	0.039
Huisvrouw/man			-0.849	-0.196	-0.747	-0.172
Werkloos/arbeidsongeschikt			-0.121	-0.055	-0.181	-0.082
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			-0.129	-0.027	-0.485	-0.101
Opleiding			-0.016	-0.049	-0.041	-0.055
Netto gezinsinkomen			-0.020	-0.029	0.056	0.038
Participatie						
Familie					-0.440	-0.194
School/werk					0.833	0.192
Arts					0.027	0.010
Voorlichting, proefles, clinic					0.410	0.136
Media					-0.047	-0.017
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.318	0.101
Frequentie sportdeelname					0.009	0.008
Actief lidmaatschap					0.033	0.017
Adjusted R square		8%		19%		24%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.8: Regressieanalyse interactie: Moeizame interactie

	Moeizame interactie					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	-0.165		1.078		1.225	
Fysieke beperking	-0.014	-0.007	0.174	0.089	0.054	0.028
Type sportvereniging	0.346	0.178	0.244	0.125	0.326	0.167
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			-0.099	-0.048	-0.023	-0.356
Geslacht			-0.021	-0.327	-0.089	-0.043
Mate beperking			-0.246	-0.262	-0.296	-0.314
Motorisch			0.432	0.214	0.619	0.306
Conditioneel			0.018	0.008	0.230	0.096
Woon thuis bij ouders/voogd			-1.157	-0.493 *	-1.266	-0.540 **
Woon alleen			-0.155	-0.064	-0.343	-0.141
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			-0.256	-0.095	-0.123	-0.046
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			-0.139	-0.002	-0.441	-0.062
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			0.043	0.014	0.129	0.041
Scholier/student			0.275	0.109	0.340	0.135
Huisvrouw/man			-0.648	-0.142	-0.448	-0.098
Werkloos/arbeidsongeschikt			-0.044	-0.019	-0.140	-0.061
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			-0.380	-0.075	-0.631	-0.125
Opleiding			0.023	0.066	0.119	0.154
Netto gezinsinkomen			-0.023	-0.032	-0.172	-0.111
Participatie						
Familie					0.054	0.023
School/werk					1.070	0.235
Arts					0.491	0.167
Voorlichting, proefles, clinic					-0.124	-0.039
Media					0.537	0.188
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.591	0.179
Frequentie sportdeelname					-0.074	-0.064
Actief lidmaatschap					0.029	0.015
Adjusted R square		1%		6%		9%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.5 geeft de regressieanalyse van de eerste factor 'persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep'. Zoals blijkt uit model 1 van deze tabel zijn zowel fysieke beperking als het type sportvereniging niet van invloed op de factor 'persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep'. In de beschrijvende analyse bleek echter al dat op 'interactie 14' na geen van de stellingen behorende tot deze factor significante resultaten liet zien in een vergelijking met fysieke beperking en type sportvereniging. Het resultaat van deze regressieanalyse is daarom niet geheel onverwacht. In het tweede model wordt er ook gecontroleerd voor een aantal sociale en demografische achtergrondkenmerken en in het derde model voor de participatiekenmerken die gemeten zijn in de enquêteronde. Aangezien zowel de variabele 'gezinssituatie' als 'maatschappelijke positie' en 'hoe er terecht gekomen' uit meerdere dummy's bestaan, hebben ze alle drie een referentiecategorie. Dit houdt in dat de gevonden effecten van de andere dummy's van de betreffende variabele als effect ten opzichte van de referentiecategorie geïnterpreteerd moeten worden. Voor gezinssituatie is 'woon samen/ getrouwd met thuiswonende kinderen' de referentiecategorie, voor maatschappelijke positie is dit 'werkzaam' en voor 'hoe er terecht gekomen' is dit 'vrienden/kennissen'.

Voor model 2 worden ook geen significante resultaten gevonden. Dit betekent dat de sociaaldemografische kenmerken van de sporters geen invloed hebben op de persoonlijke interactie van de sporters binnen de eigen sportgroep. Model 3 geeft echter wel significante resultaten, de significante variabele in dit model is namelijk 'actief lidmaatschap'. Deze variabele heeft een positief effect op de factor. Dit wil zeggen dat mensen die actief lid zijn binnen een sportvereniging zich meer met persoonlijke interactie binnen de eigen sportgroep bezig houden dan mensen die dit niet zijn. Dit resultaat komt overeen met de verwachting die eerder in dit hoofdstuk geuit werd over het actief lidmaatschap, namelijk dat de interactie van deze sporters hoger zou liggen dan bij sporters die dit niet zijn. Onderstaand citaat is een citaat uit de interviews dat dit resultaat ondersteunt.

"Het is meer een vriendenclub, echt persoonlijk dat kun je wel stellen ja. Ik ben ook de coördinator, ze hangen allemaal om mij. Tenminste om het een of het ander dan komen ze naar mij toe".
(Sporter met fysieke beperking, Categoriiaal, 62 jaar)

Dit citaat beschrijft duidelijk hoe persoonlijk een sporter die tevens actief is binnen de sportvereniging omgaat met de sporters binnen de sportgroep. Uit de interviews bleek duidelijk dat de respondenten die niet actief waren hun omgang binnen de sportgroep vaak als minder persoonlijk beschreven dan de sporters die dit wel waren.

Voor de tweede factor 'persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep' worden wel significante resultaten gevonden voor fysieke beperking en type sportvereniging. In model 1 van tabel 5.6 is alleen gekeken naar het effect van deze twee variabelen. Beide variabelen blijken hier een significant effect te hebben en verklaren samen 14% van de factor. Fysieke beperking heeft een negatief effect op de factor 'persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep', dit wil zeggen dat mensen zonder een fysieke beperking zich meer met persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep bezig houden dan mensen met een fysieke beperking. Voor type sportvereniging geldt een positief effect, dit betekent dat men

bij een reguliere sportvereniging zich vaker bezig houdt met persoonlijke omgang buiten de eigen sportgroep dan binnen een categorale sportvereniging. In de beschrijvende analyse van de stellingen behorende bij deze factor werden vergelijkbare resultaten gevonden om de uitkomst van deze regressieanalyse te ondersteunen. Sporters zonder een fysieke beperking gaan vaker met sporters van de vereniging die niet in hun eigen sportgroep zitten om dan dit bij sporters met een fysieke beperking het geval is. Hetzelfde geldt voor de reguliere sportverenigingen, uit de steekproefgegevens blijkt dat sporters binnen deze sportverenigingen vaker met sporters van andere sportgroepen omgaan dan dit binnen de categorale sportverenigingen het geval is. Deze resultaten worden overigens ondersteund door waarnemingen uit de observaties.

Het is dinsdagavond, de trainingen van een aantal teams zijn net afgelopen en de kantine stroomt vol. De sporters van het aangepaste team gaan met z'n allen aan de bar zitten om samen wat te drinken. De sporters van de reguliere teams gaan aan tafeltjes zitten in de kantine. Iedereen praat met iedereen, ook met de aangepaste sporters wordt door enkele reguliere sporters gesproken. Opvallend is echter toch dat de aangepaste sporters zich niet mengen in dit geheel...

Deze waarneming, gedaan bij één van de reguliere sportverenigingen, laat zien dat er binnen deze sportvereniging veel contact is tussen de verschillende sportgroepen. Voor de sporters met een fysieke beperking geldt echter dat dit voor hen in veel mindere mate opgaat. Hoewel er in de literatuur geen aanwijzingen voor zijn gevonden kan dit resultaat misschien verklaard worden door het feit dat sporters met een fysieke beperking, zo is gebleken uit andere resultaten, meer gericht zijn op het sporten en in mindere mate op sociale contacten en zoeken zij daardoor minder contact met andere sportgroepen maar richten zij zich voornamelijk op hun eigen sportgroep waarmee het contact wel vaker persoonlijk van aard is. Uit de literatuur bleek overigens wel dat de sport voor mensen met een beperking altijd op de beperking gericht is geweest waardoor deze sporters altijd gericht zijn geweest op hun eigen 'groep', ofwel sportgroep. Tegenwoordig ligt de nadruk echter meer op de sport en wordt de sport voor mensen met een beperking meer geïntegreerd binnen de reguliere kaders en komt men meer in aanraking met andere sportgroepen (www.nebasnsg.nl). Sporters met een fysieke beperking zijn daardoor wellicht meer op de sport gericht dan op de sociale contacten

In model 2 wordt er naast deze twee variabelen gecontroleerd voor een aantal sociaaldemografische factoren. De adjusted R square is hier net als in model 1 14%. Voor type sportvereniging wordt nog wel een positief significant effect gevonden maar voor fysieke beperking niet meer. Naast het significante effect van type sportvereniging wordt er echter wel een significant effect voor maatschappelijke positie gevonden. De variabele 'werkloos/arbeidsongeschikt' geeft namelijk een negatief effect. Uit tabel 5.1, waarin onder andere maatschappelijke positie en fysieke beperking tegenover elkaar zijn gezet, bleek overigens dat er een significant verband tussen fysieke beperking en de maatschappelijke positie werkloos/arbeidsongeschikt bestaat. Mensen met een fysieke beperking bleken vaker werkloos/arbeidsongeschikt te zijn dan mensen zonder een beperking. Aangezien binnen de steekproef de meerderheid van de sporters die aangaven werkloos of

arbeidsongeschikt te zijn, sporters waren met een fysieke beperking, betekent dit resultaat dat deze sporters zich minder met persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep bezig houden dan mensen die werkzaam zijn. Blijkbaar zoeken deze sporters, die al meer in een sociaal isolement zitten omdat ze werkloos of arbeidsongeschikt zijn, dit isolement nog meer op door geen contacten met andere sportgroepen te leggen.

In model 3 wordt er nog voor een aantal andere variabelen gecontroleerd, de adjusted R square is in dit model 14%. Voor fysieke beperking was het significante effect al verdwenen in model 2. Voor type sportvereniging geldt dat in model 3 de variabele een significantie heeft van 0,08 en dus net niet significant is. Het geeft echter wel aan dat het verband heel sterk is en bij een grotere steekproef waarschijnlijk significant zou zijn. Zoals dus al een aantal keer is gebleken uit de resultaten gaan de sporters binnen categorale sportverenigingen veel minder met andere sportgroepen om dan dit binnen reguliere sportverenigingen het geval is.

Ook de derde factor 'functionele en conventionele interactie' kent significante effecten. In model 1 wordt wederom gekeken naar het effect van fysieke beperking en type sportvereniging op de factor. Zoals blijkt uit tabel 5.7 heeft fysieke beperking een positief significant effect op de factor 'functionele en conventionele interactie'. Hiermee wordt bedoeld dat sporters met een fysieke beperking vaker op een functionele en conventionele manier met andere sporters omgaan dan sporters zonder een fysieke beperking. Onderstaande observatie gedaan bij één van de reguliere sportverenigingen ondersteunt dit resultaat.

Het is donderdagavond, trainingsavond. Gedurende de hele training zijn alle aangepaste sporters voor zich actief bezig met het uitoefenen van hun sport. De interactie tussen de sporters is bijna niet merkbaar. Wanneer er interactie is betreft het een vraag of een opmerking van sportieve en functionele aard...

Bovenstaande waarneming werd niet alleen bij deze sportvereniging geconstateerd maar werd bij de sporters met een fysieke beperking van meerdere sportverenigingen geconstateerd. De interactie van sporters met een fysieke beperking richt zich meer op het sporten dan op persoonlijke aspecten die betrekking hebben op zaken buiten het sporten om. Waarom dit zo is, is onduidelijk. In de literatuur zijn geen specifieke aanwijzingen voor dit resultaat gevonden. Alleen de constatering dat de sport voor mensen met een beperking tegenwoordig voornamelijk gericht is op de sport en dat de functionele interactie van de sporters met een fysieke beperking wellicht hieruit voortvloeit.

Voor model 2 en 3 waar voor een aantal andere variabelen wordt gecontroleerd stijgt de adjusted R square, maar verdwijnt het genoemde positieve effect van fysieke beperking op de factor. Er worden hier wel twee andere significante effecten gevonden. Zo blijkt ten eerste geslacht een positief effect te hebben. Dit wil zeggen dat mannelijke sporters zich vaker met functionele en conventionele interactie bezig houden dan vrouwelijke. Dit resultaat is niet geheel onverwacht daar uit de literatuur al bleek dat vrouwen vaak persoonlijker zijn in de omgang dan mannen (Kenrick et al. 2002). Ten tweede blijkt de

mate van fysieke beperking een sterk effect te hebben, dat net niet significant is maar sterk genoeg om te vermelden. Dit betekent dat mensen met een lichte beperking zich vaker met functionele en conventionele interactie bezig houden dan mensen met een zwaardere beperking. Het hebben van een fysieke beperking blijkt hiermee toch significant te zijn en afhankelijk van de ernst van de handicap. Wellicht bestaat dit verband doordat sporters met een lichte fysieke beperking zich in de omgang beter op het sporten kunnen richten dan dat sporters met een ernstigere fysieke beperking dit kunnen.

Voor factor 4 'moeizame interactie' worden geen significante effecten gevonden voor fysieke beperking en type sportvereniging. In model 2 en 3 wordt er weer gecontroleerd voor een aantal andere variabelen en hier blijkt de gezinssituatie voor een negatief significant effect te zorgen. Sporters die thuiswonend zijn blijken minder vaak met moeilijke interactie te maken te hebben dan de sporters uit de referentiecategorie, de sporters die samenwonend of getrouwd zijn met thuiswonende kinderen. Een verklaring voor dit verband kon niet direct gevonden worden. Aannemelijk is dat de nog thuiswonende sporters voornamelijk jongeren zijn. Jongeren leggen over het algemeen makkelijker contacten waardoor zij minder met moeizame interactie te maken krijgen dan bijvoorbeeld mensen die getrouwd of samenwonend zijn met kinderen en waarschijnlijk ouder zijn.

5.6 Identificatie

De laatste belangrijke variabele binnen dit onderzoek is identificatie. Identificatie wordt in de literatuur omschreven als betrokkenheid en het aangaan van vriendschappen in dit geval met mensen met of zonder een fysieke beperking en binnen een bepaald type sportvereniging (Elling & De Knop 1998, Elling 2002). Net als bij interactie is ook deze variabele eerst uitvoerig besproken in de interviews en op basis hiervan zijn vervolgens stellingen opgesteld voor de enquête. Als eerste zal nu een beschrijving van de resultaten van de stellingen gegeven worden door naar verbanden met fysieke beperking en type sportvereniging te kijken. De resultaten van deze analyse staan in tabel 5.9 op pagina 73. Vervolgens worden de resultaten van de factoranalyse op de stellingen behandeld en als laatste de regressieanalyse. Alle kwantitatieve resultaten zullen weer ondersteund worden door de kwalitatieve informatie uit de interviews en de observaties.

5.6.1 Resultaten beschrijvende analyse identificatie

De eerste stelling is 'mijn vereniging en mijn sportgroep zijn mijn voornaamste vriendennetwerk'. Deze eerste stelling vindt geen significante resultaten. Over het algemeen is men het met deze stelling niet eens. De sporters van de eigen sportgroep zijn zoals bleek uit de stellingen met betrekking tot interactie belangrijke sociale contacten. Deze sporters behoren echter niet tot het voornaamste vriendennetwerk.

In de interviews wordt dit resultaat weerlegt. Allen gaven aan dat hun medesporters tot hun voornaamste vriendennetwerk behoorden. Onderstaand citaat geeft de mening van deze respondenten duidelijk weer. Waarom de resultaten elkaar tegen spreken is onduidelijk.

“Ik speel daar nu toch al 5 of 6 jaar en dan leer je mensen wel kennen en dat betekent ook dat je mensen beter leert kennen en daar ook af en toe buiten het volleybal om dingen mee gaat doen, dan wordt het wel een vriendennetwerk ja”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 37 jaar)

De tweede stelling ‘ik zou me binnen de vereniging willen bezig houden met ‘losse’ vrijwilligerstaken’ vindt geen significante resultaten voor de variabele ‘fysieke beperking’. Wanneer er onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging blijken de resultaten wel significant en wel voor de groep sporters zonder een fysieke beperking. Het zijn voornamelijk de sporters zonder een fysieke beperking die regulier sporten die het eens zijn met deze stelling. Sporters zonder een fysieke beperking die categoriaal sporten zijn het over het algemeen oneens met deze stelling. Binnen reguliere sportverenigingen is de betrokkenheid blijkbaar groter dan binnen de categorale sportverenigingen.

De derde stelling ‘ik zou graag deel uit willen maken van een commissie binnen de vereniging’ vraagt net als de vorige stelling naar de bereidheid tot actief lidmaatschap. De verwachting is namelijk dat sporters die naast het sporten ook actief zijn binnen de sportvereniging meer betrokken zullen zijn met de vereniging. In tegenstelling tot de vorige stelling worden voor deze echter geen significante resultaten gevonden. Dit geldt ook voor de vierde stelling die betrekking heeft op de bereidheid tot bestuurlijke activiteiten. De meerderheid van de respondenten geeft aan het niet eens te zijn met deze stellingen. De bereidheid tot een actief lidmaatschap is dus over het algemeen laag.

Hoewel de bereidheid tot het uitvoeren van bijvoorbeeld bestuurlijke taken dus laag is leidt het toch tot meer betrokkenheid zo beweren ook de respondenten in de interviews. Dit wordt gedemonstreerd in onderstaand citaat.

“Ja, dat komt eigenlijk doordat mijn dochter daar altijd zo goed is opgevangen en omdat je er als voorzitter nu ook bij bent voel ik me er ook meer bij betrokken. Ja dan wil je ook wel wat voor de vereniging doen als dat kan”.

(Sporter zonder fysieke beperking, Categorieel, 52 jaar)

De resultaten van de vorige drie stellingen laten zien dat het vinden van mensen die bereid zijn om actief te worden binnen de sportvereniging moeilijk is. De uitkomsten van de vorige drie stellingen kwamen ook in de interviews en de observaties naar voren. Het vinden van actieve leden blijkt voor veel verenigingen moeilijk. Het actief zijn is echter wel van belang om de vereniging in stand te houden en mensen betrokken te houden bij de vereniging. Onderstaande observatie is waargenomen bij één van de reguliere sportverenigingen en laat zien hoe deze vereniging de betrokkenheid onder de leden probeert te stimuleren.

Het is maandagavond, trainingsavond. Ik vraag aan de man die achter de bar staat in de kantine of hij zelf ook hier sport. Hij beantwoordt mijn vraag met ja en legt uit dat er binnen de vereniging een rouleringssysteem is opgezet waarbij ieder lid om de zoveel tijd gedurende trainingen of wedstrijden

een bepaalde taak heeft zoals kantinedienst, poetsdienst of het bijhouden van de scores tijdens wedstrijden. Zo helpt ieder lid mee bij het draaiende houden van de vereniging...

De vijfde stelling 'wanneer er iets wordt georganiseerd binnen de vereniging dan ben ik hier meestal bij' vindt significante resultaten voor de variabele 'fysieke beperking'. Sporters met een fysieke beperking blijken het veel vaker eens te zijn met deze stelling dan de sporters zonder deze beperking. De sporters met een fysieke beperking staan blijkbaar meer open voor de deelname aan evenementen binnen de vereniging dan dat de sporters zonder deze beperking hiervoor open staan.

De volgende stelling is 'wanneer er iets georganiseerd wordt binnen de vereniging dan help ik hier altijd aan mee'. Voor deze stelling worden geen significante resultaten gevonden net als bij de andere stellingen die betrekking hebben op vrijwilligerswerk binnen de sportvereniging. Over het algemeen gezien wordt er hier wel iets vaker met eens geantwoord dan met oneens. In vergelijking met stelling twee, drie en vier is dit verrassend omdat hier de bereidheid om actief te zijn binnen de vereniging niet heel groot was. De verschillen zijn zoals gezegd echter niet significant.

De zevende stelling 'het voortbestaan van de vereniging is voor mij van groot belang' vindt significante resultaten wanneer er binnen fysieke beperking onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging. Sporters zonder een fysieke beperking binnen reguliere sportverenigingen blijken het namelijk vaak eens te zijn met deze stelling. Sporters zonder een fysieke beperking binnen categorale sportverenigingen zijn het daarentegen vaker oneens met deze stelling. Ook uit deze stelling blijkt dus dat de betrokkenheid binnen categorale sportverenigingen beduidend lager ligt dan binnen reguliere sportverenigingen.

De laatste stelling is 'ik vind het belangrijk om betrokken te zijn binnen de vereniging anders zou ik hier niet sporten'. Ook deze stelling vindt significante resultaten wanneer er binnen fysieke beperking onderscheid wordt gemaakt naar type sportvereniging. Sporters zonder een fysieke beperking binnen categorale sportverenigingen zijn het duidelijk vaker oneens met deze stelling dan sporters zonder een fysieke beperking binnen reguliere sportverenigingen. Dit resultaat komt overeen met de vorige stelling.

In de interviews komt het onderscheid tussen de sporters en de typen sportverenigingen niet duidelijk naar voren. Alle respondenten geven aan dat men zich thuis voelt bij de vereniging en zich daarom betrokken voelt en er daarom ook sport en blijft sporten. Onderstaand citaat is een goede weerspiegeling van de mening van de respondenten.

"Ja, het is binnen het team, zeker nu het een grote groep is, voel ik me er best wel thuis binnen het hele gebeuren, binnen de hele vereniging. Hoe je met elkaar omgaat, dat het er, wordt wel eens gezegd, één grote familie is, dat gevoel heb ik ook wel ja. En nu proberen ze echt alles op één zaterdag bij elkaar te zetten, zowel het zitvolleybal als het staand volleybal en dat vind ik wel belangrijk. Je ziet de wedstrijd, voor de wedstrijd zie je elkaar en na de wedstrijd zie je elkaar".
(Sporter zonder fysieke beperking, Regulier, 38 jaar)

Het citaat demonstreert verder ook dat de sportvereniging de betrokkenheid van de sporters onderling binnen de vereniging wil stimuleren. Door wedstrijden van de verschillende teams op dezelfde dag te plannen probeert men de teams onderling betrokken te maken. Op deze manier probeert de vereniging ook de aangepaste sporters binnen de vereniging te betrekken.

Tabel 5.9: % Wel of niet fysieke beperking en type sportvereniging naar identificatie

		Totaal		Met		Zonder		
		fysieke beperking		fysieke beperking		fysieke beperking		
		ja	nee	Categoriaal	Regulier	Categoriaal	Regulier	
1 Mijn vereniging en mijn sportgroep	Oneens	47,7	57,4	40	64,3	66,7	54,3	
zijn mijn voornaamste vriendennetwerk	Eens	18,2	19,7	21,7	10,7	6,7	23,9	
N=149	Geen mening	34,1	23	38,3	25	26,7	21,7	
2 Ik zou me binnen mijn vereniging	Oneens	48,8	40,7	55,4	34,6	71,4	31,1	**
willen bezig houden met 'losse'	Eens	25,6	28,8	23,2	30,8		37,8	**
vrijwilligerstaken	Geen mening	25,6	30,5	21,4	34,6	28,6	31,1	**
N=141								
3 Ik zou graag deel uit willen maken van	Oneens	61,7	57,9	63,6	57,7	78,6	51,2	
een commissie binnen de vereniging	Eens	23,5	24,6	20	30,8	14,3	27,9	
N=138	Geen mening	14,8	17,5	16,4	11,5	7,1	20,9	
4 Ik zou me binnen de vereniging willen	Oneens	75,3	81,4	77,8	70,4	78,6	82,2	
bezig houden met bestuurlijke taken	Eens	13,6	10,2	13	14,8	14,3	8,9	
N=140	Geen mening	11,2	8,5	9,3	14,8	7,1	8,9	
5 Wanneer er iets wordt georganiseerd	Oneens	17,2	39,3	*	18,6	14,3	40	39,1
binnen de vereniging dan ben ik hier	Eens	56,3	39,3	*	55,9	57,1	33,3	41,3
meestal bij	Geen mening	26,4	21,3	*	25,4	28,6	26,7	19,6
N=148								
6 Wanneer er iets wordt georganiseerd	Oneens	28,2	32,8	24,6	35,7	40	30,4	
binnen de vereniging dan help ik hier	Eens	43,5	37,7	40,4	50	33,3	39,1	
altijd aan mee	Geen mening	28,2	29,5	35,1	14,3	26,7	30,4	
N=146								
7 Het voortbestaan van de vereniging is	Oneens	4,7	11,5	3,5	7,1	26,7	6,5	*
voor mij van groot belang	Eens	85,9	86,9	89,5	78,6	66,7	93,5	*
N=146	Geen mening	9,4	1,6	7	14,3	6,7		*
8 Ik vind het belangrijk om betrokken te	Oneens	5,8	18	5,2	7,1	33,3	13	*
zijn bij de vereniging anders zou ik	Eens	72	59	75,9	64,3	66,7	56,5	*
hier niet sporten	Geen mening	22,1	23	19	28,6		30,4	*
N=147								

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

5.6.2 Resultaten factoranalyse identificatie

Na het uitvoeren van bovenstaande beschrijvende analyse van de stellingen is er een factoranalyse op de stellingen uitgevoerd om de soorten betrokkenheid eruit te filteren en de variabele meetbaar te maken voor het vervolg van het onderzoek. De resultaten van de factoranalyse staan in onderstaande tabel en worden in het vervolg besproken.

Tabel 5.10: Factoranalyse identificatie

	Actieve identificatie	Passieve identificatie
Identificatie3	0.864	0.178
Identificatie2	0.792	0.125
Identificatie4	0.737	0.28
Identificatie8	0.173	0.824
Identificatie7	0.026	0.798
Identificatie5	0.373	0.63
Identificatie6	0.466	0.575
Identificatie1	0.358	0.448

Verklaarde variantie 60%

Uit de factoranalyse komen twee factoren naar voren. De eerste factor betreft de stellingen over de bereidheid tot het doen van 'losse' vrijwilligerstaken, commissiewerk en bestuurlijke taken binnen een vereniging, allemaal stellingen die te maken hebben met een actief lidmaatschap binnen de vereniging. De betrokkenheid met de vereniging bestaat dus uit een actieve houding. Deze factor is daarom '*Actieve identificatie*' genoemd.

De tweede factor bevat stellingen als 'wanneer er iets wordt georganiseerd binnen de vereniging dan ben ik hier meestal bij', 'het voortbestaan van de vereniging is voor mij van groot belang' en 'mijn vereniging en mijn sportgroep zijn mijn voornaamste vriendennetwerk'. Deze stellingen wijzen allemaal meer op een passieve houding en betrokkenheid binnen de vereniging. Men voelt zich wel betrokken bij de vereniging, maar niet zo betrokken dat men zich actief met de vereniging bezig houdt of wil houden, de betrokkenheid heeft meer betrekking op de eigen sportgroep dan op de sportvereniging. Deze factor is daarom '*Passieve identificatie*' genoemd.

5.6.3 Resultaten regressieanalyse identificatie

Om te onderzoeken hoe deze twee identificatiefactoren verklaard kunnen worden en voornamelijk of het hebben van een fysieke beperking of het type sportvereniging hier invloed op hebben, is er wederom regressieanalyse uitgevoerd. De regressietabellen staan hieronder weergegeven en de analyses zullen in het vervolg besproken worden.

Tabel 5.11: Regressieanalyse identificatie: Actieve identificatie

	Actieve identificatie					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	-0.086		-1.711		-1.601	
Fysieke beperking	-0.055	-0.027	0.712	0.348	0.214	0.105
Type sportvereniging	0.260	0.129	0.348	0.172	0.116	0.057
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			0.022	0.321	0.008	0.122
Geslacht			0.465	0.216 *	0.168	0.078
Mate beperking			-0.155	-0.159	-0.045	-0.046
Motorisch			-0.641	-0.313	-0.454	-0.222
Conditioneel			0.087	0.033	0.122	0.046
Woon thuis bij ouders/voogd			0.295	0.124	0.162	0.068
Woon alleen			0.542	0.203	0.409	0.153
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			0.547	0.189	0.412	0.142
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			1.046	0.129	0.632	0.078
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			0.214	0.068	0.257	0.082
Scholier/student			0.421	0.155	0.211	0.078
Huisvrouw/man			-0.126	-0.026	-0.116	-0.024
Werkloos/arbeidsongeschikt			0.085	0.034	0.209	0.083
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			-0.045	-0.009	-0.334	-0.064
Opleiding			-0.027	-0.074	-0.110	-0.136
Netto gezinsinkomen			0.063	0.086	0.141	0.089
Participatie						
Familie					-0.115	-0.047
School/werk					-0.372	-0.064
Arts					0.308	0.104
Voorlichting, proefles, clinic					-0.102	-0.033
Media					0.082	0.027
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.419	0.121
Frequentie sportdeelname					0.172	0.147
Actief lidmaatschap					1.096	0.527 **
Adjusted R square			1%	8%	33%	

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.12: Regressieanalyse identificatie: Passieve identificatie

	Passieve identificatie					
	Model 1		Model 2		Model 3	
	B	Beta	B	Beta	B	Beta
Constant	-0.169		-0.293		0.094	
Fysieke beperking	0.382	0.190 *	0.307	0.160	0.129	0.067
Type sportvereniging	-0.175	-0.088	0.002	0.001	-0.247	-0.130
Sociaaldemografisch						
Leeftijd			0.015	0.240	0.003	0.047
Geslacht			0.132	0.065	0.004	0.002
Mate beperking			0.229	0.250	0.220	0.241
Motorisch			-0.204	-0.106	-0.141	-0.073
Conditioneel			0.021	0.008	-0.064	-0.026
Woon thuis bij ouders/voogd			0.030	0.013	0.014	0.006
Woon alleen			0.117	0.047	0.082	0.033
Woon samen/getrouwd zonder kinderen			0.008	0.003	-0.182	-0.067
Alleenstaande ouder + thuiswonende kinderen			0.369	0.049	0.630	0.083
Woon samen/getrouwd + uitwonende kinderen (Ref.cat. Woon samen/getrouwd + thuiswonende kinderen)			0.156	0.053	0.122	0.042
Scholier/student			0.032	0.013	-0.125	-0.049
Huisvrouw/man			-0.129	-0.029	0.103	0.023
Werkloos/arbeidsongeschikt			-0.696	-0.296 **	-0.355	-0.151
Gepensioneerd (Ref.cat. Werkzaam)			-0.162	-0.033	0.101	0.021
Opleiding			-0.067	-0.193	-0.179	-0.236 *
Netto gezinsinkomen			-0.083	-0.121	0.002	0.001
Participatie						
Familie					-0.254	-0.111
School/werk					0.086	0.016
Arts					0.003	0.001
Voorlichting, proefles, clinic					-0.185	-0.063
Media					-0.753	-0.264 *
Anders (Ref.cat. Vrienden/kennissen)					0.031	0.009
Frequentie sportdeelname					0.035	0.032
Actief lidmaatschap					0.581	0.298 **
Adjusted R square		4%		15%		22%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.11 geeft de regressieanalyse van 'actieve identificatie' weer. Zoals blijkt uit deze tabel hebben zowel fysieke beperking als type sportvereniging geen significant effect op de factor 'actieve identificatie'. De factor kan niet verklaard worden aan de hand van deze twee variabelen. Dit betekent dat het type sportvereniging waar men sport of dat men wel of geen fysieke beperking heeft geen invloed heeft op een actieve houding binnen de sportvereniging.

Wanneer er gecontroleerd wordt voor een aantal andere variabelen blijkt, de variabele 'actief lidmaatschap' wel een significant effect te hebben. Dit effect is te verwachten. Sporters die namelijk aangeven actief te zijn binnen de sportvereniging hebben al een actieve houding en zullen bij de stellingen behorende bij deze factor ook aangeven bereid te zijn tot actieve taken en daardoor meer actief betrokken zijn. Actief lidmaatschap bij een sportvereniging zorgt dus voor een positief effect. Mensen die naast het sporten ook actief zijn binnen de sportvereniging als bijvoorbeeld 'losse' vrijwilliger, trainer of voorzitter zullen vaker een actieve identificatie met de vereniging ervaren dan mensen die niet actief zijn.

Bij de tweede factor 'passieve identificatie' blijkt uit model 1 van tabel 5.12 dat fysieke beperking een positief significant effect heeft. Dit wil zeggen dat sporters met een fysieke beperking zich vaker passief betrokken voelen bij een sportvereniging dan sporters zonder een fysieke beperking. Sporters met een fysieke beperking voelen zich wel betrokken bij de sportvereniging maar uitten dit op een passieve manier en komen bijvoorbeeld wel naar feestjes binnen de vereniging. Ze zijn echter minder bereid om zich actief op te stellen. Uit de literatuur bleek dat sporters met een beperking vaker tegen belemmeringen aanlopen wanneer ze aan sport willen doen, één daarvan was het gebrek aan vervoer. Wellicht is het zo dat sporters met een fysieke beperking hierdoor minder mogelijkheden hebben om vrijwilligerswerk te doen en willen zij hun identificatie met de sportvereniging toch tonen door dit op een passievere manier te doen. Tevens zorgt de fysieke beperking die ze hebben ervoor dat ze bepaalde vrijwilligerstaken gewoonweg niet kunnen uitvoeren.

Voor type sportvereniging worden geen significante effecten gevonden. Wanneer er gecontroleerd wordt voor andere variabelen valt het effect van fysieke beperking ook weg. In model 2 blijkt de maatschappelijke positie wel een negatief significant effect te hebben. Sporters die werkloos of arbeidsongeschikt zijn voelen zich minder vaak passief betrokken bij een sportvereniging dan sporters die werkzaam zijn. In model 3 is wederom het wel of niet actief lid zijn van de sportvereniging een belangrijke bepaler voor het wel of niet passief betrokken zijn. Actief lidmaatschap heeft ook hier een positief significant effect. Sporters die dus naast het sporten op een andere manier actief zijn binnen de vereniging voelen zich dus zowel actief als passief betrokken binnen de vereniging. Zoals verwacht is de identificatie van sporters die actief zijn binnen de vereniging dus duidelijk hoger dan van sporters die niet actief zijn. Overigens hebben ook opleiding en media in dit model een significant effect. Het effect van opleiding is negatief. Dit betekent dat sporters met een laag opleidingsniveau meer geneigd zijn tot passieve identificatie. Ook het effect van media is negatief, waarom en wat dit betekent is echter onduidelijk. Evenals voor de variabele werkloos/arbeitsongeschikt waar ook geen verklaring voor gevonden kon worden in de literatuur.

5.6 Interactie en identificatie

In de voorgaande twee paragrafen werden de twee variabelen interactie en identificatie afzonderlijk beschreven. Het causaal model van dit onderzoek veronderstelt echter ook gezamenlijke effecten van beide variabelen, dezen zullen in deze paragraaf besproken worden. Als eerste wordt in het model een gezamenlijk effect van identificatie en interactie op het type sportvereniging gesuggereerd, namelijk bepalen identificatie en interactie de 'keuze' voor een reguliere of een categorale sportvereniging. Volgens de respondenten uit de interviews vormen omgangsvormen binnen de vereniging en de betrokkenheid inderdaad een belangrijke reden om bij de betreffende vereniging te sporten en er ook te blijven sporten. Onderstaande citaten geven de mening van de respondenten duidelijk weer.

“Ja ik heb zoiets van ik vind volleybal ontzettend leuk, maar als het binnen de groep niet prettig is, ja dan wil ik het nog wel een jaar aankijken, maar dan zou ik stoppen ja. Dat vind ik wel heel belangrijk”.
(Sporter zonder fysieke beperking, Regulier, 32 jaar)

“De omgang is het allerbelangrijkst, ik moet me er wel thuis voelen, anders ben ik vrij snel weg”.
(Sporter zonder fysieke beperking, Regulier, 56 jaar)

“Als je je niet betrokken voelt dan heb je ook niet die motivatie om de tijd daarin te stoppen, dus dan moet je er ook mee stoppen, daar doe je niemand geen goed mee”.
(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 37 jaar)

De respondenten geven aan dat wanneer de omgangsvormen binnen de vereniging niet prettig zijn men er niet wil sporten. Tevens geeft men aan dat wanneer identificatie met de vereniging niet aanwezig is het eigenlijk de moeite niet loont om bij een vereniging te gaan sporten. Ook betrokkenheid wordt dus als een vereiste gezien om voor een bepaalde vereniging te kiezen en te blijven. Om te kijken of interactie en identificatie inderdaad een significante invloed op het type sportvereniging hebben zijn de data uit de enquêtes gebruikt.

Om de significantie te bepalen is er een regressieanalyse uitgevoerd met de variabelen 'type sportvereniging', de vier interactiefactoren en de twee identificatiefactoren. Daar type sportvereniging de afhankelijke variabele is en tevens een dummy variabele, is de gebruikte methode van regressie een logistische regressie (Allison 1999). De resultaten staan weergegeven in tabel 5.13 en 5.14.

Tabel 5.13: Logistische regressie type sportvereniging, interactie en identificatie (sporters met fysieke beperking)

	B	df	Exp(B)
Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep	0.324	1	1.383
Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep	0.061	1	1.062
Functionele en conventionele interactie	-0.388	1	0.678
Moeizame interactie	0.093	1	1.098
Actieve identificatie	-0.225	1	0.798
Passieve identificatie	-0.366	1	0.694
Constant	-0.361	1	0.697

Nagelkerke R square 8%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.14: Logistische regressie type vereniging, interactie en identificatie (sporters zonder fysieke beperking)

	B	df	Exp(B)	
Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep	-1.662	1	0.190	
Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep	2.978	1	19.646	*
Functionele en conventionele interactie	-2.273	1	0.103	
Moeizame interactie	2.136	1	8.461	
Actieve identificatie	2.186	1	8.900	*
Passieve identificatie	0.493	1	1.637	
Constant	0.806	1	2.238	

Nagelkerke R square 75%

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Tabel 5.13 geeft de resultaten van deze logistische regressie voor de respondenten met een fysieke beperking. Zoals blijkt uit deze tabel zijn geen van de factoren significant bij de keuze die zij maken voor een bepaald type sportvereniging. Blijkbaar spelen er voor sporters met een fysieke beperking andere factoren een veel belangrijkere rol bij de keuze voor een type sportvereniging. In de interviews werden inderdaad ook andere zaken aangehaald die de keuze voor de sportvereniging bepaald hebben. Onderstaand citaat geeft een suggestie hiervoor weer die naar voren kwam in de interviews.

“Er zijn geen andere teamsporten in de buurt dat ik weet. Dus je kunt eigenlijk wel bijna zeggen dat ik wel moest gaan zitvolleyballen omdat ik een teamsport wilde doen en er eigenlijk geen andere keuze was in de omgeving”.

(Sporter met fysieke beperking, Regulier, 40 jaar)

Afstand is, zo blijkt uit dit citaat, een belangrijke reden voor de keuze voor een type sportvereniging. De sporter geeft aan dat hij een teamsport wilde gaan doen en er eigenlijk bijna geen andere keuze was in de omgeving. Afstand ofwel het aanbod van sportverenigingen in de omgeving werd in de literatuur al genoemd als één van de belemmeringen voor sporters met een beperking en komt hier dus weer terug als bepaler bij het kiezen voor een sportvereniging (Diepens & Okkema 2002, Du Long 2003).

Tabel 5.14 laat de resultaten zien van de logistische regressie voor de sporters zonder een fysieke beperking. Bij deze sporters zijn interactie en identificatie wel van invloed bij de keuze voor een type sportvereniging. Persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep en actieve identificatie bepalen voor 75% de keuze voor een sportvereniging. Wanneer de sporters zonder een fysieke beperking deze twee graag willen, zullen ze kiezen voor een reguliere sportvereniging. Uit de regressieanalyse en de beschrijvende analyses kwam inderdaad al naar voren dat vooral persoonlijke omgang buiten de eigen sportgroep en daarnaast actieve identificatie zich vooral voordoet bij sporters zonder een fysieke beperking die regulier sporten.

Als laatste wordt er in het causaal model ook een onderling effect gesuggereerd tussen identificatie en interactie. De respondenten in de interviews geven aan te denken dat deze twee variabelen iets met elkaar te maken hebben. Onderstaand citaat geeft hun vermoedens weer.

“Ik denk dat dat een wisselwerking is. De vereniging is prettig, de ene is niet belangrijker dan de andere, de betrokkenheid is niet belangrijker dan de omgangsvormen. Dat loopt samen op”.
(Sporter zonder fysieke beperking, Categoriiaal, 52 jaar)

Om dit effect statistisch te berekenen is er een correlatiemaat uitgerekend. De resultaten hiervan staan weergegeven in tabel 5.15.

Tabel 5.15: Correlatie interactie en identificatie

	Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep	Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep	Functionele en conventionele interactie	Moeizame interactie	Actieve identificatie	Passieve identificatie
Persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep	1	0.006	-0.038	0.098	0.379 **	0.371 **
Persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep	0.006	1	-0.047	0.064	0.141	0.124
Functionele en conventionele interactie	-0.038	-0.047	1	0.128	-0.074	-0.008
Moeizame interactie	0.098	0.064	0.128	1	0.156	-0.134
Actieve identificatie	0.379 **	0.141	-0.074	0.156	1	0.02
Passieve identificatie	0.371 **	0.124	-0.008	-0.134	0.02	1

* Significantieniveau <.05

** Significantieniveau <.01

Uit de tabel blijkt dat er inderdaad een interactie-effect is tussen beide variabelen. Voor de factor ‘persoonlijke interactie binnen de eigen sportgroep’ wordt namelijk een significante, positieve samenhang gevonden met beide identificatie factoren, ‘actieve identificatie’ en ‘passieve identificatie’. Dit wil zeggen dat wanneer de persoonlijke omgang binnen de eigen sportgroep hoog is, actieve en passieve identificatie ook hoog zijn.

Hoofdstuk 6: Conclusies en discussie

6.1 Inleiding

In dit laatste hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de vooraf gestelde onderzoeksvragen en algemene vraagstelling. Er zullen een aantal aanbevelingen worden gedaan voor het sportveld voor mensen met een fysieke beperking waarin reguliere en categorale sportverenigingen zich bevinden en er worden suggesties voor vervolgonderzoek gedaan. Tot slot zal er een reflectie gegeven worden op het verloop van het onderzoek waaronder de gebruikte methoden en een reflectie op de vooraf gestelde doelstelling van het onderzoek.

6.2 Beantwoording algemene vraagstelling

De algemene vraagstelling van dit onderzoek luidde als volgt:

In welke mate ervaren mensen met een fysieke beperking sociale insluiting en/of sociale uitsluiting binnen reguliere en categorale sportverenigingen in Nederland?

De vraagstelling bestaat uit drie variabelen die in dit onderzoek zijn uitgediept, namelijk 'fysieke beperking', 'type sportvereniging' en 'sociale in/uitsluiting'. Bij fysieke beperking is gekeken naar verschillen tussen sporters met en zonder fysieke beperking, bij type sportvereniging zijn de verschillen tussen reguliere en categorale sportverenigingen bekeken. Sociale in/uitsluiting is aan de hand van de literatuur eerst geoperationaliseerd naar de variabelen 'interactie', 'identificatie' en 'participatie' (Elling & De Knop 1998, Elling 2002, Duyvendak 1998). De variabele 'participatie' valt overigens samen met het type sportvereniging daar in dit onderzoek enkel sporters onderzocht worden en geen niet-sporters. Aan de hand hiervan zijn er vervolgens een aantal onderzoeksvragen opgesteld om deze algemene vraagstelling te kunnen beantwoorden. Deze onderzoeksvragen zullen in het vervolg van deze paragraaf beantwoord worden met behulp van resultaten uit de drie toegepaste verzamelmethoden, interviews, enquêtes en observaties.

6.2.1 Beantwoording onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die zijn opgesteld, zijn hieronder weergegeven.

1. *Wat is de invloed van het hebben van een fysieke beperking op de verschillende vormen van interactie bij reguliere en categorale sportverenigingen?*
2. *Wat is de invloed van het hebben van een fysieke beperking op de identificatie bij reguliere en categorale sportverenigingen?*
3. *Wat is de invloed van het type sportvereniging op de verschillende vormen van interactie?*
4. *Wat is de invloed van het type sportvereniging op de identificatie?*
5. *Wat is de invloed van interactie en identificatie bij de 'keuze' voor een type sportvereniging?*
6. *Wat is de onderlinge relatie tussen interactie en identificatie?*

Onderzoeksvraag 1 en onderzoeksvraag 3 hebben beiden betrekking op interactie en zullen daarom tegelijk beantwoord worden.

De variabele interactie is eerst besproken in de interviews. Hiervoor is in de literatuur eerst gezocht naar mogelijke vormen van interactie. Deze zoektocht heeft geleid tot drie vormen, namelijk persoonlijke interactie, functionele interactie en conventionele interactie (Baseler et al. 2004). Deze drie vormen zijn besproken met de respondenten in de interviews. Op basis van deze gesprekken zijn vervolgens stellingen opgesteld voor de enquêtes en is er gedurende de observaties op deze vormen van interactie gelet. De antwoorden op de stellingen in de enquête zijn weer gebruikt in een factoranalyse om de variabele 'interactie' meetbaar te maken en op deze manier zowel met kwalitatieve als kwantitatieve data antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen.

De factoranalyse kwam in tegenstelling tot de theorie met vier vormen van interactie naar voren, namelijk 'persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep', 'persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep', 'functionele en conventionele interactie' en 'moeizame interactie'. Met deze meetbare vormen van interactie is vervolgens een regressieanalyse uitgevoerd. Deze regressieanalyse bestond steeds uit drie modellen waarbij de factor steeds als afhankelijke variabele fungeerde. In het eerste model werd het precieze effect van fysieke beperking en type sportvereniging op de verschillende vormen van interactie bepaald. In model 2 werd er gecontroleerd voor een aantal sociaaldemografische variabelen die naar bleek uit de theorie ook een effect konden hebben op interactie zoals leeftijd, geslacht en maatschappelijke positie. Model 3 tenslotte voegde nog een aantal participatievariabelen toe die volgens de literatuur ook van invloed konden zijn zoals frequentie in sportdeelname en actief lidmaatschap.

De regressieanalyse gaf bij fysieke beperking significante resultaten voor twee van de factoren, namelijk 'persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep' en 'functionele en conventionele interactie'. Voor de eerste factor is een negatief effect van fysieke beperking gevonden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat sporters met een fysieke beperking zich minder met persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep bezig houden dan sporters zonder een fysieke beperking. In de interviews kon voor dit resultaat geen duidelijke steun gevonden worden in de observaties daarentegen wel. Sporters met een fysieke beperking blijken duidelijk veel meer gericht op hun eigen sportgroep dan sporters zonder een fysieke beperking zo blijkt onder andere uit de groepjesvorming die ontstaat binnen en tussen verschillende sportgroepen na een training. Uit de beschrijvende analyse bleek daarbij dat het met betrekking tot de sporters zonder een fysieke beperking ging om de sporters die regulier sporten. Zij zijn veel meer gericht op interactie buiten de eigen sportgroep dan de sporters zonder een fysieke beperking die regulier sporten. Voor de sporters met een fysieke beperking konden geen significante verschillen gevonden worden tussen de twee typen sportverenigingen. Voornamelijk uit de interviews werd echter wel duidelijk dat het vooral binnen categorale sportverenigingen zo is dat er bijna geen contact is buiten de eigen sportgroep. Significante bewijzen werden hier echter niet voor gevonden.

Voor de factor 'functionele en conventionele interactie' is een positief effect van fysieke beperking gevonden. Sporters met een fysieke beperking houden zich dus meer met functionele en conventionele interactie bezig dan sporters zonder een fysieke beperking. Dit wil zeggen dat voor sporters met een fysieke beperking de omgang met de andere sporters meer gebaseerd is op het feit dat men samen sport en dat de omgang daardoor vaker oppervlakkig en functioneel is. De respondenten in de interviews ondersteunen deze uitkomst gedeeltelijk. In de observaties is het verband echter nog duidelijker. De waarnemingen laten zien dat sporters met een fysieke beperking in hun omgang met andere sporters vooral gericht zijn op de sport en niet op persoonlijke omgang met de andere sporters. In de beschrijvende analyse worden overigens geen verschillen gevonden tussen sporters met een fysieke beperking die regulier sporten en sporters met een fysieke beperking die categoriaal sporten. Binnen beide typen sportverenigingen zijn de sporters met een fysieke beperking meer gericht op functionele en conventionele vormen van interactie.

In de literatuur worden enkele verklaringen voor deze resultaten met betrekking tot functionele en conventionele omgang gevonden. Wat uit de literatuur bleek was dat de sport voor mensen met een beperking altijd op de beperking gericht is geweest waardoor deze sporters altijd gericht zijn geweest op hun eigen 'groep'. Tegenwoordig ligt de nadruk echter meer op de sport en wordt de sport voor mensen met een beperking meer geïntegreerd binnen de reguliere kaders en komt men nu ineens meer in aanraking met andere sportgroepen. Wellicht ligt hierin de verklaring voor het feit dat sporters met een fysieke beperking meer gericht zijn op functionele vormen van interactie en minder op persoonlijke contacten met name met andere sportgroepen. Daarnaast bleek uit andere resultaten van dit onderzoek dat veel van de sporters met een fysieke beperking via een arts bij een bepaalde sportvereniging terecht komen, vaak omdat ze moeten revalideren. Het sporten is dan van functionele aard en als gevolg hiervan kan de omgang met de medesporters ook van functionele aard en daardoor oppervlakkig zijn. Dit zou ook een verklaring kunnen zijn voor bovenstaande resultaten.

Het antwoord op onderzoeksvraag 1 is met bovenstaande conclusies gegeven. Het hebben van een fysieke beperking heeft ten eerste een negatieve invloed op persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep binnen reguliere en categorale sportverenigingen. In vergelijking met sporters die deze beperking niet hebben gaan ze in mindere mate om met andere sportgroepen binnen hun reguliere of categorale sportvereniging en richten zich meer op hun eigen sportgroep. Uit de kwalitatieve data van dit onderzoek blijkt verder dat deze resultaten voornamelijk betrekking hebben op de sporters met een fysieke beperking binnen categorale sportverenigingen. Vooral binnen dit type sportvereniging hebben sporters met een fysieke beperking minder persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep.

Ten tweede heeft het hebben van een fysieke beperking een positieve invloed op functionele en conventionele vormen van interactie. In vergelijking met sporters zonder een fysieke beperking gaan sporters met een fysieke beperking voornamelijk op een functionele en conventionele manier met elkaar om. Anders gezegd sporters met een fysieke beperking richten zich in hun omgang met andere

sporters meer op de sport die ze beoefenen dan op sociale contacten en andere persoonlijke aspecten. Dit is het geval binnen zowel categorale als reguliere sportverenigingen.

Onderzoeksvraag 3 stelt precies dezelfde vraag als onderzoeksvraag 1, alleen wordt er nu naar de invloed van het type sportvereniging gevraagd. Uit de regressieanalyse blijkt dat type sportvereniging een significant effect heeft op de factor 'persoonlijke interactie buiten eigen sportgroep'. Het effect dat hier wordt gevonden, is een positief effect. De betekenis van dit positieve effect van type sportvereniging is dat binnen een reguliere sportvereniging er meer contact is tussen de sporters van verschillende sportgroepen binnen de vereniging dan dat dit binnen categorale sportverenigingen het geval is. De ondervraagde reguliere sportverenigingen binnen dit onderzoek bestonden voor 62,2% uit sporters zonder een fysieke beperking en voor 37,8% uit sporters met een fysieke beperking. Hoewel het verschil in de populatie nog groter zal zijn, bestaat de steekproef van reguliere sportverenigingen vooral uit sporters zonder een fysieke beperking. Het resultaat van deze regressieanalyse komt hiermee overeen met de resultaten van de vorige analyse waaruit bleek dat sporters zonder een fysieke beperking meer contact hebben met sporters buiten de eigen sportgroep dan dat sporters met een beperking dit hebben. Daar reguliere sportverenigingen voor het grootste deel bestaan uit sporters zonder een fysieke beperking geldt dit resultaat ook voor reguliere sportverenigingen.

Met bovenstaande conclusies kan nu ook onderzoeksvraag 3 worden beantwoord. De invloed van type sportvereniging op interactie bestaat uit een positief effect van deze variabele op de persoonlijke omgang met sporters buiten de eigen sportgroep. Binnen reguliere sportverenigingen gaat men vaker met sporters van andere sportgroepen om dan binnen categorale sportverenigingen. Men treft elkaar bijvoorbeeld vaker buiten het sporten, gaat samen uit of komt bij elkaar op een verjaardag. Dit geldt ook voor de sportgroepen binnen deze sportverenigingen die een aangepaste sport beoefenen.

Onderzoeksvraag 2 en onderzoeksvraag 4 hebben beiden betrekking op identificatie en ook zij zullen daarom tegelijk beantwoord worden.

De literatuur omschrijft identificatie als affectie hiermee wordt bijvoorbeeld het aangaan van vriendschappen en betrokkenheid bedoeld (Elling & De Knop 1998, Elling 2002). Net als de variabele 'interactie' is ook de variabele 'identificatie' op basis van deze bevindingen uit de literatuur eerst in de interviews met de respondenten besproken. Om weer te komen tot operationalisering van het begrip zijn op basis van de resultaten van de interviews een aantal stellingen opgesteld voor de enquête. Evenals bij onderzoeksvraag 1 en onderzoeksvraag 3 is er vervolgens een factoranalyse uitgevoerd op deze stellingen met betrekking tot identificatie waarmee de variabele meetbaar is gemaakt. Uit deze factoranalyse kwamen een tweetal factoren naar voren die twee vormen van identificatie representeren namelijk, 'actieve identificatie' en 'passieve identificatie'. Om onderzoeksvraag 2 en 4 te beantwoorden met gebruikmaking van kwantitatieve data is ook hier weer een regressieanalyse uitgevoerd om het effect van fysieke beperking, type sportvereniging en eventuele andere variabelen op identificatie vast te stellen.

Deze regressieanalyse gaf een positief significant resultaat van fysieke beperking op de factor 'passieve identificatie'. Hieruit kan geconcludeerd worden dat sporters met een fysieke beperking zich vaker op een passieve manier betrokken voelen bij hun sportvereniging dan sporters zonder een fysieke beperking. Sporters met een fysieke beperking identificeren zich dus met de sportvereniging waar ze bij sporten of deze nu regulier of categoriaal is. Voor beide typen sportverenigingen worden in de literatuur geen verschillen gevonden. De manier waarop ze zich identificeren is vaker passief dan dat dit bij sporters zonder een fysieke beperking het geval is. Sporters met een fysieke beperking tonen hun betrokkenheid door aanwezig te zijn wanneer er bijvoorbeeld iets georganiseerd wordt en in mindere mate door bereid te zijn tot een actief lidmaatschap van bijvoorbeeld een bestuur of commissie. In de literatuur zijn geen resultaten gevonden die deze uitkomst verklaren. Wellicht is het voor sporters met een fysieke beperking moeilijker om bereid te zijn vrijwilligerstaken uit te voeren en willen zij hun identificatie met de vereniging toch tonen door dit op een passievere manier te doen.

Met deze conclusies kan nu een antwoord op onderzoeksvraag 2 gegeven worden. Het hebben van een fysieke beperking heeft namelijk een positieve invloed op de passieve vorm van identificatie. Sporters met een fysieke beperking voelen zich betrokken bij de reguliere of categorale sportvereniging waar ze sporten en uiten dit op een passieve manier.

Onderzoeksvraag 4 stelt dezelfde vraag als onderzoeksvraag 2. Het verschil is echter dat type sportvereniging hier de afhankelijke variabele is en niet fysieke beperking. Uit de regressieanalyse blijkt echter dat in tegenstelling tot fysieke beperking, type sportvereniging geen significant effect heeft op de identificatiefactoren. Uit de beschrijvende analyse blijkt echter wel dat de bereidheid om actief te zijn binnen de vereniging en dus betrokken, groter is binnen reguliere sportverenigingen dan binnen categorale sportverenigingen. Het antwoord op onderzoeksvraag 4 kan hiermee snel worden gegeven. Hoewel er geen sterke bewijzen voor zijn is de invloed van het type sportvereniging op identificatie positief wanneer het een reguliere sportvereniging betreft. Binnen deze sportverenigingen is de identificatie dus hoger.

Onderzoeksvraag 5 en onderzoeksvraag 6 hebben betrekking op zowel interactie als identificatie en zullen daarom ook samen beantwoord worden.

Het conceptueel model van dit onderzoek suggereert naast een effect van type sportvereniging op interactie en identificatie ook een omgekeerd effect, namelijk een effect van interactie en identificatie op type sportvereniging. Daar de afhankelijke variabele nu een dummy variabele is kan er geen gewone regressieanalyse uitgevoerd worden maar moet er om onderzoeksvraag 5 te beantwoorden een logistische regressie uitgevoerd worden met type sportvereniging en de interactie- en identificatiefactoren.

De logistische regressie voor de sporters zonder een fysieke beperking vond een aantal significante effecten op type sportvereniging. De significante effecten betroffen persoonlijke interactie buiten de

eigen sportgroep en actieve identificatie. Sporters zonder een fysieke beperking die persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep en actieve identificatie willen, kiezen eerder voor een reguliere dan voor een categorale sportvereniging.

De logistische regressie voor de sporters met een fysieke beperking vond geen significante effecten. Voor deze sporters wordt het type sportvereniging waar ze sporten niet bepaald door de interactie en identificatie vormen. Voor deze groep gelden andere eisen.

Het antwoord op onderzoeksvraag 5 kan hiermee worden gegeven. Identificatie en interactie oefenen beiden invloed uit op sporters bij hun 'keuze' voor een reguliere dan wel een categorale sportvereniging. Sporters die gericht zijn op persoonlijke interactie buiten de eigen sportgroep en actieve identificatie kiezen eerder voor een reguliere sportvereniging. Dit geldt echter vooral voor de sporters zonder een fysieke beperking, voor de sporters met een fysieke beperking spelen andere factoren mee bij de keuze voor een sportvereniging.

Onderzoeksvraag 6 veronderstelt een onderlinge relatie tussen interactie en identificatie. Om deze vraag te beantwoorden is er een correlatiemaat berekend voor de verschillende factoren van interactie en identificatie.

Na het berekenen van deze correlatiematen bleek er inderdaad een relatie te zijn. De factor 'persoonlijke interactie binnen eigen sportgroep' blijkt namelijk positief te correleren met beide identificatiefactoren 'actieve identificatie' en 'passieve identificatie'. Wanneer de persoonlijke omgang binnen de eigen sportgroep hoog is zal dus ook de actieve en passieve betrokkenheid stijgen en andersom.

Het antwoord op de laatste onderzoeksvraag is hiermee ook gegeven, de relatie tussen interactie en identificatie bestaat uit een positieve relatie tussen persoonlijke interactie binnen de eigen sportgroep en actieve en passieve betrokkenheid. Dit betekent zoveel als dat wanneer het persoonlijk contact binnen de eigen sportgroep stijgt, de identificatie van de sporters met de sportvereniging, zowel actief als passief ook zal stijgen.

6.2.2 Conclusie

Met de beantwoording van alle onderzoeksvragen kan nu een helder antwoord op de algemene vraagstelling gegeven worden. In welke mate ervaren sporters met een fysieke beperking sociale in/uitsluiting binnen reguliere en categorale sportverenigingen in Nederland? Daar er antwoord wordt gezocht op de vraag in welke mate sociale in/uitsluiting plaats vindt, ofwel in hoeverre sociale insluiting plaats vindt en in hoeverre sociale uitsluiting plaats vindt zal geantwoord worden met een enerzijds en een anderzijds situatieschets. Zoals geconcludeerd is uit de literatuur bestaat sociale in/uitsluiting uit drie elementen namelijk interactie, identificatie en participatie (Elling & De Knop 19998, Elling 2002, Duyvendak 1998). Hoe hoger de scores op deze drie variabelen hoe hoger de sociale

insluiting in de sportvereniging is, hoe lager de scores daarentegen hoe hoger de sociale uitsluiting van deze sporters is. Daar het onderzoek gaat over sporters is de participatie van de sporters een feit en wordt er binnen dit onderzoek gekeken naar de scores op interactie en identificatie.

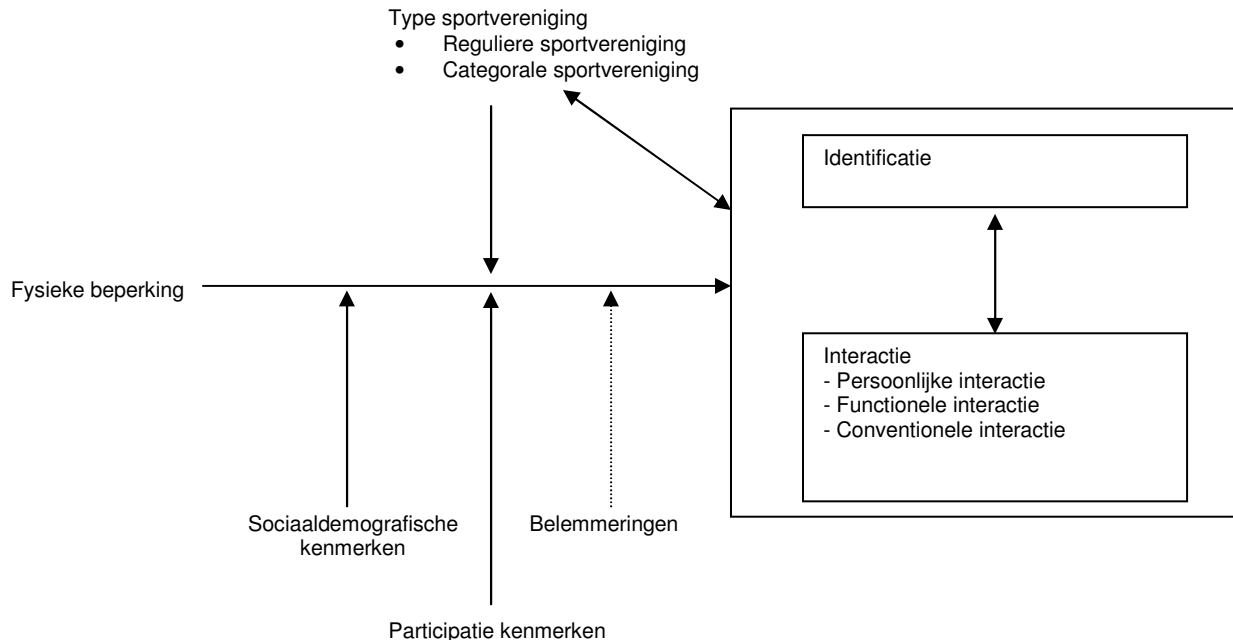
Eenzijds bleek uit de resultaten van dit onderzoek dat de persoonlijke interactie van sporters met een fysieke beperking gering is en wanneer deze al aanwezig is vooral gericht is op de eigen sportgroep. Sporters met een fysieke beperking blijken daarentegen vooral gericht te zijn op functionele en conventionele vormen van interactie. Ditzelfde blijkt het geval te zijn voor de sportverenigingen waar sporters met een fysieke beperking nog altijd het meest vertegenwoordigd zijn namelijk binnen de categorale sportverenigingen. Binnen de categorale sportverenigingen is de persoonlijke omgang met de andere sporters laag men is vooral gericht op functionele en conventionele vormen van interactie. Daarbij is men binnen deze categorale sportverenigingen ook alleen gericht op de eigen sportgroep. Terwijl men binnen de reguliere sportverenigingen, waar sporters met een fysieke beperking over het algemeen ondervertegenwoordigd zijn, wel meer persoonlijk contact heeft met alle sporters binnen de vereniging. Dit leidt ertoe dat de sociale insluiting van de sporters met een fysieke beperking wat dit betreft laag is binnen de sportverenigingen in Nederland, met name binnen de categorale sportverenigingen.

Anderzijds blijkt de identificatie, met name de passieve identificatie, van de sporters met een fysieke beperking met de sportvereniging wel goed te zijn. Sporters met een fysieke beperking zijn zeer betrokken bij de sportvereniging waar ze sporten. Uit de analyses blijkt echter wel dat het hierbij voornamelijk gaat om de reguliere sportverenigingen waar de betrokkenheid hoger is. Deze identificatie zorgt weer voor een hogere sociale insluiting binnen de sportverenigingen in Nederland, met name binnen de reguliere sportverenigingen.

Geconcludeerd kan dus worden dat de ervaring van sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking in Nederland nog niet volledig is. Het is vooral de interactie waar nog aan gewerkt moet worden. Uit de resultaten blijkt verder dat wanneer sporters graag meer persoonlijke omgang met de sporters binnen de sportvereniging willen en daarbij actieve identificatie, ze eerder geneigd zijn om te kiezen voor een reguliere sportvereniging dan voor een categorale sportvereniging. Dit blijkt echter vooral het geval te zijn voor sporters zonder een fysieke beperking. Voor sporters met een fysieke beperking gelden andere eisen bij de keuze voor een type sportvereniging. Verder blijkt ook dat wanneer de persoonlijke omgang voornamelijk binnen de eigen sportgroep hoger is, de identificatie van de sporters met de vereniging ook wordt verhoogd. Door het proces van organisatorische integratie van de sport voor mensen met een beperking, opgezet door NebasNsg en NOC*NSF, dus voort te zetten kan de sociale insluiting van mensen met een fysieke beperking binnen de sportvereniging dus nog meer verbeterd worden. De sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking binnen reguliere sportverenigingen blijkt namelijk hoger te zijn dan binnen categorale sportverenigingen. De sporters met een fysieke beperking zullen hier echter wel voor open moeten staan en dat lijken ze tot dusver nog niet te zijn.

Het conceptueel model dat in het begin is opgesteld blijft met de beantwoording van de onderzoeksvragen grotendeels beantwoord afgezien van enkele toevoegingen.

Figuur 6.1: Aangepast conceptueel model



De pijlen in het model blijken na het beantwoorden van de onderzoeksvragen allemaal relevant te zijn. Daarbij is er ook nog een extra pijl bij gekomen naar aanleiding van de gegevens uit de interviews. Hier kwamen enkele participatie kenmerken van de sporters naar voren die ook relevant bleken te zijn, zoals hoe men bij de vereniging terecht is gekomen.

6.3 Aanbevelingen

6.3.1 Aanbevelingen voor de sportsector van mensen met een fysieke beperking

In deze paragraaf zullen aanbevelingen gedaan worden op basis van de resultaten van dit onderzoek die relevant zijn voor de sportsector voor mensen met een fysieke beperking. Deze aanbevelingen zullen voornamelijk betrekking hebben op de belangrijkste speler binnen dit veld, NebasNsg. Op dit moment bestaat de sportsector wat sportverenigingen betreft hoofdzakelijk uit twee soorten verenigingen, namelijk de reguliere en de categorale sportverenigingen. Zoals gezegd is de wens van NebasNsg, organisatorische integratie, hetgeen vooral problemen oplevert voor de categorale sportverenigingen in Nederland.

De categorale sportvereniging Gesposs en de reguliere sportvereniging BVC Holyoke zijn de twee sportverenigingen die gebruikt zijn voor de interviewronde van dit onderzoek. Op basis van deze interviews kon al een aardige vergelijking gemaakt worden van deze twee aanbieders van zitvolleybal. Met behulp van de data uit de enquêtes en de observaties kon de vergelijking tevens naar een vergelijking van reguliere en categorale sportverenigingen in het algemeen getrokken worden.

Zoals bleek uit deze resultaten gaan sporters met een fysieke beperking vooral op een functionele en conventionele manier met medesporters om. Tevens blijkt dat dit voornamelijk het geval is binnen categorale sportverenigingen. Binnen de reguliere sportverenigingen is de omgang met de medesporters veel persoonlijker. Wat dit betreft kan gezegd worden dat de ervaring van sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking binnen categorale sportverenigingen het laagst is. Wanneer NebasNsg wil dat de sport voor mensen met een fysieke beperking geheel wordt geïntegreerd binnen deze reguliere kaders zullen de sporters met een fysieke beperking, met name de sporters binnen de categorale sportverenigingen hier eerst voor open moeten staan. Door de aandacht te vestigen op de interactievormen binnen deze verenigingen zou een optie kunnen zijn. Uit het onderzoek bleek dat de groepen sporters met een fysieke beperking die categoriaal sporten voornamelijk ouderen zijn. Tevens zijn het vaak mensen die werkloos of arbeidsongeschikt zijn, verder zijn ze vaker lager opgeleid en hebben ze lage inkomens. Wanneer men deze sporters wil stimuleren om regulier te gaan sporten kan men bijvoorbeeld proberen het regulier sporten financieel aantrekkelijker te maken.

De interactie binnen deze categorale sportverenigingen is namelijk alleen persoonlijker wanneer het interactie binnen de eigen sportgroep betreft, maar is over het algemeen functioneel en conventioneel. Het feit blijft dat de reguliere kaders de sport voor mensen met een fysieke beperking meer mogelijkheden kan bieden. De sporters met een fysieke beperking en de categorale sportverenigingen zullen hier dan echter wel voor open moeten staan. Wanneer de persoonlijke omgang tussen sporters met een fysieke beperking onderling en tussen sporters met en zonder een fysieke beperking gestimuleerd kan worden, bijvoorbeeld door in samenwerking met NOC*NSF een campagne voor sportverenigingen te starten, zal ook de identificatie van deze sporters met de sportvereniging stijgen, zo bleek uit de resultaten van het onderzoek. De sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking binnen sportverenigingen in Nederland kan op die manier verbeterd worden.

Een andere manier om de sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking te verbeteren is via identificatie. De betrokkenheid van de sporters met een fysieke beperking bleek goed te zijn. Het betrof hier overigens enkel de passieve identificatie deze was zowel binnen reguliere als categorale sportverenigingen goed. Actieve identificatie blijkt echter de sociale insluiting nog meer te verbeteren. Actieve identificatie wordt voornamelijk bereikt met een actief lidmaatschap. Sporters met een fysieke beperking leken echter in mindere mate actief te zijn dan sporters zonder een fysieke beperking, vooral binnen categorale sportverenigingen waren zij minder actief. Door het vrijwilligerswerk in de sport te promoten kan dus ook de sociale insluiting van sporters met een fysieke beperking nog meer worden bevorderd.

6.3.2 Aanbevelingen voor verder onderzoek

Naast de aanbevelingen voor de sportsector kunnen er op basis van de onderzoeksresultaten ook een aantal aanbevelingen voor verder onderzoek worden gedaan. Daar de opdrachtgever van dit onderzoek, het W.J.H. Mulier Instituut, een sociaal-wetenschappelijk centrum voor sportonderzoek is,

zullen de aanbevelingen onder andere voor hen en andere onderzoeksbureau's op dit gebied bedoeld zijn.

De eerste en belangrijkste aanbeveling voor verder onderzoek is een advies om dit onderzoek onder een grotere steekproef uit te voeren. De uitkomsten van dit onderzoek zullen dan vaker significante resultaten opleveren. Tevens kunnen op deze manier de resultaten nog beter gegeneraliseerd worden naar de gehele Nederlandse populatie en kunnen als tweede aanbeveling ook sporters met andere soorten beperkingen dan fysieke beperkingen meegenomen worden.

Als derde aanbeveling hierop inhakend, kan het onderzoek naast een uitbreiding van het aantal respondenten tevens met betrekking tot het aantal ondervraagde thema's uitgebreid worden. Een groot aantal zaken zijn in dit onderzoek namelijk niet behandeld daar er maar één onderzoeker met het onderzoek bezig was. Zoals blijkt uit de resultaten van dit onderzoek wordt sociale in/uitsluiting slechts ten dele bepaald door het hebben van een fysieke beperking of het type sportvereniging waar men sport. Er zijn dus nog vele andere oorzaken die onderzocht kunnen worden. Tevens kunnen thema's als de achtergrondkenmerken van sporters met een fysieke beperking en de classificatie binnen de sport voor mensen met een fysieke beperking beter uitgediept worden. Zoals bleek uit de resultaten veranderde het effect van zowel fysieke beperking als type sportvereniging als gevolg van deze toegevoegde variabelen of verdween het effect soms zelfs. Ook blijken sporters met een fysieke beperking niet uit te gaan van interactie en identificatie bij de keuze voor een type sportvereniging maar zijn er andere redenen. Dezen blijven in dit onderzoek echter onduidelijk. Advies hierbij is overigens wel dat er wordt onderzocht vanuit de sociologische invalshoek daar onderzoek vanuit de psychologische invalshoek er al in overvloed is (Sherrill & Williams 1996).

Een vierde en laatste aanbeveling betreft het sociale in/uitsluitingsmodel dat als basis van dit onderzoek is gebruikt (Elling & De Knop 1998, Elling 2002). De culturele dimensie heeft in dit onderzoek een andere invulling gekregen door het te betrekken op interactie. De invulling die het model van oorsprong heeft betreft acceptatie en de waarden en normen die hierbij komen kijken en de beeldvorming met betrekking tot bijvoorbeeld sporters met een fysieke beperking. Deze dimensie zou in een vervolgonderzoek ook belicht kunnen worden.

6.4 Reflectie

6.4.1 Reflectie op de onderzoeksmethoden

De onderzoeksstrategie die is gebruikt om dit onderzoek uit te voeren was een cross-sectioneel veldonderzoek. De methoden van dataverzameling die hierbij zijn gebruikt, zijn interviews, enquêtes en observaties. Het onderzoek heeft hiermee gebruik gemaakt van een vorm van triangulatie, namelijk methodetriangulatie om op deze manier de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek te verhogen (Arksey & Knight 1999). De ervaring van dit onderzoek is dat het gebruik van methodetriangulatie, de verschillende data die zijn verzameld met behulp van de verschillende methoden elkaar op een nuttige manier kunnen aanvullen en contrasteren. Door subjectieve

meningen van de respondenten in de interviews te verbinden aan de objectieve data uit de enquêtes konden deze kwantitatieve data levendiger en helder gemaakt worden. Ook de kwalitatieve data uit de observaties heeft op deze manier een bijdrage geleverd. Het advies van Sherrill & Williams (1996) om gebruik te maken van kwalitatieve methoden van dataverzameling heeft inderdaad tot een helder beeld van sociale in/uitsluiting geleid. Tot slot heeft het onderzoek ook een groot aantal nuttige tips voor de sportsector voor mensen met een fysieke beperking opgeleverd en handvaten voor vervolgonderzoek.

Er kunnen echter ook kanttekeningen geplaatst worden bij dit onderzoek. Zo zijn de vergaarde data voor dit onderzoek moeilijk te generaliseren naar de populatie. De steekproef is hier te klein voor en daardoor niet representatief genoeg. Verder bleek de steekproef ook op enkele belangrijke punten te verschillen van de populatie onder andere met betrekking tot de samenstelling van sporters binnen de reguliere sportverenigingen. Een grotere steekproef zoals al werd geadviseerd in de vorige paragraaf is dus raadzaam om de data nog meer valide en betrouwbaar te maken. In een vervolgonderzoek zouden al deze punten en ook de punten die al eerder in paragraaf 4.4 genoemd zijn, verbeterd kunnen worden.

6.4.2 Reflectie op de doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek was tweeledig en diende zowel een wetenschappelijk als een maatschappelijk doel. Het wetenschappelijk doel betrof het verkrijgen van inzicht in de mate van sociale in/uitsluiting die het hebben van een fysieke beperking tot gevolg heeft. Wetenschappelijk onderzoek naar de sport voor mensen met een fysieke beperking vanuit een sociologische invalshoek bleek uit de literatuur namelijk erg dun gezaaid en noodzakelijk (Sherrill & Williams 1996). Met het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de algemene vraagstelling in paragraaf 6.2 van dit onderzoek kan gesteld worden dat de wetenschappelijke doelstelling van dit onderzoek is gehaald. Tevens zijn er in paragraaf 6.3.2 aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

De maatschappelijke doelstelling van dit onderzoek betrof het opstellen van adviezen voor reguliere en categorale sportverenigingen met betrekking tot de behoeften van sporters met een fysieke beperking. Deze doelstelling is behaald met de aanbevelingen die zijn gedaan in paragraaf 6.3.1 waarin aanbevelingen voor de sportsector voor mensen met een fysieke beperking zijn gedaan.

Literatuurlijst

Boeken en artikelen

Allison, P.D. (1999), *Multiple regression: a primer*, Thousand Oaks: Pine Forge Press

Arksey, H., Knight, P. (1999), *Interviewing for social scientists: an introductory resource with examples*, Londen: SAGE Publications Ltd

Austin, D.R., Crawford, M.E. (2001), *Therapeutic recreation: an introduction*, Needham Heights: Allyn & Bacon

Baken, W.C. (1997), *Sportbeoefening door mensen met een handicap. Een literatuurstudie*, Haarlem: De Vrieseborch

Baker, T.L. (1999), *Doing social research*, Singapore: The McGraw-Hill Book Companies

Baseler, M., Geene, N. van, Verhoef, A., Visser, L. (2004), *Interactie in beroepssituaties*, Baarn: Nijgh Versluys

Bottenburg, M. van, Schuyt, K. (1996), *De maatschappelijke betekenis van sport*, Arnhem: NOC*NSF

Bullock, C.C., Mahone, M.J. (1997), *Introduction to recreation services for people with disabilities: A pers on-centered approach*, Champaign: Sagamore Publishing

DePauw, K.P., Gavron, S.J. (1995), *Disability and Sport*, Champaign: Human Kinetics

DePauw, K.P., Gavron, S.J. (2005), *Disability Sport*, Champaign: Human Kinetics

Diepens & Okkema (2002), *Sporten met een handicap: het vervoer: een sport op zich*, Delft: Diepens & Okkema

Drimmelen, K. van (1996), *Sportstimuleringsbeleid voor mensen met een handicap*, Leiden & Rotterdam: doctoraalscriptie

Duyvendak, J.W., Krouwel, A., Kraaijkamp, R., Boonstra N. (1998), *Integratie door sport? Een onderzoek naar gemengde en ongemengde sportbeoefening van allochtonen en autochtonen*, Rotterdam: Bestuursdienst Rotterdam

- Elling, A. (2002), *'Ze zijn er (niet) voor gebouwd': in- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit*, Nieuwegein: Arko Sports Media
- Elling, A., Claringbould, I. (2004), *In- en uitsluitingsmechanismen in de sport: wie kan, mag en wil er (niet) bijhoren?*, Den Bosch: interne uitgave
- Elling, A., Knop, P. de (1998), *Waarden en normen in de sport. Naar eigen wensen en mogelijkheden*, Arnhem: NOC*NSF
- Gilbert, A. (2005), *Lecture sheets Therapeutic Recreation: Physical Disabilities, University of Waterloo*, Waterloo: interne uitgave
- Kenrick, D.T., Neuberg, S.T., Cialdini, R.B. (2002), *Social psychology: Unravelling the mystery*, Boston: Allyn & Bacon
- Knoppers, A., Bouman, Y. (1996), *Waarden en normen in de sport. Trainers/coaches: een kwestie van kwaliteit?*, Arnhem: NOC*NSF
- Long, K. du (2003), *Drempels op de sportvloer? Onderzoek naar de drempels die mensen met een functiebeperking ervaren bij het sporten*, Tilburg: PON
- Macionis, J.J., Plummer, K. (1998), *Sociology: a global introduction*, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall
- Manders, T. (1985), *Gehandicapten en sport*, Nijmegen: Instituut voor toegepaste sociologie
- McPherson, B.D. (2004), *Aging as a social process. Canadian perspectives*, Toronto: Oxford University Press
- Mentink, F.P.M. (1994), *Sport is de belangrijkste bijzaak in het leven: sportcitaten verzameld*, Amsterdam: Uitgeverij Thomas Rap
- NebasNsg, NOC*NSF (2003), *Plan van aanpak project integratie sport en beperking*, Arnhem: NOC*NSF
- NebasNsg (2006), *Doelgroepen en terminologie in de sport voor mensen met een beperking*, Bunnik: interne uitgave
- Pegels, J. (1988) *Met pijl en boog naar Engeland: De geschiedenis van de gehandicaptensport in Nederland*, Haarlem: De Vrieseborch.

Poel, H. van der (1999), *Tijd voor vrijheid. Inleiding tot de studie van de vrijetijd*, Amsterdam: Boom

SCP (2002), *Rapportage gehandicapten 2002*, Den Haag: SCP

SCP (2003), *Rapportage sport 2003*, Den Haag SCP

Sijtsema, W.Y. (1981), *De gehandicapte en de sportgezondheidszorg*, Wageningen: Veenman en Zonen

Sherrill, C., Williams, T. (1996), Disability and sport: Psychosocial perspectives on inclusion, integration and participation, *Sport science review*, 5 (1), 42-64

Vocht, A. de (2000) *Basishandboek SPSS 10 voor Windows 98/ME/2000*, Utrecht: Bijleveld Press

Wester, F., Peters, V. (1999) Kwalitatieve analyse van interviews. Fasen, stappen en computergebruik in intensief onderzoek, *Pedagogische studiën: tijdschrift voor onderwijskunde en opvoedkunde*, 76 (2), 117-131

Internetbronnen

www.bvcholyoke.nl

www.gesposs.nl

www.nebasnsg.nl

www.zitvolleybal.nl

Ongepubliceerde bronnen

Interview met Dhr. J. Becker

8 juli 2005

Interview met Mevr. I. Biermans

19 juli 2005

Interview met Dhr. P. van Eijck
3 augustus 2005

Interview met Dhr. F. Eikelboom
26 augustus 2005

Interview met Dhr. J. Frings
22 juli 2005

Interview met Dhr. P. Henst
16 augustus 2005

Interview met Dhr. G. van Heugten
2 augustus 2005

Interview met Dhr. W. de Kleyn
11 juli 2005

Interview met Dhr. M. Lijssen
22 juli 2005

Interview met Dhr. R. van der Slot
19 juli 2005

Bijlage 1

Vragenlijsten interviews

Vragenlijst 1

Sporters met een fysieke beperking

Achtergrondkenmerken

- Naam
- Leeftijd
- Geslacht
- Beperking

Fysieke beperking

- Is uw fysieke beperking aangeboren of hebt u deze in een later stadium opgelopen?
- Sportte u al voor deze fysieke beperking?
- Heeft uw beperking de keuze voor deze sport beïnvloed?
- Hebt u vanwege uw beperking de keuze tussen een reguliere en een categorale vereniging om te gaan sporten bewust overwogen (motivatie)?
- Wordt er binnen uw vereniging veel ondernomen voor sporters met een lichamelijke beperking?
- Hoe staat u er tegenover, dat valide sporters sporten in aangepaste vormen van sport?

Participatie

- Heeft u naast deze sport nog andere sporten beoefend (sportverleden)?
- Wat zijn de belangrijkste redenen voor u geweest om bij deze vereniging te gaan sporten (vervoer, geld e.d.)?
- Hoe bent u bij deze vereniging terecht gekomen (in de buurt, via vrienden, kennissen, familie, artsen etc.)?
- Heeft u andere (gehandicapte) mensen bij deze vereniging tot sporten gekregen?
- Waren er andere mogelijkheden om te gaan sporten in uw omgeving?

Interactie (persoonlijk, functioneel, conventioneel)

- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en andere sporters met een handicap? Omschrijft u deze omgang als persoonlijk, wat wil zeggen dat u elkaar bijvoorbeeld ook buiten de sport om treft en ook gevoelens en meningen met elkaar deelt? Omschrijft u deze omgang als functioneel, wat wil zeggen dat de omgang puur is gebaseerd op het feit dat u samen sport of omschrijft u deze omgang als heel formeel en enkel gebaseerd op beleefdheid?
N.B. deze voorbeelden zijn ook van toepassing op de volgende vragen.
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en valide sporters? (Ervaart u hier een duidelijk verschil?)
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en de trainer?
- Hoe beschrijft u de omgang tussen de trainer en de groep sporters?
- Welke omgangsvorm ervaart u zelf als de prettigste of zou u graag iets anders zien?
- Beïnvloedt deze omgang het feit dat u bij deze vereniging sport?

Identificatie

- Voelt u zich betrokken binnen uw team, past het bij u als persoon? Ziet u het team als een vriendennetwerk?
- Welke elementen vindt u belangrijk binnen uw vereniging (sfeer e.d.)?
- Beïnvloedt dat u zich bij deze vereniging betrokken voelt het feit dat u hier sport?

Opmerkingen

Vragenlijst 2

Sporters zonder fysieke beperking

Achtergrondkenmerken

- Naam
- Leeftijd
- Geslacht

Participatie

- Heeft u naast deze sport nog andere sporten beoefend (sportverleden)?
- Wat zijn de belangrijkste redenen voor u geweest om bij deze vereniging te gaan sporten (motivatie)?
- Hoe bent u bij deze vereniging terecht gekomen (in de buurt, via vrienden, kennissen, familie, artsen etc.)?
- Waren er andere mogelijkheden om te gaan sporten in uw omgeving?

Fysieke beperking

- Kent u mensen met een fysieke beperking binnen uw omgeving (ook buiten de sport)?
- Heeft u zelf wel eens deelgenomen aan een vorm van gehandicaptensport?/Hoe staat u er tegen over dat valide sporters integreren in de gehandicapte sport?
- Wordt er binnen uw vereniging veel georganiseerd voor mensen met een handicap? Neemt u hier ook aan deel?

Interactie (persoonlijk, functioneel, conventioneel)

- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en sporters met een handicap? Omschrijft u deze omgang als persoonlijk, hetgeen wil zeggen dat u elkaar bijvoorbeeld ook buiten de sport om treft en ook gevoelens en meningen met elkaar deelt? Omschrijft u deze omgang als functioneel, wat wil zeggen dat de omgang puur is gebaseerd op het feit dat u samen sport of omschrijft u deze omgang als heel formeel en enkel gebaseerd op beleefdheid?
N.B. deze voorbeelden zijn ook van toepassing op de volgende vragen.
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en valide sporters? (Ervaat u hier een duidelijk verschil?)
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en de trainer?
- Hoe beschrijft u de omgang tussen de trainer en de groep sporters?
- Welke omgangsvorm ervaart u zelf als het prettigst, zou u graag iets anders zien?
- Beïnvloedt deze omgang het feit dat u bij deze vereniging sport?

Identificatie

- Voelt u zich betrokken binnen uw team, past het bij u als persoon?
- Welke elementen vindt u belangrijk binnen uw vereniging of team (sfeer e.d.)?
- Voelt u zich als sporter betrokken bij de sporters met een fysieke beperking binnen uw vereniging?
- Beïnvloedt dat u zich bij deze vereniging betrokken voelt het feit dat u hier sport?

Opmerkingen

Vragenlijst 3

Trainers

Achtergrondkenmerken

- Naam
- Leeftijd
- Geslacht

Participatie

- Hoe lang traint u deze vereniging al?
- Heeft u hiervoor ook bij andere verenigingen getraind (trainingsverleden)?
- Wat zijn de belangrijkste redenen voor u geweest om bij deze vereniging te gaan trainen (waarom regulier of categoriaal, motivatie)?
- Hoe bent u bij deze vereniging terecht gekomen (in de buurt, via vrienden, kennissen, familie, artsen etc.)?
- Waren er andere mogelijkheden om te gaan trainen in uw omgeving?
- Beoefent u zelf ook een sport, of welke sporten heeft u in het verleden beoefent (sportverleden)?

Fysieke beperking

- Kent u mensen met een fysieke beperking binnen uw omgeving?
- Heeft u zelf wel eens deelgenomen als sporter aan een vorm van gehandicaptensport (zoals zitvolleybal, of waterbasketbal)?
- Hoe staat u er tegenover dat valide sporters integreren in de gehandicapte sport?

Interactie (persoonlijk, functioneel, conventioneel)

- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en sporters met een fysieke beperking? Omschrijft u deze omgang als persoonlijk, hetgeen wil zeggen dat u elkaar bijvoorbeeld ook buiten de sport om treft en ook gevoelens en meningen met elkaar deelt? Omschrijft u deze omgang als functioneel, wat wil zeggen dat de omgang puur is gebaseerd op het feit dat u samen sport of omschrijft u deze omgang als heel formeel en enkel gebaseerd op beleefdheid?
N.B. deze voorbeelden zijn ook van toepassing op de volgende vragen.
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en valide sporters? (Ervaart u hier een duidelijk verschil?)
- Beïnvloedt deze omgang het feit dat u bij deze vereniging traint?
- Ziet u uzelf als een rolmodel voor de sporters? (Geeft u ze bepaalde normen en waarden mee?)

Identificatie

- Voelt u zich betrokken binnen uw vereniging, past het bij u als persoon?
- Welke elementen vindt u belangrijk binnen uw vereniging (sfeer e.d.)?
- Voelt u zich als trainer betrokken bij de sporters met een fysieke beperking binnen uw vereniging?
- Beïnvloedt dat u zich bij deze vereniging betrokken voelt het feit dat u hier sport?

Opmerkingen

Vragenlijst 4

Voorzitters

Achtergrondkenmerken

- Naam
- Leeftijd
- Geslacht

Participatie

- Hoe lang leidt u deze vereniging al?
- Bent u hiervoor ook bij andere verenigingen geweest?
- Wat zijn de belangrijkste redenen voor u geweest om bij deze vereniging te gaan (waarom regulier of categoriaal, heeft u een voorkeur)?
- Hoe bent u bij deze vereniging terecht gekomen (in de buurt, via vrienden, kennissen, familie, artsen etc.)?
- Waren er andere mogelijkheden om heen te gaan in uw omgeving?
- Beoefent u zelf ook een sport, of welke sporten heeft u in het verleden beoefent (sportverleden)?

Fysieke beperking

- Kent u mensen met een fysieke beperking binnen uw omgeving?
- Heeft u zelf wel eens deelgenomen als sporter aan een vorm van gehandicaptensport?
- (Gespos) Waarom bent u begonnen met een gehandicaptensportvereniging (ontstaansgeschiedenis)?
- (Holyoke) Waarom bent u een gehandicaptensportafdeling begonnen binnen uw vereniging (ontstaansgeschiedenis)?
- Wordt er binnen uw vereniging veel georganiseerd voor de mensen met een fysieke beperking?
- Werkt de vereniging veel samen met het NebasNsg? Zo ja, hoe wordt deze hulp ervaren?

Interactie (persoonlijk, functioneel, conventioneel)

- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en sporters met een fysieke beperking? Omschrijft u deze omgang als persoonlijk, hetgeen wil zeggen dat u elkaar bijvoorbeeld ook buiten de sport om treft en ook gevoelens en meningen met elkaar deelt? Omschrijft u deze omgang als functioneel, wat wil zeggen dat de omgang puur is gebaseerd op het feit dat u samen sport of omschrijft u deze omgang als heel formeel en enkel gebaseerd op beleefdheid?
N.B. deze voorbeelden zijn ook van toepassing op de volgende vragen.
- Hoe beschrijft u de omgang tussen u en valide sporters? (Ervaart u hier een duidelijk verschil?)
- Beïnvloedt deze omgang het feit dat u bij deze vereniging bent?
- Ziet u uzelf als een rolmodel voor de sporters? (Geeft u ze bepaalde normen en waarden mee?)

Identificatie

- Voelt u zich betrokken binnen uw vereniging?
- Welke elementen vindt u belangrijk binnen uw vereniging?
- Voelt u zich als voorzitter betrokken bij de sporters met een fysieke beperking binnen uw vereniging?
- Beïnvloedt dat u zich bij deze vereniging betrokken voelt het feit dat u hier sport?

Opmerkingen

Bijlage 2

Lijst van geïnterviewde personen:

Gesposs:

- Dhr. J. Becker
- Dhr. W. de Kleyn
- Dhr. P. Henst
- Dhr. F. Eikelboom

BVC Holyoke:

- Dhr. M. Lijssen
- Dhr. R. van der Slot
- Mevr. I. Biermans
- Dhr. P. van Eijk
- Dhr. G. van Heugten
- Dhr. J. Frings

Bijlage 3

Lijst van geënquêteerde sportverenigingen

Reguliere sportverenigingen:

- BVC Holyoke
- AV Sprint
- VLTC
- Achilles '71
- HSV De Waterlandschutters

Categorale sportverenigingen:

- Gesposs
- MGS
- GSC Emmen
- SC Antilope
- SVG De Tubanten

Spreiding van de sportverenigingen



Bijlage 4

Enquête

Afstudeeronderzoek: Lian Kösters
Universiteit van Tilburg, Vrijtijdwetenschappen
Opdrachtgever: W.J.H. Mulier Instituut

De enquête die nu voor u ligt maakt deel uit van een onderzoek naar sociale in/uitsluiting van mensen met een fysieke beperking in de sport. De enquête is bedoeld voor zowel sporters met als zonder fysieke beperking die sporten bij sportverenigingen met een aanbod voor mensen met een fysieke beperking. De vragen zullen gaan over uw deelname aan sport en de omgang en betrokkenheid binnen de vereniging. Als laatste zullen nog een aantal persoonlijke gegevens van u gevraagd worden. Er zijn geen foute antwoorden mogelijk. Gelieve deze enquête naar waarheid in te vullen.

Deel I

1. Welke sport beoefent u?
.....
2. Wat is de naam van uw sportvereniging?
.....
3. Hoe kunt u uw vereniging als beste omschrijven?
 - Een reguliere sportvereniging met een speciale afdeling aangepaste sport voornamelijk bedoeld voor mensen met een (lichamelijke) beperking.
 - Een vereniging voor aangepaste sport die specifiek gericht is op het aanbieden van aangepaste sporten voor mensen met een (lichamelijke) beperking.
 - Anders, namelijk.....
4. Hoe bent u bij deze vereniging terecht gekomen (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?
 - Via familie
 - Via vrienden of kennissen
 - Via het werk
 - Via een arts
 - Via een voorlichting, proefles, clinic etc.
 - Anders, namelijk.....
5. Hoeveel sport u gemiddeld per week?
 - < 1 uur per week
 - 1-2 uur per week
 - 2-5 uur per week
 - > 5 uur per week
6. Bent u naast uw sportbeoefening zelf op een andere manier actief binnen de vereniging (meerdere antwoorden zijn mogelijk)?
 - Nee
 - Ja, als 'losse' vrijwilliger
 - Ja, in een commissie
 - Ja, als trainer/begeleider
 - Ja, in het bestuur
 - Ja, anders namelijk.....

Deel II

7. Er volgt nu een aantal stellingen over hoe u de omgang binnen uw vereniging ervaart. U kunt hierbij op een schaal van 1 tot 5 aangeven of u het hier wel of niet mee eens bent, waarbij 1 staat voor zeer mee oneens en 5 voor zeer mee eens. Wanneer de stelling niet op u van toepassing is, vult u categorie 6 in.

	1. zeer mee oneens	2. mee oneens	3. mee eens noch mee oneens	4. mee eens	5. zeer mee eens	6. n.v.t.
De sporters uit mijn eigen sportgroep zijn belangrijke sociale contacten voor me.						
Ik tref de andere sporters van mijn eigen sportgroep ook buiten het sporten om.						
Ik tref de sporters uit andere sportgroepen van mijn vereniging ook buiten het sporten om.						
Ik sport bij deze vereniging puur vanwege het sporten, niet vanwege het contact met de andere sporters.						
Ik ken de meeste sporters uit mijn sportgroep persoonlijk, wij kennen elkaars gevoelens en meningen.						
Ik ken sommige sporters van andere sportgroepen binnen de vereniging persoonlijk.						
Het contact met de meeste sporters uit mijn sportgroep is oppervlakkig.						
Ik groet de andere sporters van mijn vereniging uit beleefdheid, niet omdat ik ze goed ken.						
Ik heb binnen de vereniging enkel contact met de sporters uit mijn eigen sportgroep.						
Na afloop van het sporten blijf ik meestal wel even napraten.						
Ik sport vooral om prestaties te leveren, gezelligheid is hierbij ondergeschikt.						
In mijn sportgroep zitten goede vrienden van mij.						
Met sommige medesporters onderneem ik regelmatig andere activiteiten (bijv. uitgaan).						
Ik ga binnen mijn vereniging vooral om met (andere) sporters met een fysieke beperking.						
Ik krijg moeilijk contact met (andere) sporters met een fysieke beperking binnen mijn vereniging.						

	1. zeer mee oneens	2. mee oneens	3. mee eens noch mee oneens	4. mee eens	5. zeer mee eens	6. n.v.t.
Ik krijg moeilijk contact met (andere) valide sporters binnen de vereniging.						
De omgangsvormen binnen mijn vereniging zijn een belangrijke reden om hier te sporten.						

Deel III

8. Er volgt nu een aantal stellingen over uw betrokkenheid binnen de vereniging. U kunt hierbij op een schaal van 1 tot 5 aangeven of u het hier wel of niet mee eens bent, waarbij 1 staat voor zeer mee oneens en 5 voor zeer mee eens. Wanneer de stelling niet op u van toepassing is, vult u categorie 6 in.

	1. zeer mee oneens	2. mee oneens	3. mee eens noch mee oneens	4. mee eens	5. zeer mee eens	6. n.v.t.
Mijn vereniging en mijn sportgroep zijn mijn voornaamste vriendennetwerk.						
Ik zou me binnen de vereniging willen bezig houden met 'losse' vrijwilligerstaken.						
Ik zou graag deel uit willen maken van een commissie binnen de vereniging.						
Ik zou me binnen de vereniging willen bezig houden met bestuurlijke taken.						
Wanneer er iets wordt georganiseerd binnen de vereniging dan ben ik hier meestal bij.						
Wanneer er iets wordt georganiseerd binnen de vereniging dan help ik hier altijd aan mee.						
Het voortbestaan van de vereniging is voor mij van groot belang.						
Ik vind het belangrijk om betrokken te zijn bij de vereniging anders zou ik hier niet sporten.						

Persoonlijke gegevens

9. Wat is uw geslacht?
- Man
 - Vrouw
10. Wat is uw leeftijd?
.....
11. Beschouwt u uzelf als iemand met een fysieke beperking?
- Ja
 - Nee (Ga door naar vraag 14)

12. Wat is de mate van uw fysieke beperking?

- Licht
- Matig
- Ernstig

13. Wat is de aard van uw fysieke beperking?

- Polio
- Amputatie
- Dwarslaesie
- Hersenaandoening (bijvoorbeeld Cerebral Palsy)
- Neuromusculaire aandoening
- Hartpatiënt
- Carapatiënt
- Diabeet
- Chronische pijn
- Anders, namelijk.....

14. Hoe zou u uw gezinssituatie beschrijven?

- Ik woon thuis bij ouders/voogd
- Ik woon alleen (al dan niet in studentenhuis)
- Ik woon samen zonder kinderen
- Ik ben alleenstaande ouder van thuiswonende kinderen, waarvan jongste kind 0 of 1 jaar
- Ik ben alleenstaande ouder van thuiswonende kinderen, waarvan jongste kind 2 jaar of ouder
- Ik woon samen / ben getrouwd en heb thuiswonende kinderen, waarvan jongste kind 0 of 1 jaar
- Ik woon samen / ben getrouwd en heb thuiswonende kinderen, waarvan jongste kind 2 jaar of ouder
- Anders, namelijk.....

15. Hoe zou u uw maatschappelijke positie beschrijven?

- Ik ben scholier / student
- Ik ben werkzaam, 1-11 uur per week
- Ik ben werkzaam, 12-23 uur per week
- Ik ben werkzaam, 24-35 uur per week
- Ik ben werkzaam, 36 uur of meer per week
- Ik ben huisvrouw/-man
- Ik ben werkloos/arbeidsongeschikt
- Ik ben gepensioneerd
- Anders, namelijk.....

16. Wat is de hoogst genoten opleiding die u heeft afgerond of waar u mee bezig bent?

- Lagere school
- LBO, huishoudschool, VBO
- MAVO, ULO, MULO, VMBO
- HAVO, MMS
- VWO, HBS, atheneum, gymnasium
- Kort MBO
- Volledig MBO
- HBO, kandidaatsexamen
- Universiteit
- Anders, nl.....

17. Kunt u een indicatie geven van het netto gezinsinkomen per maand?

- < 500 euro per maand
- Tussen de 500 en 1000 euro per maand
- Tussen de 1000 en 2000 euro per maand
- Tussen de 2000 en 3000 euro per maand
- Tussen de 3000 en 4000 euro per maand
- Tussen de 4000 en 5000 euro per maand
- > 5000 euro per maand

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Bijlage 5

Observaties

Observaties participatie

	Trainingszaal	Training (aangepaste sport)
Regulier	<ul style="list-style-type: none">- De aangepast sporters trainen in aparte zaal, gescheiden door wand. Mogelijkheid om binnen te kijken door glazen deuren of om in de zaal zelf te gaan zitten. Dit gebeurt echter niet.- Trainingszaal bevat lijnen van zitvolleybalveld, dit is zeer zeldzaam.	<ul style="list-style-type: none">- 2 uur (2x per week)- dames en heren door elkaar- geen aangepast sportmateriaal
Regulier	<ul style="list-style-type: none">- Atletiekbaan is toegankelijk voor iedereen die wil kijken. Vanuit de kantine kan er ook naar de baan gekeken worden, dit gebeurt ook allemaal. De aangepast sporters en valide sporters trainen door elkaar heen op de baan, met aparte trainster.	<ul style="list-style-type: none">- 1 uur (1x per week)- dames en heren door elkaar- Aangepaste sportrolstoel voor de wheelers
Regulier	<ul style="list-style-type: none">- Grote sporthal waar jeugd en volwassenen aangepast sporters tegelijk trainen met 2 trainers. Mogelijkheid om binnen in de hal te kijken, vooral ouders doen dit. Na deze training beginnen de valide sporters met trainen in dezelfde zaal.	<ul style="list-style-type: none">- 1,5 uur (1x per week)- dames en heren door elkaar- gebruik van sportrolstoel
Regulier	<ul style="list-style-type: none">- Grote sporthal met kantine ernaast. Niet mogelijk om vanuit kantine de training te bekijken, wel in de zaal zelf, vooral ouders doen dit. De sporthal wordt gebruikt door meerdere sportverenigingen.- 1^e en 2^e team spelen tegelijkertijd, wel apart.- Valide afdeling traint in ander sportcomplex, sinds kort trainen ze 1 van de twee trainingsavonden in de week in hetzelfde complex.	<ul style="list-style-type: none">- 1,5 uur (2x per week)- dames en heren door elkaar- gebruik van sportrolstoel
Regulier	<ul style="list-style-type: none">- Eigen clubgebouw, met buiten en binnen een schietbaan en een kantine. Vanuit kantine kan men naar baan kijken, gebeurt ook. Aangepast en valide sporters, jong en oud, spelen door elkaar heen.	<ul style="list-style-type: none">- 4 uur (2x in de week)- dames en heren door elkaar- geen aangepast sportmateriaal
Categoriaal	<ul style="list-style-type: none">- Verschillende aangepaste sporten trainen in aparte complexen. Zwemmen en waterbasketbal is wel tegelijk in hetzelfde zwembad. De sporthal heeft een kantine ernaast vanwaar naar de training gekeken kan worden, dit gebeurt ook, de zaal wordt door meerdere sportverenigingen gebruikt. In de zaal kan men ook kijken. Bij het zwembad kan men ook langs de kant kijken en via ruiten binnen kijken.	<ul style="list-style-type: none">- zitvolleybal: 3 uur (1x per week)- zwemmen: 1 uur (1x per week)- waterbasketbal: 1 uur (2x per week)- dames en heren door elkaar- geen aangepast sportmateriaal
Categoriaal	<ul style="list-style-type: none">- Hele kleine sporthal in een school, past maar 1 badmintonveld in, vandaar dat er geïmproviseerd moet worden. Geen kantine. Aangepast en valide sporters trainen samen en passen zich aan elkaars niveau aan, zo gaan valide sporters vaak zitbadminton spelen.	<ul style="list-style-type: none">- 2 uur (1x per week)- dames en heren door elkaar- geen aangepast sportmateriaal
Categoriaal	<ul style="list-style-type: none">- Sporthal die vast zit aan voetbalclub met kantine. Looptleten en wheelers trainen in de winter in dezelfde zaal lopers in het midden, wheelers erom heen. Zomers gebeurt dit buiten op de atletiekbaan. Handbikers trainen wel buiten. De andere sporten van de vereniging vinden ergens anders plaats. Zaal is open voor publiek, iedereen kan komen kijken, vooral ouders doen dit. Jong en oud traint door elkaar op eigen niveau.	<ul style="list-style-type: none">- 2 uur (1x in de week)- dames en heren door elkaar- aangepaste sportrolstoel voor wheelers waar hoge kosten aan verbonden zijn.

	Trainingszaal	Training (aangepaste sport)
Categoriaal	- Sporthal bij een revalidatiecentrum, 3 ^e team speelt apart van de andere teams op andere avond. Iedereen kan naar de training komen kijken, gebeurt echter niet. Meerdere sporten maken gebruik van de hal.	- 2 uur (1x per week) - dames en heren door elkaar - gebruik van sportrolstoel
Categoriaal	- Sporthal in een revalidatiecentrum. Atletiek en tafeltennis trainen na elkaar op dezelfde avond. Jong en oud door elkaar, atletiek is alleen jeugd. In de zaal kan gekeken worden, gebeurt ook wel.	- 1,5 uur (1x per week) - geen aangepast sportmateriaal

Observaties interactie

	Interactie in eigen sportgroep	Interactie met andere sportgroepen
Regulier	- In de kantine is voorafgaand en na afloop van de training veel interactie tussen de valide sporters en de aangepast sporters. Iedereen drinkt gezamenlijk iets. - Binnen het zitvolleybal zitten sporters met en zonder beperking, gedurende de training is de omgang functioneel, mix tussen aanmoedigen en kritiek geven - Na afloop van de training komen ze als groep bij elkaar en doen hun yell, teken van saamhorigheid.	- In de kantine is wel groepjesvorming merkbaar. Zitvolleyballers zitten bij elkaar en volleyballers zitten bij elkaar, teamleden zoeken elkaar op. - Gedurende de training is interactie functioneel. - Zitvolleyballers zijn bekend bij de andere sportgroepen, men kent hen allemaal bij naam.
Regulier	- Weinig interactie gedurende de training, iedereen traint redelijk voor zich en op eigen niveau, omgang is functioneel. - Na de training blijven sommigen nog even wat drinken, de meeste aangepaste sporters worden meteen met een taxi opgehaald, geen persoonlijke interactie merkbaar	- Interactie binnen valide sporters is groot. De interactie van de valide sporters met de aangepaste sporters is bijna niet aanwezig, de aangepast sporters zitten ook apart in de kantine, erg opvallend.
Regulier	- Weinig interactie binnen de rolstoeltennissers, voornamelijk functioneel. - Geen mogelijkheid om nog iets te drinken na de training, de kantine is namelijk dicht.	- Er is geen interactie tussen de valide sporters en de aangepaste sporters van de vereniging, de aangepaste sporters lijken hier ook niet voor open te staan en zijn er zelfs negatief over.
Regulier	- Tijdens de training is de interactie tussen de sporters functioneel, vooral bij het 1 ^e team, het tweede team is recreatiever. - Beide teams beginnen met een yell.	- Interactie tussen de twee teams vindt vooral na afloop plaats in de kantine, tijdens training niet, omgang is dan ook vrij persoonlijk.
Regulier	- De interactie binnen de groep is zeer persoonlijk, er wordt steeds na een tijdje schieten weer even gepauzeerd in de kantine, geen verschil tussen valide en aangepaste sporters. - De groep bevat ook een aantal gezinnen wat de band nog hechter maakt.	
Categoriaal	- Interactie is zeer gemoedelijk, maar toch serieus, goede mix tussen persoonlijk en functioneel. - Sporters met een beperking worden geholpen al dan niet door een valide sporter, iedereen traint op eigen niveau. - Na het zitvolleybal drinkt men samen wat in de kantine, bij het zwemmen en zitvolleybal gaat men meteen naar huis.	- Veel interactie tussen zwemmers en waterbasketballers, is eigenlijk allemaal een groot sociaal gebeuren, iedereen kletst gezellig wat met elkaar, omgang is vrij persoonlijk, ook binnen de sporten zelf. Tussen de groep in het zwembad en de zitvolleyballers is bijna geen interactie, sommige mensen doen wel allebei.

Categoriaal	- Veel interactie tussen valide en aangepaste sporters, ze helpen elkaar en moedigen elkaar aan, er wordt bijvoorbeeld veel gedubbeld. Mix van persoonlijk en functionele omgang. - De groep bevat ook een gezin.	- Geen interactie met andere sportgroepen, omdat deze ergens anders sporten, hier is ook weinig over bekend bij de sporters.
Categoriaal	- Omgang is zeer persoonlijk, iedereen kent elkaar en moedigt elkaar aan. - Door het slechte weer komen ook de handbikers naar binnen om te komen kijken of zelfs mee te doen. - Na afloop komt iedereen bij elkaar in de kantine om nog even wat te drinken.	- Veel interactie tussen aanwezige sportgroepen, iedereen kent elkaar. - Bij de beheerder van de voetbalkantine was het aanwezig zijn van aangepaste sport in het gebouw echter niet bekend.
Categoriaal	- Veel interactie binnen het team, voornamelijk functioneel. - Er is geen eigen kantine, maar daarvoor in de plaats heeft men een voorraad om toch tijdens en na de training een pauze te nemen om even bij elkaar te zitten.	- Tussen de teams is er ook veel interactie, voornamelijk persoonlijk, dit omdat veel spelers bankspeler zijn voor een ander team. - Trainer van ander team komt ook kijken.
Categoriaal	- Binnen de sportgroepen veel interactie, vooral persoonlijk, men sport vooral recreatief. - Gedurende de training neemt men een korte pauze om even gezellig bij elkaar te zitten in klein keukentje van het revalidatiecentrum.	- Tussen de sportgroepen is er ook interactie, mix van persoonlijk en conventioneel. Sommige mensen doen ook meerdere sporten binnen de vereniging.

Observaties identificatie

	Identificatie
Regulier	- Veel betrokkenheid en interesse in het invullen van de enquête. - Iedereen helpt mee bij het opzetten en opruimen van de netten.
Regulier	- Het atletiek is zeer goed rolstoeltoegankelijk.
Regulier	- Trainers van de rolstoeltennissers zijn spelers in het valide tennis.
Regulier	- Trainers van de rolstoelbasketballers komen uit het valide basketbal.
Regulier	- Op trainingsavonden wordt er een interne competitie georganiseerd waar iedereen die wil aan mee kan doen. - Ieder lid heeft eens in de zoveel tijd een taak, zoals het beheren van de kantine en opruimen en dergelijke.
Categoriaal	- Iedereen helpt mee bij het opzetten en opruimen van de netten. - Vrijwilligers van het Rode Kruis en van de vereniging helpen mee om mensen met een beperking in het zwembad te helpen.
Categoriaal	- Iedereen helpt met het opzetten en opruimen van de netten.
Categoriaal	- Andere leden verzorgen de trainingen. - Voorzitter deelt na afloop van training gebak uit omdat hij een prijs in de loterij heeft gewonnen.
Categoriaal	- Oud-spelers verzorgen de trainingen.
Categoriaal	- Stagiaires helpen de mensen met een beperking.